

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست کتاب

مقدمه	۷
بخش اول: جایگاه دعا در زندگی انسان	۱۶
بخش دوم: فضیلت شب نیمه شعبان	۲۱
بخش سوم: احیاء و شب زنده داری در لیلة القدر	
اهل بیت	۳۰
بخش چهارم: عظمت زیارت امام حسین <small>علیه السلام</small> در شب	
نیمه شعبان	۳۵
بخش پنجم: اعمال شب نیمه شعبان	۴۳
– اول: غسل	۴۳
– دوم: دعاها و نمازهای شب نیمه شعبان	۴۴
۱. دعای (اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَلِيمٌ خَلِيمٌ ...):	۴۴
۲. دعای (يَا دَائِمَ الْفَضْلِ ...):	۴۵
۳. چهار رکعت نماز بین مغرب و عشاء:	۴۵
۴. صلوات شعبانیه:	۴۶
۵. دو رکعت نماز بعد از نماز عشاء:	۵۰
۶. دعای نبوی:	۵۵
۷. دعایی دیگر:	۵۷

۸. دعای درخواست مقدرات خیر و برکت: ۵۹
- سوم: زیارت مخصوصه امام حسین علیه السلام از راه دور و نزدیک ۶۱
- زیارت مشترک شب و روز اول رجب و نیمه رجب و شب و روز نیمه شعبان ۶۲
- چهارم: سجده ۷۲
- پنجم: زیارت حضرت صاحب الزمان علیه السلام ۷۴
- ششم: تلاوت قرآن ۷۸
- هفتم: ذکر و ثنا و استغفار ۷۹
- هشتم: دیگر نمازهای شب نیمه شعبان ۸۱
- ۱- نماز چهار رکعتی ۸۱
- ۲- نماز چهار رکعتی دیگر ۸۲
- ۳- نماز ده رکعتی ۸۴
- ۴- صد رکعت نماز ۸۵
- ۵- نماز شب ۹۰
- ۶- نماز جعفر طیار ۱۰۲
- ۷- نماز برای دیدن رسول خدا صلی الله علیه و آله در خواب ... ۱۰۲
- نهم: دعای صلوات ۱۰۴
- دهم: زیارت امام حسین علیه السلام مخصوص نیمه شعبان ۱۱۳
- یازدهم: دعای کمیل ۱۱۵

- ۱۳۸ دوازدهم: انتظار فرج
- بخش ششم: در این شب از خدا چه بخواهیم؟ ۱۴۶
- ۱۴۷ دعاهایی درباره معرفت
- ۱۴۸ دعاهایی درباره عبادت
- ۱۵۰ دعاهایی درباره دوستی پیغمبر صلی الله علیه و آله و عترت ایشان
- ۱۵۲ دعاهایی درباره حسن عاقبت
- ۱۵۴ دعاهایی درباره بستگان و مردم
- ۱۵۶ دعاهایی درباره اخلاق
- ۱۵۷ دعاهایی درباره حاجات شخصی
- بخش هفتم: مناجات شعبانیه ۱۶۰
- بخش هشتم: اعمال روز نیمه شعبان ۱۷۲
- ۱- روزه ۱۷۲
- ۲- زیارت امام حسین علیه السلام ۱۷۳
- فهرست منابع ۱۷۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

آیا تاکنون شنیده‌اید مسجدی برای دعای
کمیل تأسیس شود؟
آیا سراغ دارید مسجدی برای احیاء شب نیمه
شعبان و شب‌های جمعه بنا گردد؟
در دوران کودکی برایم سؤال بود چرا پدرم هر
شب جمعه به مسجد رکن الملك اصفهان
می‌روند و در یکی از حجرات آن بیتوته می‌کنند و
سحرگاهان دعای کمیل می‌خوانند؟ و این همه
جمعیت از کجا و این همه شور و غوغا چرا؟ و
دهها سؤال دیگر...

در دوران نوجوانی یک روز از پدرم همه این
سؤال‌ها را پرسیدم و ایشان با حوصله تمام در
پاسخ گفتند: مرحوم رکن الملك این مسجد را در
تخت فولاد برای مرحوم والد آیت الله العظمی
حاج شیخ محمد رضا کلباسی اشتری رحمته الله ساخت
تا ایشان شب‌های جمعه و شب نیمه شعبان در
این مسجد دعای کمیل بخوانند. مردم هم از این
سنت حسنه استقبالی کم‌نظیر کردند؛ زیرا در

حالی که جنوب شهر اصفهان بعد از پل خواجه
حومه شهر محسوب می‌شد و معمولاً سکنه‌ای
هم نداشت، عصرهای پنج‌شنبه سیل جمعیت بود
که هر کدام با کوله‌باری بر دوش، از روی پل
خواجه سرازیر سرزمین تخت فولاد می‌شدند.
خواندن نماز جماعت در مسجد رکن‌الملک،
استفاده از تفسیر قرآن، خواندن دعای مشلول و
بالاخره پایان‌بخش قسمت اول برنامه، باز شدن
کوله‌پشتی افراد بود که شام مختصری برای خود
تدارک دیده بودند و هر چند نفر دور هم حلقه
می‌زدند.

بیداریِ حداقل دو ساعت و نیم قبل از اذان
صبح و صرف چای و نماز شب‌خوانی همگانی،
منظره‌ی زیبایی را ترسیم می‌کرد. بالاخره یک
ساعت و نیم قبل از اذان صبح، با خاموشی
چراغ‌ها دعای کمیل آغاز می‌شد؛ و چه حال
خوشی و چه صفایی!

اذان صبح و نماز صبح خود شور و حالی دیگر
داشت. بعد از آن مردم به زیارت مقابر علما و
دیگر اهل قبور از بستگان‌شان می‌رفتند و گاهی تا
ظهر جمعه یا عصر و غروب آفتاب این سیر

معنوی ادامه می‌یافت؛ و چه تفریح زیبا و سالمی داشتند!

مؤسس اصلی این سنت حسنه جدّ اعلاّی ما مرجع عظیم الشان علامه آیت الله العظمی حاجی محمد ابراهیم کلباسی (مدفون در بقعه مقابل در شرقی مسجد حکیم اصفهان) بوده است. شخصیتی که علاوه بر مرجعیت کل شیعه، به خاطر مستجاب‌الدعوه بودن نفوذی عجیب داشته است. رساله نخبه او را از علامه شیخ انصاری گرفته تا علامه حاج شیخ عبد‌الکریم حائری (مؤسس حوزه علمیه قم) بیش از سی مرجع تقلید حاشیه زده‌اند. وی در شب نیمه شعبان و سحرگاه هر شب جمعه به مسجد حکیم می‌رفته است و مسجد مملوّ از جمعیت مؤمنان و خصوصاً علمای اعلام می‌شده و دعای کمیل می‌خوانده‌اند. در فصل تابستان همین دعای سحرگهان به مسجد مصلاّی اصفهان واقع در تخت فولاد منتقل می‌گردیده و همه از جاذبه معنوی و استجابت دعای ایشان بهره می‌بردند.

در دوران بعد، عده‌ای از علما و خواص از مؤمنان این سیره حسنه را در مساجد و محافل و تکایا ادامه دادند.

حقیر هم با تشویق پدرم با دعای کمیل و
مناجات سحری شب‌های جمعه انس گرفتم.
گاهی از شهر مقدس قم در جوار بارگاه فاطمه
معصومه علیها السلام - که برای تحصیل علم در آنجا
رحل اقامت افکنده بودم - دل آزاد کرده، به هر
قیمتی خود را به اصفهان رسانده و در جمع
دل‌شکستگان به خواندن دعای کمیل
می‌پرداختم.

با گذر زمان در معانی و مفاهیم آن بیشتر دقت
کردم و به ویژه با مطالعه دو شرح گرانقدر آن^۱،
تشنه‌تر شدم. نسیم مناجات سحری و دعای
کمیل به‌ویژه در شب نیمه شعبان روحم را صفایی
می‌داد و سیر نمی‌شدم و به انتظار لیلۃ القدر و
فرصتی دیگر در عطش می‌ماندم. اگر چه همه
شب و هر شب جمعه وصال یار مقدر است، ولی
سالی دو سه بار هم باید خانه‌تکانی اساسی کرد و
در حمام معنوی گناهان را شست.

۱- انیس اللیل و نفحات اللیل دو کتابی است که مرحوم آیت الله
العظمی حاج شیخ محمد رضا کلباسی در شرح دعای کمیل به زبان
فارسی نگاشته است.

سحر با باد می‌گفتم حدیث آرزومندی
خطاب آمد که واثق شو به الطاف خداوندی
دعای صبح و آه شب کلید گنج مقصود است
بدین راه و روش می‌رو که با دلدار پیوندی

امام رضا علیه السلام می‌فرمایند: در سه شب سال نخواب؛
چرا که امیرالمؤمنین علیه السلام این سه شب را
نمی‌خوابیدند: شب بیست و سوم ماه رمضان، شب
نیمه شعبان و شب عید فطر.

همیشه آرزو داشتیم شب نیمه شعبان هم مردم
جهت دعا برای فرج حضرت صاحب الزمان علیه السلام
و مناجات سحری مثل ليله القدر به مساجد بروند
و از این لحظات استثنائی عمر بهتر استفاده برند.
ای کاش دوستداران خاندان وحی این شب قدر
اهل بیت علیهم السلام را نیز قدر می‌دانستند!

امام محمد باقر علیه السلام درباره شب نیمه شعبان
می‌فرمایند: آن شبی است که خداوند در برابر
شب قدری که ویژه پیامبر صلی الله علیه و آله گردانده، برای ما
اهل بیت قرار داده است.

زیارت از راه دور و نزدیک امام حسین علیه السلام و
زیارت حضرت صاحب الزمان علیه السلام در شبی که
به دنیا آمده است، جلوه‌هایی از قدرانی از نعمت

هدایت و ولایت اهل بیت علیهم السلام است. همچنین امام باقر علیه السلام فرمودند: «هِيَ أَفْضَلُ لَيْلَةٍ بَعْدَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ»^۱: شب نیمه شعبان پس از شب قدر با فضیلت‌ترین شب‌هاست.

حال ببینید شبی با این همه عظمت در بین بعضی از مردم ما چه سرنوشتی پیدا کرده است؟! شبی که نکاح و ازدواج و برگزاری مراسم زفاف در آن کراهت شدید دارد^۲، جشن‌های عقد و عروسی با بار سنگین گناه برگزار می‌شود و خدا می‌داند چه آثار سوئی در عالم ملکوت دارد؟ سخت‌تر از آن، مردمی که چنین شبی به تماشای چراغانی و صرف نذورات و شربت و شیرینی پرداخته، با ماندن در تراکم وسایل نقلیه در خیابان‌ها، چنین فرصتی طلایی را از دست می‌دهند! افسوس که مؤمنان به این شب استثنائی بهای لازم را نمی‌دهند! تقاضای عاجزانه

۱- مصباح المتعجد، ص ۸۳۱؛ اقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۱۵.
۲- پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: «لا تُجامع أهلک فی النصفِ من شعبان؛ فإنه إن قُضِيَ بینکما وُلد، یكون مُشوّهاً ذا شامةٍ فی شَعْرِهِ وَ وَجْهِهِ»:
در شب نیمه شعبان در جوار همسرت نخواب؛ زیرا فرزندی که در این شب نطفه‌اش بسته شود، مو و سرش دچار آفت شود.
بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۸۲.

از علمای اعلام و مداحان اهل بیت علیهم السلام و
خیّران نیکوکار آن است که همت کنند و
جشن‌های میلاد مهدی موعود را به روز نیمه
شعبان و یا شامگاه آن روز منتقل کرده، در این
شب همه مؤمنان با مناجات سر بر آستان بارگاه
ربوبی ساییده و برای تعجیل در فرج منجی عالم
بشریت صلی الله علیه و آله خالصانه دعا کنند؛ و از خداوند
حکیم مصرّانه درخواست کنیم تا حکومت عدل و
حق او برپا گردد و مشکلات همه عالم بر طرف
شود.

اکنون برای آنان که این شب را قدر دانسته،
به دعا و خودسازی می‌پردازند و مصداق «حوّل
حَالِنَا إِلَى أَحْسَنِ الْحَالِ» می‌شوند، زمینه‌های
تحول را با تبیین دعا‌های معصومین علیهم السلام بیان
می‌نمایم.

ناگفته نماند جلساتی در بلدة طَبَّيَّة اصفهان -
که به شهر دعا و مناجات شهرت دارد - تشکیل
می‌شود؛ از جمله هنوز با گذشت بیش از یک قرن
از تأسیس مسجد رکن الملک واقع در سرزمین
مقدس تخت فولاد - «وادی السلام ثانی» -
(واقع در خیابان فیض)، هر شب جمعه مراسم
دعای کمیل در سحرگاهان برگزار است و خواص

از مؤمنان گرد هم آمده، حال خوشی دارند که وصف آن به زبان نیاید.

در شب نیمه شعبان جمع کثیری زمان مابین نماز مغرب و عشاء تا نماز صبح را در مسجد می‌مانند و مشغول دعا و مناجات و تصفیة روح می‌شوند؛ به همین جهت در این کتاب برنامه‌ای برای این وقت و این زمان ارائه نمودیم تا: اولاً. مستند به مأخذ دینی و حدیثی باشد؛ ثانیاً. از این لحظات استثنائی عمر بهتر بتوانند استفاده کنند؛

ثالثاً. الگویی باشد تا ان شاء الله در مساجد و محافل دیگر اجرا شود.

البته چون برنامه رسمی دعا و مناجات در مسجد مذکور در دو بخش انجام می‌شود، ابتدا دعاها و نمازهای بعد از نماز مغرب و سپس اعمال بعد از نماز عشاء را ذکر نمودیم؛ و چون در این شب دو زیارت مخصوصه امام حسین علیه السلام وارد شده است، یکی را اواخر برنامه ابتدایی دعاها و دیگری را ابتدای برنامه سحری قبل از دعای کمیل قرار دادیم.

بعضی از نمازها و دیگر اعمال را هم میان این دو برنامه ذکر کرده‌ایم تا کسانی که تا صبح

می‌خواهند به تلاوت قرآن و ذکر و استغفار و
مناجات شخصی مشغول باشند، بتوانند از این
فرصت بهتر استفاده نمایند.
شایان ذکر آنکه در تدوین این کتاب از کتاب
اعمال شعبانیه اثر آقای محمدرضا فؤادیان هم
استفاده کرده‌ایم.

مسجد و کتابخانه و مدرسه علمیه

رکن‌الملک اصفهان

احمد کلباسی اشتری

۸۹/۳/۱۵

بخش اول:

جایگاه دعا در زندگی انسان

ریشه و اساس دعا، فقر و نیاز ذاتی انسان به دریای معرفت ربوبی است. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

«يا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»^۱؛ ای مردم، شما به خداوند نیازمندید و خداوند بی‌نیاز و ستوده‌صفت است.

انسان در زندگی نیازمند تکیه‌گاهی است، اما به جای اتکا به قدرت‌های محدود - که خود محتاج خدا هستند - آدمی باید به اقتدار و حاکمیت نامحدود خداوند عزیز حکیم متکی باشد و همین حکمت اصلی دعاست. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «الدُّعَاءُ مَخُّ الْعِبَادَةِ»^۲؛ یعنی: دعا مغز عبادت است.

در قرآن کریم مکرر می‌بینیم که بر اهمیت و شأن و منزلت دعا و درخواست از ربّ الارباب

۱- فاطر (۳۵)، ۱۵.

۲- بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۰۰.

تأکید شده است. مفاهیم زیبا و استثنایی موجود در آیات مربوط به این موضوع بی نظیر است. مواردی همچون: بی‌ارزشی انسان در صورت نداشتن دعا، ضمانت برای اجابت دعا، ناله آشکار و پنهان در دعا، اظهار ذلت و تواضع در پیشگاه خدا و دوری از تکبر در دعا، مدال افتخار الهی دعاکنندگان است.

خداوند کریم در قرآن کریم می‌فرماید: «وَ إِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَ لِيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ»؛^۱ زمانی که بندگان من از تو درباره من سؤال کنند، [بدانند که] من به آنها نزدیکم. درخواست درخواست‌کننده را هنگامی که مرا بخواند اجابت می‌کنم. پس باید دعوت مرا بپذیرند و به من ایمان آورند؛ باشد که سعادت‌مند و رستگار شوند. قابل ذکر آنکه برای دعاکننده آداب و وظایفی است که باید آنها را مراعات کنند تا نتیجه گرفته شود:

اولاً باید با طهارت (با وضو یا غسل) باشد؛
ثانیاً رو به قبله باشد؛

۱- بقره (۲)، ۱۸۶.

ثالثاً با توجه و تضرع دعا کند؛ چنان که در قرآن مجید می‌فرماید: «ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعاً وَ خُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ»^۱: پروردگارتان را از روی زاری و پنهانی با صدای آهسته بخوانید؛ که خدا کسانی را که از حد می‌گذرانند دوست ندارد.

و در جای دیگر می‌فرماید: «وَ قَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ»^۲؛ و پروردگارتان فرمود: مرا بخوانید، [درخواست] شما را اجابت می‌کنم. بی‌گمان کسانی که از دعا و عبادت من سر می‌پیچند، با ذلت و خواری داخل دوزخ خواهند شد.

و همچنین در سوره فرقان آیه ۷۷ آمده است: «قُلْ مَا يَعْبُؤُكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِوَاماً»؛ بگو: اگر دعای شما نبود، پروردگارم به شما توجهی نمی‌کرد، ولی [آیات الهی را] دروغ شمردید؛ در نتیجه [کیفرتان] پیوسته و بر دوام خواهد بود.

۲- اعراف (۷)، ۵۵.

۲- مؤمن (۴۰)، ۶۰.

اکنون که روشن شد ارزش شخصیت هر انسان به دعا و مناجات و اتصال او به مبدأ هستی است، لازم است جهت این شب بسیار مبارک تذکراتی مطرح شود:

۱- این شب یکی از شب‌های احیاء است و بیداری در آن سفارش شده است. البته نباید به بیداری چشم قناعت کرد، بلکه باید تلاش نمود تا دل بیدار شود.

۲- بزرگان دین برای این شب دستور به خواندن دعاها و نمازهای زیادی داده‌اند، ولی این کثرت اعمال نباید ما را مأیوس کند. بکوشیم نام ما در طومار دعاکنندگان و درخواست‌کنندگان از بارگاه قدس ربوبی ثبت شود و بر اساس قاعدهٔ «ما لا یُدرکُ کُلُّهٗ لا یُترکُ کُلُّهٗ»^۱، اگر همهٔ اعمال را نمی‌توانیم بجا آوریم، همهٔ آنها را هم ترک نکنیم.

۳- بعضی از اعمال خاص این شب سند قطعی دارد و بعضی از طریق علمای بزرگ به ما رسیده

۱- ترجمه: اگر نتوان چیزی را به صورت کامل درک کرد باعث نمی‌شود که همه‌اش ترک شود.

است؛ که شاید آنان سند را دیده‌اند ولی در نقل آن تسامح کرده‌اند.

پس این اعمالِ دسته‌دوم را رجاء و به امید ثواب بجا می‌آوریم. ضمن آنکه آنچه در این شب‌ها مهم است، کیفیت است نه کمیت. پس هر قدر حضور قلب بیشتر باشد، اثر آن زیادتر و ماندگارتر خواهد بود. البته اگر کسی بتواند همه ساعات این شب را به راز و نیاز با یار طی کند و حتی اعمال مشترک ماه شعبان مثل مناجات شعبانیه را نیز در این شب بخواند، بسیار مطلوب است.

۴- چون در این شب ولادت منجی عالم بشریت حضرت مهدی موعود علیه السلام واقع شده است، اکنون ضمن شادمانی قلبی و شکر الهی از اعطاء این نعمت به عالم بشریت، خواندن زیارت حضرت و درخواست فرج - که از ایشان به عصاره خلقت تعبیر شده است - همراه با ایجاد تشنگی برای ظهور و برپایی حکومت عدل او، می‌تواند ارتباط ما را با مولا و امامان تقویت کند. البته ابراز این شادمانی نباید زمینه‌ساز گناهان و تأخیر در فرج مولا و آقایمان باشد.

بخش دوم:

فضیلت شب نیمه شعبان

شب نیمه شعبان نزد تمام فریق مسلمین (سنی و شیعه) شبی با برکت است. در روایتی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است که فرمود:

أما تعلمینَ أیَّ لیلۃٍ هذه؟ هذه لیلۃُ النّصفِ من شعبان. فیها تُقسَمُ الأرزاقُ و فیها تُکتَبُ الآجالُ، و فیها یُکتَبُ وفدُ الحاجِّ، و إنَّ اللهَ تعالیَ لیَغْفِرُ فی هذه اللیلۃِ من خلقه أكثرَ من عددِ شَعرِ معزى بنی کلب، و ینزلُ اللهُ تعالیَ ملائکته من السماءِ إلى الأرضِ بمکّةٍ!

مگر نمی‌دانی امشب چه شبی است؟ امشب شب نیمه شعبان است که در آن رزق و روزی‌ها تقسیم می‌گردد؛ اجل‌ها نوشته می‌شود. نام حاجیان امسال، امشب مکتوب

۱- مصباح المتعجد، ص ۸۴۲: إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۵؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۸؛ ج ۹۷، ص ۸۸؛ فوز اکبر، ۲۰۴.

می‌گردد و خداوند بیشتر از تعداد موهای بزهای قبیله کلب، از آفریدگانش می‌آمرزد و فرشتگانی را از آسمان به سوی سرزمین مکه نازل می‌فرماید.

نیز پیامبر ﷺ در چنین شبی به یکی از همسرانش (عایشه) فرمود:

أَتَدْرِينَ أَيَّ لَيْلَةٍ هَذِهِ؟ هَذِهِ لَيْلَةٌ نَصَفِ مِنْ
شَعْبَانَ. فِيهَا تُنَسَخُ الْأَعْمَالُ وَتُقَسَّمُ الْأَرْزَاقُ وَ
تُكْتَبُ الْأَجَالُ، وَ يَغْفِرُ اللَّهُ تَعَالَى إِلَّا لِلْمُشْرِكِ أَوْ
مُشَاحِنٍ أَوْ قَاطِعِ رَحِمٍ أَوْ مُدْمِنٍ مُسَكِرٍ أَوْ مُصِرِّ
عَلَى ذَنْبٍ أَوْ شَاعِرٍ أَوْ كَاهِنٍ؛

آیا می‌دانی امشب چه شبی است؟ امشب شب نیمه شعبان است که در آن اعمال (گناهان) بخشوده می‌شود؛ رزق و روزی تقسیم می‌گردد؛ اجل‌ها نوشته می‌شود. خداوند تبارک و تعالی همه را می‌آمرزد به جز مشرک، کینه‌جو،

۱- مصباح المتعجد، ص ۸۴۱؛ اقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۴؛ بحار، ج ۹۸، ص ۴۱۵؛ ج ۹۷، ص ۸۸؛ فوز اکبر، ص ۲۰۴.

قطع‌کنندهٔ رحم، شرابخوار، اصرار‌کننده بر گناه،
شاعر^۱ و کاهن [که ایشان را نمی‌آمرزد].

امام محمد باقر علیه السلام دربارهٔ فضیلت شب نیمه
شعبان فرمود:

هی افضل لیلۃ بعد لیلۃ القدر: فیها یمنحُ اللهُ
العبادَ فضلَهُ و یمَغفِرُ لَهُمَ بِمَنِّهِ؛ فاجتهدوا فی
القربۃِ إلی اللهُ تعالیٰ فیها ؛ فَإِنَّهَا لَیْلَةٌ
آلَى اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلٰی نَفْسِهِ لَا یَرُدُّ سَأْلًا فِیْهَا
مَا لَمْ یَسْأَلِ اللهُ مَعْصِیَّتَهُ؛ وَ إِنَّهَا اللَّیْلَةُ الَّتِی جَعَلَهَا
اللهُ لَنَا أَهْلَ الْبیتِ بِإِزَاءِ مَا جَعَلَ لَیْلَةَ الْقَدْرِ لِنَبِیِّنَا
عَلِیهِ السَّلَامُ...^۲؛

شب نیمه شعبان پس از شب قدر، با
فضیلت‌ترین شب‌هاست. در این شب خداوند
فضلش را بر بندگان ارزانی می‌دارد و با منت
بر آنان، آنها را می‌آمرزد. بنا بر این در تقرب به

۱- البته منظور همهٔ شعرا نیست، بلکه مقصود شاعرانی است که
اشعار لغو و لهُو می‌سرایند.

۲- مصباح‌المتجهج، ص ۸۳۱؛ اقبال‌الأعمال، ج ۳، ص ۳۱۵؛
زاد‌المعاد، ص ۶۹؛ مفاتیح‌الجنان، «اعمال شب نیمه شعبان»؛ فوز
اکبر، ص ۱۰۹.

خدا در این شب کوشش کنید؛ زیرا خداوند به ذات خود قسم یاد کرده است هیچ درخواست‌کننده‌ای را در آن شب رد نکند، تا زمانی که نافرمانی خدا را از خدا نخواهد. آن همان شبی است که خداوند آن را برای ما اهل بیت قرار داده است، در برابر شب قدر که آن را برای پیامبر اکرم قرار داده بود...

امام علی علیه السلام به نقل از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

...خداوند (در شب نیمه شعبان) ملکی را نازل فرموده که از غروب خورشید تا طلوع فجر ندا می‌دهد: أَلَا مُسْتَغْفِرٌ فَأَغْفِرَ لَهُ؟! أَلَا مُسْتَرْزِقٌ فَأَرْزُقَهُ؟!؛ یعنی: آیا استغفارکننده‌ای نیست تا او را بیامرزم؟! آیا طالب رزقی نیست که او را روزی دهم؟!!

پس این شب شبی است که خداوند از میان زمان‌ها آن را انتخاب کرده است؛ همان گونه که از میان مکان‌ها و انسان‌ها کعبه و پیامبر صلی الله علیه و آله را.

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۳؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۵.

۲- بحار الأنوار، ج ۹۷، ص ۸۷.

افق فضیلت امشب در تشبیه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
نمایان شده است که می‌فرماید:

عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فِي آلِ مُحَمَّدٍ كَأَفْضَلِ أَيَّامِ
شَعْبَانَ وَ لَيْالِيهِ، وَ هُوَ لَيْلَةٌ نِصْفِهِ وَ يَوْمُهُ^۱؛
علی بن ابی طالب در میان آل محمد به مانند
برترین روزها و شب‌های ماه شعبان؛ یعنی:
شب و روز نیمه شعبان است.

از این روایت مشخص می‌شود همان فضیلتی
را که امیرالمؤمنین علیه السلام در میان اهل بیت دارد،
شب و روز نیمه شعبان نیز نسبت به سایر ایام دارد.
امام رضا علیه السلام درباره این شب فرمود:

هِيَ لَيْلَةٌ يُعْتَقُ اللَّهُ فِيهَا الرِّقَابَ مِنَ النَّارِ، وَ يَغْفِرُ
فِيهَا الذُّنُوبَ الْكِبَارَ... وَ أَكْثَرَ فِيهَا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ
تَعَالَى، وَ مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ وَ الدُّعَاءِ؛ فَإِنَّ أَبِي كَانَ
يَقُولُ: الدُّعَاءُ فِيهَا مُسْتَجَابٌ^۲؛

این شبی است که خداوند بنده‌ها را از آتش
جهنم آزاد کرده، گناهان کبیره آنان را

۱- بحار الأنوار، ج ۳۷، ص ۵۲.

۲- مصباح المتعجد، ص ۸۳۷.

می‌آموزد... بنابراین در این شب ذکر خداوند
تبارک و تعالی و دعا و استغفار زیاد کنید؛ چرا
که پدرم (امام هفتم) فرمود: دعا در این شب
مستجاب است.

در روایتی دیگر؛ امام باقر علیه السلام در پاسخ به
سؤال از فضیلت این شب فرمود:

ما یغفرُ اللهُ عزَّوَجَلَّ فیها من خلقه لأكثرُ من عدد
شعرِ معزی کلب، و یُنزلُ اللهُ عزَّوَجَلَّ فیها
ملائکته إلى السماء الدنيا و إلى الأرض بمکة؛
شمار مخلوقات که خداوند در این شب
می‌آموزد، از تعداد موی بزهای قبیله کلب
بیشتر است و خداوند در این شب فرشتگان
خود را به به آسمان دنیا و سرزمین مکه نازل
می‌فرماید.

یعنی: خداوند فرشتگان را به آسمان دنیا و از
آنجا به زمین نازل می‌کند که نزول آنها در زمین،
نخست در مکه است.

۱- کتاب من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۵۸، ح ۲۵۳.

جبرئیل امین در معرفی فضیلت شب نیمه
شعبان به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله عرض می‌کند:

این شبی است که درهای آسمان و درهای
رحمت و خشنودی خدا، آمرزش گناهان،
فضل و احسان، توبه، نعمت و جود و بخشش
باز است و خداوند تبارک و تعالی در این شب،
به عدد موها و کرک‌های چهار پایان، از
بندگان خود می‌آمرزد. فَأَحْيِهَا يَا مُحَمَّدُ، وَأْمُرْ
أُمَّتَكَ بِأَحْيَائِهَا، وَالتَّقَرُّبُ إِلَى اللَّهِ بِالْعَمَلِ فِيهَا؛
فَإِنَّهَا لَيْلَةٌ شَرِيفَةٌ، وَ لَقَدْ أَتَيْتَكَ يَا مُحَمَّدُ وَ مَا
فِي السَّمَاءِ مَلَكٌ إِلَّا وَ قَدْ صَفَّ قَدَمَيْهِ فِي هَذِهِ
اللَّيْلَةِ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ تَعَالَى. قَالَ: فَهُمْ بَيْنَ رَاكِعٍ وَ
قَائِمٍ وَ سَاجِدٍ وَ دَاعٍ وَ مُتَكَبِّرٍ وَ مُسْتَغْفِرٍ وَ مُسَبِّحٍ.
يَا مُحَمَّدُ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَطَّلِعُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ، فَيَغْفِرُ
لِكُلِّ مُؤْمِنٍ قَائِمٍ يَصَلِّي، وَ قَاعِدٍ يُسَبِّحُ، وَ رَاكِعٍ وَ
سَاجِدٍ وَ ذَاكِرٍ؛ وَ هِيَ لَيْلَةٌ لَا يَدْعُو فِيهَا دَاعٍ إِلَّا
اسْتَجِيبَ لَهُ، وَ لَا سَائِلٌ إِلَّا أُعْطِيَ وَ لَا مُسْتَغْفِرٌ إِلَّا

عُفْرًا، وَ لَا تَأْتِبُ إِلَّا تَيْبًا عَلَيْهِ؛ وَ مِنْ حَرَمٍ خَيْرَهَا
يَا مُحَمَّدٌ، فَقَدْ حُرِّمٌ^۱.

ای محمد، امشب را احیا کن و به امت خود
امر کن که احیا کنند و با عبادت به سوی خدا
تقرب بجویند. این شب حقیقتاً بسیار شریف
است.

یا محمد، هنگامی که به نزد تو می‌آمدم، همه
فرشتگان آسمان‌ها به صف ایستاده، مشغول
عبادت بودند: برخی از آنها ایستاده، برخی در
حال رکوع، عده‌ای به سجده و گروهی مشغول
دعا بودند. گروهی تکبیر، و برخی تسبیح
می‌گفتند و بعضی استغفار می‌کردند.

یا محمد، بی‌گمان حق تعالی در این شب به
سوی بندگان نظر رحمت افکنده و مؤمنی را که
به نماز ایستاده باشد یا نشسته مشغول تسبیح
بوده، یا در رکوع و سجده و یا دعا باشد می‌آمرزد.
این شبی است که دعای همه دعاکنندگان
مستجاب است و به همه گدایان درگاه الهی از
فضل الهی عطا می‌شود؛ و هیچ استغفارکننده و

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۰؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۳؛
فوز اکبر، ص ۱۹۲.

توبه‌کننده‌ای نیست مگر اینکه استغفار و توبه‌اش
پذیرفته می‌شود. محروم کسی است که از خیر
امشب محروم بماند.

بخش سوم:

احیاء و شب زنده داری در لیله القدر اهل بیت

این شب یکی از چهار شبی است که روایات
زیادی درباره «احیای آن با عبادت» وارد شده
است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید:

«من أحیا لیلة العید و لیلة النصف من شعبان، لم
یمت قلبه یوم تموت القلوب»^۱.

کسی که شب عید فطر و شب نیمه شعبان را
احیا بدارد روزی که قلبها می میرند زنده
می ماند.

امام رضا علیه السلام می فرماید:

در سه شب سال (شب بیست و سوم ماه
رمضان، شب عید فطر، شب نیمه شعبان)

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۵۴؛ ثواب الأعمال، ص ۷۰؛
بحار الأنوار، ج ۹۷، ص ۸۶.

نخواب؛ چرا که امیر مؤمنان این سه شب را
اصلاً نمی‌خوابیدند:

«كان على لا ينام ثلاث ليال: ليلة ثلاث و
عشرين من شهر رمضان، و ليلة النصف من
شعبان و فيها تُقسَّم الأرزاق و الآجال»^۱.

چنان که می‌دانیم، شب عید فطر شب مزد و
پاداش یک ماه روزه‌داری را می‌دهند، شب قدر
نیز شب تقسیم ارزاق و اجل‌هاست. اکنون ممکن
است این سؤال پیش آید که شب قدر شب تقسیم
مقدرات بندگان است، پس چرا در این گونه
روایات، شب نیمه شعبان را شب تقسیم رزق و
روزی قرار داده‌اند؟

علامه مجلسی رحمته الله در پاسخ به این سؤال
چندین احتمال بیان می‌کند:

- ۱- شاید در شب نیمه شعبان املاء (نوشته)
می‌شود و شب قدر ماه رمضان حتمی می‌گردد.
- ۲- احتمال می‌رود در شب نیمه شعبان این
امور در علم خداوند تقسیم و در شب قدر بین
خلایق تقسیم می‌شود.

۱- مصباح المتعجد، ص ۷۸۳؛ بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۱۲۳؛
وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۱۱۰، ح ۱۱.

۳- ممکن است در شب نیمه شعبان در لوح محفوظ تقسیم شود و تفریق و تقسیم بین بندگان در شب قدر رمضان باشد.

۴- شاید تقسیم در هر دو شب صورت می‌گیرد؛ یعنی: قسمتی در این شب و قسمتی دیگر در آن شب^۱.

و احتمال دارد انسان با اعمال شایسته در این شب؛ لیاقت و زمینه بهتری را برای ماه آینده مهیا کند.

با توجه به سیره و روش بزرگان دین روشن می‌شود که چگونه باید این شب را زنده نگه داشت؟ زید بن علی (زید شهید) می‌گوید:

كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ يَجْمَعُنَا جَمِيعًا لَيْلَةَ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، ثُمَّ يُجْزِي اللَّيْلَ أَجْزَاءَ ثَلَاثَةٍ؛ فَيُصَلِّينَا جِزَاءً؛ ثُمَّ يَدْعُو فَنُؤَمِّنُ عَلَيَّ دَعَائِهِ؛ ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ؛ وَنَسْأَلُهُ الْجَنَّةَ حَتَّى يَنْفَجِرَ الْفَجْرُ^۲.

پدرم امام زین العابدین علیه السلام همه ما را در شب نیمه شعبان جمع کرده، آن را به سه قسمت تقسیم می‌کرد: ثلث اول شب را نماز

۱- پاسخ‌های دیگری هم داده شده است. به عنوان نمونه ر.ک: *عصارة خلقت*، آیه الله جوادی آملی، ص ۲۲.

۲- *وسائل الشیعة*، ج ۸، ص ۱۱۰، ح ۱۲؛ *زاد المعاد*، ص ۶۴

می خواندیم. ثلث دوم شب را دعا می فرمود و ما آمین می گفتیم؛ و ثلث آخر را استغفار و طلب آمرزش می کردیم و از خدا بهشت می خواستیم تا زمانی که خورشید طلوع می کرد.

جبرئیل به پیامبر عرضه داشت:

يَا مُحَمَّدُ مَنْ أَحْيَاهَا بِتَكْبِيرٍ وَ تَسْبِيحٍ وَ تَهْلِيلٍ وَ
دُعَاءٍ وَ صَلَاةٍ وَ قِرَاءَةٍ وَ تَطَوُّعٍ وَ اسْتِغْفَارٍ كَانَتْ
الْجَنَّةُ لَهُ مَنْزِلًا وَ مَقِيلًا وَ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ
مَا تَأَخَّرَ!.

یا محمد، هر که این شب را به گفتن «الله اکبر و سبحان الله و الحمد لله» و نماز خواندن و قرائت قرآن و طلب آمرزش و استغفار احیا کند، جایگاه او در قیامت بهشت است و خداوند گناهان گذشته و آینده او را می آمرزد.

واقعاً چقدر توفیق دارند کسانی که در چنین فرصتهایی از ارتباط با معشوق و خالق خود

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۰: بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۳؛ ج ۸۳

غافل نیستند؛ و چقدر محرومند کسانی که در
بی‌خبری و پوچی عمر را می‌گذرانند!

رسول خدا ﷺ می‌فرماید:

هیچ‌کس در این شب در عبادت و احیا
کوتاهی نمی‌کند مگر آدم شقی و بدبخت.

و امیرالمؤمنین علیه السلام از کسانی که این شب را
به غفلت گذرانده، از دعا و عبادت روی گردانند
ابراز تعجب می‌کند.^۱

امشب سیه‌کاران مانند شب‌های دیگر در
خواب غفلتند و کسی که در تلاش و تکاپو برای
عبادت است، بداند که در زمرهٔ سعادت‌مندان دنیا و
آخرت قرار دارد.

برای رسیدن به این سرمنزل مقصود، اعمالی را در
طی چند بخش آینده ذکر می‌کنیم.

۱- مصباح المتعجد، ص ۸۳۷

بخش چهارم:

عظمت زیارت امام حسین علیه السلام در شب نیمه شعبان

امام صادق علیه السلام در این باره می‌فرماید:

مَنْ زَارَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ مِنْ ثَلَاثِ لَيَالٍ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ
مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ، قُلْتُ: أَيُّ اللَّيَالِي
جُعِلَتْ فِدَاكَ؟ قَالَ: لَيْلَةُ الْفِطْرِ وَ لَيْلَةُ الْأَضْحَى وَ
لَيْلَةُ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ^۱.

کسی که در یکی از سه شب عید فطر یا عید
قربان یا نیمه شعبان قبر امام حسین را زیارت
کند، خداوند تبارک و تعالی گناهان گذشته و
آینده‌اش را می‌آمرزد.

در روایت دیگری می‌فرماید:

مَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ لَيْلَةَ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، لَيْلَةَ
الْفِطْرِ وَ لَيْلَةَ عَرَفَةَ فِي سَنَةٍ وَاحِدَةٍ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ

۱- کامل‌الزیارات، ص ۱۹۸، باب ۷۲، ح ۶.

أَلْفَ حِجَّةٍ مَبْرُورَةٍ، وَ أَلْفَ عُمْرَةٍ مُتَقَبَّلَةٍ، وَ
قُضِيَتْ لَهُ أَلْفُ حَاجَةٍ مِّنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ
الْآخِرَةِ؛

هر کس امام حسین را در یک سال در سه
شب نیمه شعبان و شب عید فطر و شب عرفه
زیارت کند، خداوند تبارک و تعالی ثواب هزار
حج مبرور و هزار عمره مقبول عطا فرموده،
هزار حاجت دنیایی و اخروی او را برآورده
سازد و این زیارت علاوه بر شب در روز نیز
وارد شده است.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

«مَنْ زَارَ قَبْرَ حُسَيْنٍ فِي النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، غَفَرَ
اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ»^۲؛

هر کس قبر امام حسین را در نیمه شعبان
زیارت کند، خداوند گناهان گذشته و آینده اش
را می آمرزد.

در روایتی دیگر می فرماید:

۱- همان، ح ۷.

۲- همان، ص ۱۹۹، ح ۹.

«مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ثَلَاثَ سِنِينَ
مُتَوَالِيَاتٍ لَا فَصْلَ فِيهَا فِي النُّصْفِ مِنْ
شَعْبَانَ، غُفِرَ لَهُ ذُنُوبُهُ»^۱

کسی که امام حسین علیه السلام را سه سال پشت
سر هم در نیمه شعبان زیارت کند، گناهانش
بخشیده می‌شود.

از امام صادق علیه السلام پرسیدند: «کسی که امام
حسین را در نیمه شعبان زیارت کند و با آن
خداوند و آنچه را نزد اوست قصد کند نه آنچه را
نزد مردم است، چه پاداشی دارد؟» امام علیه السلام
فرمود: «غَفَرَ اللَّهُ لَهُ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ ذُنُوبَهُ وَ لَوْ أَنَّهَا
بَعْدَ شَعْرِ مَعزَى كَلْبٍ» (خداوند گناهانش را می
آمرزد، اگر چه به اندازه موی بزهای قبیله کلب
باشد). به امام گفتند: آیا خداوند عز وجل تمام گناهان
او را می‌آمرزد؟ امام علیه السلام فرمود: «أَتَسْتَكْثِرُ لِيَزَائِرِ
الْحُسَيْنِ هَذَا؟! كَيْفَ لَا يَغْفِرُهَا وَ هُوَ فِي حَدِّ مَنْ زَارَ
اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فِي عَرْشِهِ»: آیا این را برای زائر
حسین زیاد می‌دانید؟! چگونه نیامرزد که زائر

۱- همان، ص ۱۹۸، ح ۴.

حسین مانند کسی است که خداوند عزّ و جلّ را در عرش زیارت کرده باشد^۱.

امام صادق علیه السلام در روایت دیگری می‌فرماید:

إِذَا كَانَ النُّصْفُ مِنْ شَعْبَانَ، نَادَى مِّنَ الْأَفْقِ الْأَعْلَى: زَائِرِي الْحُسَيْنِ! اِرْجِعُوا مَغْفُورًا لَكُمْ، ثَوَابِكُمْ عَلَى اللَّهِ رَبِّكُمْ وَمُحَمَّدٍ نَبِيِّكُمْ؛
در شب نیمه شعبان منادی از آسمان ندا می‌کند: ای زائران حسین، برگردید که آمرزیده شده‌اید و ثواب شما بر خدا و نبی او حضرت محمد صلی الله علیه و آله است^۲.

آن حضرت همچنین می‌فرماید:

إِذَا كَانَ أَوَّلُ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ، نَادَى مُنَادٍ مِّنْ تَحْتِ الْعَرْشِ: يَا وَقَدَّ الْحُسَيْنِ، لَا تُخْلُوا لَيْلَةَ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ مِنْ زِيَارَةِ الْحُسَيْنِ! فَلَوْ تَعْلَمُونَ مَا فِيهَا، لَطَالَتْ عَلَيْكُمْ السَّنَةُ حَتَّى يَجِيءَ النُّصْفُ مِنْ شَعْبَانَ؛

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۴۰؛ بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۹۸.

۲- کامل الزیارات، ص ۱۹۷-۱۹۸، ح ۱ و ۲.

زمانی که اول ماه شعبان فرا رسد، صدازنده‌ای از زیر عرش صدا می‌زند: ای میهمانان حسین، شب نیمه شعبان را از زیارت آن حضرت خالی مگذارید؛ زیرا اگر بدانید در زیارت نیمه شعبان چه مقدار اجر و ثواب است، سال بر شما طولانی می‌گشت تا نیمه شعبان فرا رسد.^۱

در عظمت فضیلت زیارت امام حسین علیه السلام همین بس که امام سجاد علیه السلام فرمود:

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُصَافِحَهُ مِائَةٌ أَلْفِ مَلَكٍ وَعِشْرُونَ أَلْفَ نَبِيٍّ، فَلْيَزُرْ الْحُسَيْنَ لَيْلَةَ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ؛ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ وَأَرْوَاحَ النَّبِيِّينَ يَسْتَأْذِنُونَ اللَّهَ فِي زيارته، فَيُؤْذَنُ لَهُمْ؛ مِنْهُمْ: خَمْسَةٌ أُولُو الْعِزْمِ مِنَ الرُّسُلِ...^۲

هر کس دوست دارد با ۱۲۴ هزار پیامبر مصافحه کند، امام حسین را در شب نیمه شعبان زیارت کند که فرشتگان و ارواح پیامبران از جمله پنج پیامبر اولوالعزم: نوح، ابراهیم،

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۳۹؛ بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۹۸.
۱- کامل الزیارات، ص ۸۹۷؛ مصباح الزائر، ص ۳۱۳؛ مصباح المتعبد، ص ۸۳۰؛ إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۳۹.

موسی، عیسی و حضرت محمد ﷺ برای
زیارت آن حضرت از خداوند کسب اجازه
می‌کنند و به آنها اجازه داده می‌شود ...

امام صادق علیه السلام به یونس بن یعقوب فرمود:

يا يونس، ليلة النصف من شعبان يُغفرُ لكلِّ من
زار الحسينَ من المؤمنينَ ما قدّموا من ذنوبهم؛
و قيل لهم: استأنفوا العملَ. قال: قلتُ: هذا كلُّه
لمن زار الحسينَ في ليلة النصف من شعبان؟
قال: يا يونس، لو أخبرتُ النَّاسَ بما فيها لمن
زار الحسينَ، لقامت ذُكُورُ رجالٍ على الخشبِ؛^١

ای یونس، شب نیمه شعبان خداوند هر مؤمنی
را که زائر امام حسین علیه السلام باشد می‌آمرزد؛ و
به آنان گفته می‌شود: کارهایتان را از نو آغاز
کنید. یونس به امام عرض می‌کند: آیا این اجر
و ثواب برای کسی است که در شب نیمه
شعبان امام حسین علیه السلام را زیارت کند؟ امام
فرمود: اگر به مردم خبر می‌دادم که چه
ثواب‌هایی برای زائران کوی حسینی است،

١- کامل الزیارات، ص ١٩٩؛ اقبال الأعمال، ج ٣، ص ٣٣٩.

مردان در نبود مرکب، سوار بر چوب شده، به زیارت امام حسین می‌شتافتند.

این بیان امام علیه السلام برای مبالغه در زیارت در چنین شبی است. اگر کسی توفیق یارش بود و چنین شبی را در آن سرزمین مقدس سپری بکند، از فیوضات فراوانی بهره خواهد برد.

در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است:

مَنْ يَأْتِ لَيْلَةَ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ بِأَرْضِ كَرْبَلَاءَ،
فَقَرَأَ أَلْفَ مَرَّةٍ «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»، وَ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ
أَلْفَ مَرَّةٍ، وَ يَحْمَدُ اللَّهَ أَلْفَ مَرَّةٍ، ثُمَّ يُصَلِّيَ أَرْبَعَ
رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكَعَةٍ أَلْفَ مَرَّةٍ آيَةَ
الْكُرْسِيِّ، وَكَلَّمَ اللَّهُ تَعَالَى بِهِ مَلَكَيْنِ يَحْفَظَانِهِ مِنْ
كُلِّ سُوءٍ؛ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْطَانٍ وَ سُلْطَانٍ، وَ
يَكْتُبَانِ لَهُ حَسَنَاتِهِ وَ لَا تُكْتَبُ عَلَيْهِ سَيِّئَةٌ وَ
يَسْتَغْفِرَانِ لَهُ مَا دَامَا مَعَهُ؛^۱

هرکس شب نیمه شعبان به کربلا بیاید (در بعضی از نسخ و روایتها «بات» دارد؛ یعنی: بیتوته کند) و ۱۰۰۰ مرتبه سوره «قل هو الله

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۳۸؛ بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۳۴۲؛
کامل الزیارات، ص ۱۹۹.

احد» بخواند، ۱۰۰۰ مرتبه استغفار کند و ۱۰۰۰ مرتبه «الحمد لله» بگوید، سپس چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت ۱۰۰۰ مرتبه آیه الکرسی بخواند، خداوند تبارک و تعالی به همین واسطه دو فرشته بر او موکّل کند تا او را از هر بدی و از شرّ هر شیطان و پادشاه ستمگری حفظ کنند. همچنین اعمال شایسته‌اش را نوشته، گناهایش را نمی‌نویسند؛ و برای او استغفار می‌کنند تا زمانی که با او هستند. در بعضی از نسخه‌ها «ما شاء الله معه» دارد؛ یعنی: این زائر حسینی مرتکب گناه نمی‌شود؛ چون دو ملک همراه، او را از هر معصیتی باز داشته‌اند.

بخش پنجم: اعمال شب نیمه شعبان

اول: غسل

غسل این شب مقدس، مستحب و موجب تخفیف گناهان می‌شود. امام صادق علیه السلام در این خصوص می‌فرماید: «صوموا شَعْبَانَ و اغتسلوا لَيْلَةَ النُّصْفِ مِنْهُ؛ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ و رَحْمَةٌ»؛^۱ ماه شعبان را روزه بگیرید و شب نیمه آن غسل کنید؛ زیرا این غسل باعث تخفیف گناهان و جلب رحمت الهی می‌شود.

امام رضا علیه السلام نیز ضمن بیان غسل‌های مستحب، از شب نیمه شعبان نیز یاد می‌کنند که غسل مستحبی دارد.^۲

ناگفته نماند غسل یک شستشوی عبادی است که علاوه بر نظافت ظاهر موجب طهارت باطن نیز می‌شود. البته بهتر است به خاطر استفاده هر چه بیشتر از فرصت شب نیمه شعبان، قبل از فرا

۱- تهذیب الأحكام، ج ۱، باب ۲۳ من أبواب الأغسال المسنونة، ص ۱۱۷، ح ۳۰۸.

۲- بحار الأنوار، ج ۸۱، ص ۱۳.

رسیدن آن شب (حتی المقدور مقارن غروب
آفتاب) به غسل اقدام کند یا قبل از ظهر روز
نیمه شعبان قضای آنرا به جا آورد.

دوم: دعاها و نمازهای شب نیمه شعبان

۱- جمعی از علمای اعلام نقل فرموده‌اند که میان
نماز مغرب و عشا در شب نیمه شعبان، خواندن
۲۱ مرتبه دعای زیر، موجب طول عمر و ایمنی از
بلاهای سخت تا سال دیگر می‌شود:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ذُو أَنَاةٍ، وَ لَا طَاقَةَ
خدایا، بی‌گمان تو آگاه و بردبار و دیرگیری و ماطقت حکم تو را
لَنَا بِحُكْمِكَ. يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ؛ الْأَمَانُ الْأَمَانُ
نداریم. ای خدا ای خدا ای خدا، پناه به تو می‌بریم، پناه، پناه
الْأَمَانُ مِنَ الطَّاعُونَ وَالْوَبَاءِ وَ مَوْتِ الْفُجَاءَةِ وَ
از بلای طاعون و وبا و مرگ ناگهانی و پیش آمد ناگوار و
سُوءِ الْقَضَاءِ وَ شِمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ. رَبَّنَا اكشِفْهُ
دشمن به شادی. پروردگارا، هر نوع گرفتاری را از ما دور ساز.
عَنَّا الْعَذَابَ؛ إِنَّا مُؤْمِنُونَ؛ إِنَّا مُوقِنُونَ ^۱ .
به راستی که ما به تو ایمان و یقین داریم.

۱- فوز اکبر، ص ۲۰۱؛ آداب الشریعه، آیت‌الله فشارکی ص ۲۱.

۲- برخی از علما روایت فرموده‌اند که خواندن این دعا در هر شب عید شریف مثل شب جمعه سفارش شده است^۱:

یا دَائِمَ الْفَضْلِ عَلَی الْبَرِّیَّةِ، یا بِاسِطِ الْاَیْدِیْنَ
ای کسی که فضل و بخشش بر خلق دائمی است؛ و ای آنکه
بِالْعَطِیَّةِ، یا صَاحِبِ الْمَوَاهِبِ السَّنِیَّةِ، صَلِّ
دو دست احسانت به عطابخشی باز است. ای دارنده بخشش‌های
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ خَیْرِ الْوَرَى سَجِیَّةً،
ارجمند، درود فرست بر محمد و آلش که در سرشت و نهاد
وَ اغْفِرْ لَنَا یا ذَا الْعُلَى فی هَذِهِ الْعَشِیَّةِ.
بهترین مردمند؛ و بیامرز ما را ای خدای بلندمرتبه در این شب.

این دعا یکی از اعمالی است که درباره فضیلت آن آمده است: خداوند به ملائکه می‌فرماید: «اگر او را پیام‌رزم خدای او نیستیم»؛ یعنی چنان که خدایی من بدون شک و بر حق است، آمرزش گناهان او هم حتمی است^۲.

۳- چهار رکعت نماز بین مغرب و عشاء:

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: کسی که در شب پانزدهم شعبان میان مغرب و عشاء چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعتی سوره حمد را یک مرتبه و سوره توحید را ۱۰ بار بخواند، و پس از تمام شدن نماز،

۱- مصباح کفعمی، فصل ۶، ص ۶۷.

۲- فوز اکبر، ص ۲۰۲.

۱۰ بار بگوید: «یا رَبِّ اغْفِرْ لَنَا» و ۱۰ بار بگوید: «یا رَبِّ ارْحَمْنَا» و ۱۰ بار بگوید: «یا رَبِّ تُبِّ عَلَيْنَا»، و ۲۱ بار سوره توحید را بخواند، سپس ۱۰ بار بگوید: «سُبْحَانَ الَّذِي يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَيُمْيتُ الْأَحْيَاءَ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»^۱، خداوند متعال دعایش را مستجاب و حاجتش را در دنیا و آخرت برآورده کرده، نامه عملش را در قیامت به دست راستش داده و تا سال آینده در پناه خداوند متعال است.^۲

۴- صلوات شعبانیه:

از امام چهارم حضرت سجاد علیه السلام نقل شده است که هر روز از ماه شعبان، وقت زوال و شب نیمه آن را می‌خواندند:

<p>اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، شَجَرَةَ خدایا، درود فرست بر محمد و آل محمد، درخت نبوت و جایگاه النُّبُوَّةِ، وَمَوْضِعِ الرِّسَالَةِ، وَ مُخْتَلَفِ الْمَلَائِكَةِ، رسالت و محل رفت و آمد فرشتگان و معدن دانش و خاندان وحی. وَمَعْدِنِ الْعِلْمِ، وَ أَهْلِ بَيْتِ الْوَحْيِ. اللَّهُمَّ خدایا، درود فرست بر محمد و آل محمد کشتی جاری در</p>

۱- بسی منزّه است آنکه مردگان را زنده می‌کند و زندگان را میمیراند و بر هر کاری تواناست.

۲- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۱۳؛ مصباح کفعمی، ص ۵۰۴؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۰۸؛ وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۱۰۲.

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، الْفُلْكِ

اقیانوس‌های بیکران. ایمن شود هر که سوار آن کشتی گردد و غرق

الْجَارِيَةِ فِي اللَّجَجِ الْغَامِرَةِ، يَا مَنْ مَنْ رَكِبَهَا،

شود کسی که آن را واگذارد. هر که بر ایشان تقدم

وَ يَغْرَقُ مَنْ تَرَكَهَا. الْمُتَقَدِّمُ لَهُمْ مَارِقٌ، وَ

جوید از دین بیرون رفته، و کسی که از ایشان

الْمُتَأَخِّرُ عَنْهُمْ زَاهِقٌ، وَ اللَّازِمُ لَهُمْ لَاحِقٌ.

عقب ماند به نابودی گراید، ولی ملازم ایشان به حق خواهد رسید.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، الْكَهْفِ

خدایا، درود فرست بر محمد و آل محمد آن پناه‌گاه

الْحَصِينِ، وَ غِيَاثِ الْمُضْطَرِّ الْمُسْتَكِينِ، وَ

محکم و فریادرس بیچاره درمانده و پناه‌گریختگان

مَلْجَأِ الْهَارِبِينَ، وَ عِصْمَةِ الْمُعْتَصِمِينَ. اللَّهُمَّ

و دستاویز محکم برای وسیله‌جویان. خدایا،

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، صَلَاةً كَثِيرَةً

درود فرست بر محمد و آل محمد درود بسیاری که

تَكُونُ لَهُمْ رِضًا، وَ لِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

موجب خوشنودی ایشان گردد و حق محمد و آل محمد ادا گشته و

أَدَاءً وَ قِضَاءً، بِحَوْلِ مِنْكَ وَ قُوَّةِ يَا رَبَّ

انجام وظیفه ما شده باشد، که آن هم به جنبش و نیروی توست ای

اَلْعَالَمِيْنَ. اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ،

پروردگار جهانیان. خدایا، درود فرست بر محمد و آل محمد،

اَلطَّيِّبِيْنَ اَبْرَارِ الْاٰخِيَارِ، الَّذِيْنَ اَوْجَبْتَ

آن پاکان نیکوکار برگزیده؛ آن کسانی که حقوقشان را واجب کردی

حُقُوقَهُمْ، وَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ وَ وَّلَايَتَهُمْ.

و اطاعت و دوستیشان را فرض نمودی.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ، وَ اَعْمُرْ

خدایا، درود فرست بر محمد و آل محمد، و آباد کن

قَلْبِيْ بِطَاعَتِكَ، وَ لَا تُخْزِنِيْ بِمَعْصِيَّتِكَ، وَ

دل مرا به اطاعت خود و به وسیله نافرمانیت رسوایم مکن؛

ارْزُقْنِيْ مُوَاَسَاةَ مَنْ قَتَرْتَ عَلَيْهِ مِنْ رِزْقِكَ

و روزی من گردان که کمک مالی کنم به کسی که روزیت را بر او

بِمَا وَسَّعْتَ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ، وَ نَشَرْتَ عَلَيَّ

تنگ کردی به وسیله آنچه بر من فراخ گرداندی از فضل خویش،

مِنْ عَدْلِكَ، وَ اَحْيَيْتَنِيْ تَحْتَ ظِلِّكَ، وَ هَذَا

و گستردی بر من از عدل خویش و مرا در زیر سایهات زنده داشتی؛

شَهْرُ نَبِيِّكَ سَيِّدِ رُسُلِكَ، شَعْبَانُ الَّذِي حَفَفْتَهُ

و این ماه پیمبرت و سرور رسولانت، ماه شعبان است که اطراف آن را

مِنْكَ بِالرَّحْمَةِ وَالرِّضْوَانِ، الَّذِي كَانَ

به رحمت و خوشنودی خود پوشاندی. آن ماهی که

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

رسولت کوشش بسیار در نماز و روزه در شبها و روزهای

يَذَأْبُ فِي صِيَامِهِ وَقِيَامِهِ، فِي لَيَالِيهِ وَ

این ماه داشت و برای فروتنی به درگاه تو این ماه را تا به

أَيَّامِهِ، بُخوعاً لَكَ فِي إِكْرَامِهِ وَإِعْظَامِهِ،

آخر محترم و گرامی می داشت. خدایا، پس تو ما را هم بر

إِلَى مَحَلِّ حِمَامِهِ. اَللّٰهُمَّ فَاعِنَّا عَلَى الْاِسْتِنَانِ

پیروی سنتش یاری فرما و به شفاعتش نائل گردان.

بِسُنَّتِهِ فِيهِ، وَ نَيْلِ الشَّفَاعَةِ لَدَيْهِ. اَللّٰهُمَّ وَ

خدایا، حضرتش را برای من شفیع مقبول الشفاعة قرار ده

اجْعَلْهُ لِي شَفِيعاً مُشَفَّعاً وَ طَرِيقاً إِلَيْكَ

و طریق مستقیم هموار به سوی خود گردان؛

مَهِيْعاً، وَاجْعَلْنِي لَهُ مُتَّبِعاً، حَتَّى الْتِقَاكَ

و مرا پیرو آن بزرگوار ساز تا روز قیامت که تو را ملاقات می کنم از من

يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَنِّي رَاضِياً، وَ عَن ذُنُوبِي غَاضِياً،

خشنود باشی و از گناهانم چشم پوشی، در عین حال که

قَدْ أَوْجَبْتَ لِي مِنْكَ الرَّحْمَةَ وَ الرِّضْوَانَ،

لطف و رحمتت را بر من ختم فرموده، مرا در خانه همیشگی

وَ أَنْزَلْتَنِي دَارَ الْقَرَارِ وَ مَحَلَّ الْأَخْيَارِ.

(بهشت جاویدان) و منزلگاه نیکان فرود آری.

۵- دو رکعت نماز بعد از نماز عشاء:

ابو یحیی از امام صادق علیه السلام می پرسد: برترین دعاها [در این شب] چیست؟ آن حضرت می فرماید: پس از نماز عشاء دو رکعت نماز بخوان که در رکعت اول **سوره حمد و سوره جحد** (که همان **قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ** است) می خوانی؛ و در رکعت دوم **سوره حمد و توحید** را می خوانی؛ و پس از سلام نماز **۳۳ مرتبه سبحان الله**، **۳۳ مرتبه الحمد لله** و **۳۴ مرتبه الله اکبر** می گویی؛ و بعد بگو:

يا مَنْ إِلَيْهِ مَلْجَأُ الْعِبَادِ فِي الْمُهَمَّاتِ، وَإِلَيْهِ
ای که بندگان در غم و اندوههای سخت به تو پناه برند
يَفْزَعُ الْخَلْقُ فِي الْمَلَمَّاتِ، يَا عَالِمَ الْجَهْرِ
و در مصائب و دردها به درگاه تو زاری کنند.
وَالْخَفِيَّاتِ، يَا مَنْ لَا تَخْفَى عَلَيْهِ خَوَاطِرُ
ای دانای آشکار و نهان و ای که بر تو فکر و اندیشه دلها و رفت و آمد
الْأَوْهَامِ، وَتَصَرَّفُ الْخَطَرَاتِ، يَا رَبَّ الْخَلَائِقِ
خیالات و خاطرات پنهان نیست. ای پروردگار خلائق و آفریدگان،
وَالْبَرِيَّاتِ، يَا مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ الْأَرْضِينَ
ای که ملکوت زمینها و آسمانها به دست توست. تویی الله که هیچ
وَالسَّمَوَاتِ. أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أُمَّتُ
معبودی جز تو نیست. من به کلمه توحید (لا اله الا الله)

إِلَيْكَ بِلا إِلَهَ إِلا أَنْتَ، فِيا لا إِلَهَ إِلا أَنْتَ،

ایمان آورده‌ام. پس ای خدای یگانه که جز تو خدایی نیست،

اجْعَلْنِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ مِمَّنْ نَظَرْتَ إِلَيْهِ

تو مرا در این شب از آنان قرار ده که نظر لطف به آنها کرده،

فَرَحِمْتَهُ، وَ سَمِعْتَ دُعَاةَهُ فَأَجَبْتَهُ، وَ عَلِمْتَ

به حالشان ترحم فرموده، دعایشان را اجابت، توبه و بازگشت آنها

اسْتَقَالَتْهُ فَأَقَلَّتَهُ، وَ تَجَاوَزْتَ عَنْ سَالِفِ

را دانسته و از خطاهای گذشته و گناهان بزرگشان در گذشته‌ای؛

خَطِيئَتِهِ وَ عَظِيمِ جَرِيرَتِهِ. فَقَدْ اسْتَجَرْتُ بِكَ

چرا که من از گناهانم به تو پناهنده شده و در پنهان کردن

مِنْ ذُنُوبِي، وَ لَجَأْتُ إِلَيْكَ فِي سِتْرِ عِيُوبِي،

عیب‌هایم به درگاه تو ملتجی گشته‌ام.

اللَّهُمَّ فَجِدْ عَلَيَّ بِكَرَمِكَ وَ فَضْلِكَ، وَ احْطُطْ

خدایا، پس تو به فضل و کرمت بر من جود و احسان فرما؛

خَطَايَايَ بِحِلْمِكَ وَ عَفْوِكَ، وَ تَغَمَّدْنِي فِي

و به حلم و عفو تو گناهانم را بریز؛ و مرا در این شب به

هَذِهِ اللَّيْلَةِ بِسَابِغِ كَرَامَتِكَ، وَ اجْعَلْنِي فِيهَا

کرامت کامل خود بیوشان؛ و مرا از اولیاء خود قرار ده.

مِنْ أَوْلِيَائِكَ، الَّذِينَ اجْتَبَيْتَهُمْ لِطَاعَتِكَ،

همانان که برای طاعتت برگزیدی و به کار عبادتت

وَ اخْتَرْتَهُمْ لِعِبَادَتِكَ، وَ جَعَلْتَهُمْ خَالِصَتَكَ

انتخاب فرمودی و از خاصان و خالصان خود قرار دادی.

وَ صِفْوَتِكَ. اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِي مِمَّنْ سَعَدَ جَدُّهُ، وَ

ای خدا، مرا از آنان قرار ده که از کوشش خود به سعادت رسیدند

تَوْفَّرَ مِنَ الْخَيْرَاتِ حَظُّهُ، وَ اجْعَلْنِي مِمَّنْ

و از خیرات و خوبی‌ها بهره‌ وافر یافتند و از آنانی بگردان که

سَلِمَ فَنَعِمَ، وَ فَازَ فَنَعِمَ، وَ اكْفِنِي شَرَّ مَا

در زندگانی همراه سلامت منتعم هم گردیده و با پیروزی بهره‌مند

اَسْلَفْتُ، وَ اعْصِمْنِي مِنَ الْاِزْدِيَادِ فِي

شده‌اند. ای خدا، مرا از شرّ اعمال گذشته‌ام کفایت فرما و در آینده

مَعْصِيَتِكَ، وَ حَبِّبْ اِلَيَّ طَاعَتَكَ، وَ مَا

مرا از آنکه بر عصیان‌هایم بیفزایم حفظ کن و طاعت و عبادت را که

يُقَرِّبُنِي مِنْكَ، وَ يُزِلُّنِي عِنْدَكَ. سَيِّدِي،

موجب تقرب به حضرت توست محبوب من گردان.

اِلَيْكَ يَلْجَا الْهَارِبُ، وَ مِنْكَ يَلْتَمِسُ الطَّالِبُ،

ای سید من، گریختگان به سوی تو می‌آیند و طالبان

وَ عَلٰى كَرَمِكَ يُعَوَّلُ الْمُسْتَقِيلُ التَّائِبُ.

به درگاه تو التماس و درخواست می‌کنند و آنان که

اَدَّبَتْ عِبَادَكَ بِالتَّكْرُمِ، وَ اَنْتَ اَكْرَمُ الْاَكْرَمِينَ،

از گناه بازگشته و تائب گردند اعتمادشان بر کرم توست.

وَأَمَرْتُ بِالْعَفْوِ عِبَادَكَ وَأَنْتَ الْعَفْوُ الرَّحِيمُ.

تو به بندگانت دستور کرامت و بزرگواری دادی و خود بزرگواریترین

اللَّهُمَّ فَلَا تَحْرِمْنِي مَا رَجَوْتُ مِنْ كَرَمِكَ،

عالمی؛ و به آنها امر به عفو و بخشش از یکدیگر کردی و تو خود

وَلَا تُؤَيِّسْنِي مِنْ سَابِغِ نِعَمِكَ، وَلَا تُخَيِّبْنِي

بخشنده و مهربانی. ای خدا، مرا از امیدی که به کرمت دارم مأیوس

مِنْ جَزِيلِ قِسْمِكَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ لِأَهْلِ

مکن و از نعمت کاملت ناامید مگردان و از بهره‌های بزرگت در این

طَاعَتِكَ، وَاجْعَلْنِي فِي جَنَّةٍ مِنْ شِرَارِ

شب محروم مساز و مرا از مخلوقات شریرت در پناه خود بدار.

بَرِيَّتِكَ. رَبِّ، إِنْ لَمْ أَكُنْ مِنْ أَهْلِ ذَلِكَ،

ای خدا، اگر من بر آنچه درخواست کردم قابل نیستم،

فَأَنْتَ أَهْلُ الْكَرَمِ وَالْعَفْوِ وَالْمَغْفِرَةِ، وَجُدْ

تو اهل کرم و بخشش و آمرزشی. پس بر من به آنچه

عَلَيَّ بِمَا أَنْتَ أَهْلُهُ، لَا بِمَا اسْتَحِقُّهُ. فَقَدْ

سزاوار مقام توست کرم فرما، نه آنچه استحقاق من است؛

حَسُنَ ظَنِّي بِكَ، وَتَحَقَّقْ رَجَائِي لَكَ، وَ

زیرا واقعاً گمان من نیک است و امیدم درباره‌ تو محکم و

عَلِقْتُ نَفْسِي بِكَرَمِكَ. فَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ،

جانم به سررشته کرم تو آویخته است؛ و تو مهربان‌ترین مهربانان و

وَ أَكْرَمُ الْكَرَمِينَ. اللَّهُمَّ وَ اخْصُصْنِي مِنْ

کریم ترین کریمانی. خدایا، مرا از کرم خویش به بهره‌های فراوان

كَرَمِكَ بِجَزِيلِ قِسْمِكَ، وَ أَعُوذُ بِعَفْوِكَ مِنْ

مخصوص گردان؛ و من از کیفر تو به عفو تو پناه می‌برم.

عُقُوبَتِكَ، وَ اغْفِرْ لِي الذَّنْبَ الَّذِي يَخِيسُ

خدایا آن گناهی که عادت‌های بد (مانند دروغ) را در من راسخ

عَلَى الْخُلُقِ، وَ يُضَيِّقُ عَلَى الرِّزْقِ، حَتَّى

کند و روزی را بر من تنگ سازد بیمارز تا من به آنچه تو می‌پسندی

أَقُومَ بِصَالِحِ رِضَاكَ، وَ أَنْعَمَ بِجَزِيلِ عَطَائِكَ،

اقدام کنم و به عطای فراوانت متنعم گردم و به نعمت‌های بسیار

وَ أَسْعِدَ بِسَابِغِ نِعْمَائِكَ. فَقَدْ لُدْتُ بِحَرَمِكَ

خوشبخت شوم؛ زیرا من به آستان تو پناه آوردم و به کرم تو

وَ تَعَرَّضْتُ لِكِرَمِكَ، وَ اسْتَعَدْتُ بِعَفْوِكَ

اویختم و به گذشت تو پناه جستم از ترس کیفرت و به

مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَ بِحِلْمِكَ مِنْ غَضَبِكَ.

بردباریت پناه جستم از خشم. پس به من عطا کن آنچه را از

فَجِدْ بِمَا سَأَلْتُكَ، وَ أَنْزِلْ مَا التَّمَسْتُ مِنْكَ.

تو خواستم و به من برسان آنچه را از تو خواهش کردم. تو را به

أَسْأَلُكَ بِكَ لَا بِشَيْءٍ هُوَ أَعْظَمُ مِنْكَ.

خودت سوگند دهم که چیزی از تو بزرگ‌تر نیست.

سپس به سجده رفته و بیست بار «یا ربّ» و هفت بار «یا الله» و هفت بار «لا حول و لا قوّة إیّا بالله» و ده بار «ما شاء الله» و ده بار «لا قوّة إیّا بالله» بگو. آنگاه بر پیامبر ﷺ و اهل بیت آن حضرت ﷺ صلوات فرستاده و از خداوند تبارک و تعالی حاجت را بخواه. قسم به خدا! اگر به عدد قطرات باران حاجت بخواهی، خداوند عزّ و جلّ به کرم و فضلش آن را عنایت می کند^۱.

۶- دعای نبوی:

پیامبر اکرم ﷺ در این شب این دعا را می خواندند:

<p>اللَّهُمَّ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشِيَّتِكَ مَا يَحُولُ بَيْنَنَا</p>
<p>خداایا، از ترس خود بدان اندازه بهره ما کن که حائل شود</p>
<p>و بَيْنَ مَعْصِيَّتِكَ، وَ مِنْ طَاعَتِكَ مَا تَبْلُغُنَا</p>
<p>میان ما و نافرمانیت؛ و از اطاعت خویش بدان مقدار که ما را به</p>
<p>بِهِ رِضْوَانِكَ، وَ مِنْ الْيَقِينِ مَا يَهُونُ عَلَيْنَا</p>
<p>خوشنودی و رضوان تو برساند؛ و از یقین بدان حد که به وسیله آن</p>

۱- مصباح المتعجب، ص ۸۳۱؛ مصباح الزائر، ص ۳۱۳۱؛ أمالی شیخ طوسی، ج ۱، ص ۳۰۲؛ مصباح کفعمی، ص ۵۴۱؛ إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۱۴؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۰۸؛ زاد المعاد، ص ۶۶؛ مفاتیح الجنان، اعمال نیمه شعبان؛ فوز اکبر، ص ۲۰۰.

<p>بِه مُصِيبَاتِ الدُّنْيَا. اَللّٰهُمَّ اَمْتِعْنَا بِاَسْمَاعِنَا وَ نَاكُوَارِيهَاي دُنْيَا بِر مَا اَسَانْ كَرْدَد. خدایا، ما را از گوش‌هایمان و</p>
<p>اَبْصَارِنَا وَ قُوَّتِنَا مَا اَحْيَيْتِنَا، وَ اجْعَلْهُ الْوَارِثَ دیده‌هایمان و نیرویمان تا زنده‌ایم بهره‌مند ساز و آنها را</p>
<p>مِنَّا، وَ اجْعَلْ ثَارَنَا عَلٰی مَنْ ظَلَمْنَا، وَ اَنْصُرْنَا وارث ما گردان؛ و خون ما را به گردن کسی انداز که</p>
<p>عَلٰی مَنْ عَادَانَا، وَ لَا تَجْعَلْ مُصِيبَتِنَا فِی دِیْنِنَا بر ما ستم کرده؛ و یاری ده ما را بر کسی که با ما دشمنی کند؛</p>
<p>وَ لَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا اَكْبَرَ هَمِّنَا، وَ لَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا، و مصیبت ما را در دینمان قرار مده؛ و دنیا را بزرگ‌ترین</p>
<p>وَ لَا تَسْلُطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا، بِرَحْمَتِكَ اندوه ما قرار مده؛ و نیز آخرین حله دانش ما قرارش مده؛ و مسلط مکن</p>
<p>يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ.^۱</p>
<p>بر ما کسی را که بر ما رحم نکند. به رحمت ای مهربان‌ترین مهربانان.</p>

۱- ر.ک: إقبال الاعمال، ج ۳، ص ۳۲۱ (سید بن طاووس می‌فرماید: این دعا از مهم‌ترین دعاهاى امشب است)؛ زاد المعاد، ص ۷۱؛ مفاتیح الجنان، اعمال شب نیمه شعبان.

۷- دعایی دیگر:

إِلَهِي تَعَرَّضْ لَكَ فِي هَذَا اللَّيْلِ الْمُتَعَرِّضُونَ،

خدایا، درخواست‌کنندگان در این شب به درگاه تو آمده،

وَ قَصَدَكَ الْقَاصِدُونَ، وَأَمَّلَ فَضْلَكَ وَ

قاصدان تو را مقصد خویش قرار داده، طالبان فضل و نیکی تو

مَعْرُوفَكَ الطَّالِبُونَ، وَ لَكَ فِي هَذَا اللَّيْلِ

را آرزو کرده، و تو در این شب بخشش‌ها و جوایز و

نَفَحَاتٌ وَ جَوَائِزٌ وَ عَطَايَا وَ مَوَاهِبٌ تَمَنُّ

عطاها و بهره‌هایی داری که به هر یک از بندگان بخواهی

بِهَا عَلَيَّ مَنْ تَشَاءُ مِنْ عِبَادِكَ، وَ تَمْنَعُهَا مَنْ

عطا خواهی کرد؛ و از آن کس که عنایت تو نسبت به او سبقت

لَمْ تَسْبِقْ لَهُ الْعِنَايَةَ مِنْكَ؛ وَ هَا أَنَا ذَا عَيْدِكَ

نگرفته است آن را باز داری؛ و من اینک آن بنده کوچک

الْفَقِيرُ إِلَيْكَ، الْمُؤَمِّلُ فَضْلَكَ وَ مَعْرُوفَكَ.

و نیازمند درگاه تو و آرزومند فضل و نیکی تو هستم.

فَإِنْ كُنْتَ يَا مَوْلَايَ تَفَضَّلْتَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ

پس ای مولای من اگر می‌خواهی در این شب بر کسی از خلق خویش

عَلَى أَحَدٍ مِّنْ خَلْقِكَ، وَ عُدْتَ عَلَيْهِ بِعَائِدَةٍ

تفضلی فرمایی و جایزه‌ای از روی مهر و عطوفت به او بدهی،

مِنْ عَطْفِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ

پس درود فرست بر محمد و آل محمد،

الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْخَيْرِينَ الْفَاضِلِينَ، وَ جُدْ

آن پاکان پاکیزه برگزیده برتر و از نعمت و نیکی خویش بر

عَلَى بَطُولِكَ وَ مَعْرُوفِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ،

من نیز لطف فرما ای پروردگار جهانیان؛

وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ آلِهِ

و درود خدا و تحیت فراوان بر محمد خاتم پیامبران

الطَّاهِرِينَ، وَ سَلِّمْ تَسْلِيمًا. إِنَّ اللَّهَ حَمِيدٌ

و بر آل پاکش؛ که خداوند ستوده و بزرگوار است.

مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَ، فَاسْتَجِبْ

خدایا، من تو را می‌خوانم چنانکه دستور فرمودی. پس دعایم را

لِي كَمَا وَعَدْتَ؛ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ.^۱

مستجاب کن چنان‌که وعده فرمودی که به‌راستی تو خلف وعده نمی‌کنی.

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۱۷؛ مصباح المتعجب، ص ۸۳۳؛
مصباح کفعمی، ص ۵۴۳؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۱.

۸- دعای درخواست مقدرات خیر و برکت:

اسماعیل بن فضل هاشمی می‌گوید: امام جعفر صادق علیه السلام به من دعایی تعلیم فرمود تا در شب نیمه شعبان آن را بخوانم. آن دعای شریف این است:

اللَّهُمَّ أَنْتَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ،
خدایا، تویی زنده پاینده، والای بزرگ آفریننده،
الْخَالِقُ الرَّازِقُ، الْمُحْيِي الْمُمِيتُ، الْبَدِيءُ
و روزی‌دهنده زنده‌کننده و میراننده آغازکننده و پدیدآورنده.
الْبَدِيعُ، لَكَ الْجَلالُ وَ لَكَ الْفَضْلُ، وَ لَكَ
برای توست بزرگی و از آن توست فضیلت و ستایش
الْحَمْدُ وَ لَكَ الْمَنُّ وَ لَكَ الْجُودُ، وَ لَكَ
و از آن توست نعمت وجود، و خاص توست بزرگواری
الْكَرَمُ وَ لَكَ الْأَمْرُ، وَ لَكَ الْمَجْدُ وَ لَكَ
و از توست فرمان و شوکت، و خاص توست سپاسگزاری،
الشُّكْرُ، وَ حَدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، يَا وَاحِدُ
که یگانه‌ای و شریکی برایت نیست. ای یگانه،
يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ، يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ،
ای یکتا، ای بی‌نیاز، ای که فرزندی نداری و فرزند کسی نباشی

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ، صَلَّى عَلَيَّ

و نیست برایست همتایی، درود فرست بر محمد

مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ اغْفِرْ لِي

و آل محمد و مرا بیامرز و بر من رحمت آور و دوردار

وَ ارْحَمْنِي وَ اكْفِنِي مَا أَهَمَّنِي، وَ اقْضِ

از من آنچه فکرم را به خود مشغول کرده؛ و قرضم را ادا کن

دَيْنِي، وَ وَسَّعْ عَلَيَّ فِي رِزْقِي،

و در روزیم گشایش ده؛ زیرا که تو در این شب

فَإِنَّكَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ كُلَّ أَمْرٍ حَكِيمٍ

هر کار محکمی را از هم جدا کنی و به هر یک از مخلوقات

تُفَرِّقُ، وَ مَنْ تَشَاءُ مِنْ خَلْقِكَ

که بخواهی روزی می‌دهی. پس روزیم ده

تَرْزُقُ، فَارْزُقْنِي وَ أَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ؛

که تو بهترین روزی‌دهندگان؛

فَإِنَّكَ قُلْتَ - وَ أَنْتَ خَيْرُ الْقَائِلِينَ

زیرا تو خود گفتی - و تو بهترین گویندگان

النَّاطِقِينَ - : وَ اسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ.

هستی - : «از فضل خداوند بطلبید».

فَمِنْ فَضْلِكَ أَسْأَلُ، وَ إِيَّاكَ قَصَدْتُ،

من نیز اکنون از فضل تو می‌خواهم و تو را قصد کردم

وَ اِبْنِ نَبِيِّكَ اعْتَمَدْتُ، وَ لَكَ رَجَوْتُ،
و به فرزند پیامبرت توسل می‌جویم و بدو اعتماد می‌کنم؛
فَارْحَمْنِي يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.^۱
و تنها به تو امیدوارم. پس به حالم ترحم فرما ای مهربان‌ترین مهربانان.

سوم: زیارت مخصوصه امام حسین علیه السلام از راه
دور و نزدیک

کوتاه‌ترین زیارت امام حسین علیه السلام در
شب نیمه شعبان برای کسانی که از کربلای
معلی دورند اینست که سر به طرف آسمان کند و
بگوید:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا اَبَا عَبْدِ اللهِ، السَّلَامُ
سلام بر تو ای ابا عبد الله، سلام
عَلَيْكَ يَا بَنَ رَسُوْلِ اللهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
بر تو ای فرزند فرستاده خدا، سلام بر تو باد
وَ رَحْمَةُ اللهِ وَ بَرَكَاتُهُ.
و رحمت و برکت‌های خداوند نیز بر تو باد.

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۱۹؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۲؛ زاد المعاد،
ص ۶۵.

زیاراتی هم که مخصوص زمان خاصی می‌باشد برای امام حسین علیه السلام نقل شده است که عبارتند از:

*** زیارت مشترک شب و روز اول رجب و نیمه رجب و شب و روز نیمه شعبان:**

علامه مجلسی به نقل از شیخ مفید و سید بن طاووس زیارت ذیل را برای شب و روز اول رجب و شب نیمه شعبان ذکر کرده^۱ و کفعمی نیز در *البلد الامین*^۲ شب و روز نیمه رجب را نیز به آن ضمیمه کرده است.

کیفیت زیارت به قرار ذیل است:

هرگاه خواستی امام حسین علیه السلام را در این اوقات زیارت نمایی، غسل کن و پاکیزه‌ترین جامه‌هایت را بپوش و بر در حرم مطهر آن حضرت رو به قبله بایست و بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و امیر مؤمنان و فاطمه و حسن و حسین و سایر ائمه علیهم السلام سلام بده؛ آنگاه داخل شو و نزد ضریح مقدس بایست و ۱۰۰ مرتبه تکبیر بگو؛ سپس بخوان:

۱- بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۳۳۶، ح ۱.

۲- البلد الامین، ص ۲۸۱.

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ

سلام بر تو ای فرزند رسول خدا؛ سلام بر

عَلَيْكَ يَا بَنَ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ

تو ای فرزند خاتم پیمبران؛ سلام بر تو

يَا بَنَ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ

ای فرزند آقای رسولان؛ سلام بر تو ای

يَا بَنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا

فرزند سرور اوصیا؛ سلام بر تو ای ابا عبد الله؛

أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُسَيْنَ بْنَ

سلام بر تو ای حسین فرزند علی؛ سلام بر تو

عَلِيِّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ فَاطِمَةَ سَيِّدَةَ

ای فرزند فاطمه بانوی زنان جهانیان؛ سلام بر تو

نِسَاءِ الْعَالَمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ اللَّهِ

ای ولی خدا و فرزند ولی خدا؛ سلام بر تو

وَ ابْنَ وَلِيِّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفِيَّ اللَّهِ

ای برگزیده خدا و فرزند برگزیده خدا؛ سلام بر تو

وَ ابْنَ صَفِيِّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ

ای حجت خدا و فرزند حجت او؛ سلام بر تو

وَ ابْنَ حُجَّتِهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ

ای حبیب خدا و فرزند حبیب او؛ سلام بر تو

وَابْنِ حَبِيبِهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَفِيرَ اللَّهِ

ای نماینده خدا و فرزند نماینده اش؛ سلام بر تو

وَابْنِ سَفِيرِهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَازِنَ الْكِتَابِ

ای خزینه دار دفتر نوشته شده؛ سلام بر تو ای

الْمَسْطُورِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ التَّوْرَةِ

ارث برنده تورات و انجیل و زبور؛ سلام بر تو ای

وَ الْإِنجِيلِ وَ الزُّبُورِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ

امانت دار خدای رحمان؛ سلام بر تو ای شریک با

الرَّحْمَنِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا شَرِيكَ الْقُرْآنِ،

قرآن (در هدایت مردم)؛ سلام بر تو ای استوانه دین؛

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمُودَ الدِّينِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ

سلام بر تو ای دروازه حکمت پروردگار جهانیان؛

يَا بَابَ حِكْمَةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ

سلام بر تو ای درب «حِطَّة» که هر کس

يَا بَابَ حِطَّةِ الَّذِي مَنْ دَخَلَهُ كَانَ مِنَ الْأَمِينِينَ،

داخلش گردد از ایمنان است؛ سلام بر تو ای

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَيْبَةَ عِلْمِ اللَّهِ، السَّلَامُ

گنجینه دانش خدا؛ سلام بر تو ای جایگاه راز خدا؛

عَلَيْكَ يَا مَوْضِعَ سِرِّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا

سلام بر تو ای که خدا خونخواهیست کند و

ثَارَ اللّٰهِ وَابْنِ ثَارِهِ وَالْوَتْرَ الْمَوْتُورَ، السَّلَامُ

فرزند چنین خونی و خون بازجسته و تحت تعقیب؛

عَلَيْكَ وَعَلَى الْأَرْوَاحِ الَّتِي حَلَّتْ بِفِنَائِكَ، وَ

سلام بر تو و بر ارواحی که فرود آمدند به آستانت

أَنَاخْتُ بِرَحْلِكَ، يَا أَبَى أَنْتَ وَ أُمِّي وَ نَفْسِي

و بار انداختند به بارگاهت؛ پدر و مادرم و خودم به فدایت

يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الْمُصِيبَةُ، وَجَلَّتْ

ای اباعبدالله! به راستی که بزرگ شد مصیبت

الرِّزْيَةُ بِكَ عَلَيْنَا وَعَلَى جَمِيعِ أَهْلِ الْأِسْلَامِ،

و گران شد عزای تو بر ما و بر تمام ملت مسلمان؛

فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسَّسَتْ أَسَاسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ

پس خدا لعنت کند مردمی را که شالوده و پایه ستم

عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ، وَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً دَفَعَتْكُمْ

بر شما خاندان را پی ریختند؛ و خدا لعنت کند

عَنْ مَقَامِكُمْ، وَ أَزَالَتْكُمْ عَنْ مَرَاتِبِكُمْ الَّتِي

مردمی را که شما را از جایگاهتان و دور راندند.

رَبَّيْكُمْ اللَّهُ فِيهَا، يَا أَبَى أَنْتَ وَ أُمِّي وَ نَفْسِي

آن هم از آن درجاتی که خدا برایتان مهیا کرده بود؛

يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَشْهَدُ لَقَدْ اقْشَعَرَّتْ لِدِمَائِكُمْ

پدر و مادرم و خودم به فدایت ای اباعبدالله!

أَظَلَّةُ الْعَرْشِ مَعَ أَظَلَّةِ الْخَلَائِقِ، وَ بَكَتُمْ

گواهی دهم که حقیقتاً به خاطر خون شما

السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَ سَكَّانُ الْجَنَانِ وَالْبَرِّ وَ

عرش (خدا) متزلزل گردید و برای شما آسمان و زمین

الْبَحْرِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ عَدَدَ مَا فِي عِلْمِ اللَّهِ،

و اهل بهشت و ساکنان صحرا و دریا گریستند. درود خدا بر تو به

لَيْتِيكَ دَاعِيِ اللَّهِ، إِنْ كَانَ لَمْ يُجِبِكَ بَدَنِي

شماره آنچه در علم خداست، لیتیک ای خواننده

عِنْدَ اسْتِغَاثَتِكَ، وَ لِسَانِي عِنْدَ اسْتِنْصَارِكَ،

از سوی خدا. اگر در آن هنگامی که استغاثه کردی بدنم نتوانست جواب

فَقَدْ أَجَابَكَ قَلْبِي وَ سَمْعِي وَ بَصْرِي، سُبْحَانَ

تو را بدهد و زبانم نتوانست در هنگام یاور طلبیدنت پاسخ گوید،

رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا، أَشْهَدُ أَنَّكَ

ولی دلم و گوشم و دیده‌ام به تو پاسخ داد. منزه است پروردگار ما

طُهِرْتُ طَاهِرٌ مُطَهَّرٌ، مِنْ طُهِرٍ طَاهِرٍ مُطَهَّرٌ،

که وعده پروردگار ما حتماً انجام شدنی است! گواهی دهم که به راستی

طُهِرْتُ وَ طُهِرْتُ بِكَ الْبِلَادُ، وَ طُهِرْتُ أَرْضُ

تو پاک و پاکیزه و پاک شده‌ای از نژاد پاک پاکیزه پاک شده

أَنْتَ بِهَا، وَ طُهِرَ حَرَمُكَ، أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ

هستی. تو خود پاکی و به وجود تو شهرها و زمینی که تو در آن هستی

أَمَرْتُ بِالْقِسْطِ وَالْعَدْلِ وَدَعَوْتُ إِلَيْهِمَا، وَ

و حرمت پاک شد. گواهی دهم که حقیقتاً تو به عدل و داد دستور

أَنْكَ صَادِقٌ صَدِيقٌ، صَدَقْتَ فِيمَا دَعَوْتُ إِلَيْهِ

دادی و مردم را به آن دو دعوت کردی؛ و تو به راستی راستگویی

وَ أَنْتَ ثَارُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ وَأَشْهَدُ أَنَّكَ

راستی پیشه‌ای هستی که در آنچه بدان دعوت کردی

قَدْ بَلَغْتَ عَنِ اللَّهِ وَعَنْ جَدِّكَ رَسُولَ اللَّهِ، وَ

صادق بودی. به راستی تویی خون خدا در روی زمین و گواهی دهم که

عَنْ أَبِيكَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَعَنْ أَخِيكَ

تو حقیقتاً مسؤولیتی را که از طرف خدا و از طرف جدت رسول خدا

الْحَسَنَ، وَنَصَحْتَ وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ،

و از پدرت امیرمؤمنان و از طرف برادرت حسن بر دوش داشتی

وَ عِبْدَتَهُ مُخْلِصاً حَتَّى آتَيْكَ الْيَقِينَ، فَجَزَاكَ

ابلاغ کردی؛ و خیرخواهی کردی و در راه خدا جهاد

اللَّهُ خَيْرَ جَزَاءِ السَّابِقِينَ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ

کردی و از روی اخلاص پرستش خدا کردی تا مرگت فرا رسید.

وَسَلَّمَ تَسْلِيماً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ

پس خدایت پاداش دهد به بهترین پاداش پیشینیان! و درود خدا و

مُحَمَّدٍ، وَصَلِّ عَلَى الْحُسَيْنِ الْمَظْلُومِ

سلام کامل او بر تو باد! خدایا درود فرست بر محمد و آل محمد،

الشَّهِيدِ الرَّشِيدِ، قَتِيلِ الْعَبْرَاتِ وَ أَسِيرِ

و درود فرست بر حسین مظلوم شهید راه یافته

الْكُرْبَاتِ، صَلَوَةً نَامِيَةً زَاكِيَةً مُبَارَكَةً، يَصْعَدُ

کشته اشک و آه و گرفتار ناملایمات،

أَوْلَاهَا وَ لَا يَنْفَدُ آخِرُهَا، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ

درودی فزاینده و پاکیزه و بابرکت که از آغاز بالا رود

عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلَادِ أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ،

و انجاش پایان نپذیرد؛ آن هم به بهترین درودی که بر یکی از

يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ.

فرزندان پیامبران فرستاده‌ات می‌فرستی ای معبود جهانیان.

یادآوری: علامه مجلسی به نقل از شیخ مفید

می‌نویسد: سپس رو به سوی قبر مطهر علی بن

الحسین (علی اکبر) بیاور و نزد قبر آن بزرگوار

بایست و بگو:

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الصَّدِيقُ الطَّيِّبُ،

سلام بر تو ای راستگوی پاک پاکیزه،

الزَّكِيُّ الْحَبِيبُ الْمُقَرَّبُ، وَابْنُ رِيحَانَةَ

ای دوست و مقرب (درگاه حق) و فرزند گل خوشبوی

رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ شَهِيدِ

رسول خدا (حضرت زهرا عليها السلام). سلام بر تو و رحمت خداوند و

مُحْتَسِبٌ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، مَا

برکاتش بر تو باد ای شهید در راه خدا.

أَكْرَمَ مَقَامِكَ، وَأَشْرَفَ مُنْقَلَبِكَ، أَشْهَدُ

حقیقتاً که جایگاه تو بس گرامی است و بازگشتگاهت با شرافت است.

لَقَدْ شَكَرَ اللَّهُ سَعْيِكَ وَاجْزَلَ ثَوَابِكَ،

گواهی دهم که خدا از کوششی که کردی قدردانی کرد و پاداشت را

وَأَلْحَقَكَ بِالذُّرَّةِ الْعَالِيَةِ، حَيْثُ الشَّرْفُ

شایان کرد و به جایگاهی بس والا و غرفه‌های بس بلند

كُلُّ الشَّرْفِ، وَفِي الْغُرْفِ [السَّامِيَةِ] كَمَا

رساندت که آنجا همه شرافت‌ها یک‌جا جمع است؛ چنانچه

مَنْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ، وَجَعَلَكَ مِنْ أَهْلِ

پیش از آن نیز بر تو منت نهاده و از خاندانی قرارت داده بود

الْبَيْتِ الَّذِينَ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْهُمْ الرَّجْسَ، وَ

که خداوند از آنها پلیدی را دور کرده، به خوبی پاکیزه‌شان ساخت.

طَهَّرَهُمْ تَطْهِيراً، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَ

درودهای خدا بر تو و رحمت خدا و برکاتش

رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَرِضْوَانُهُ، فَاشْفَعْ

و خوشنودی او بر تو باد! پس شفاعت کن ای آقای

أَيُّهَا السَّيِّدُ الطَّاهِرُ إِلَى رَبِّكَ،

بزرگوار پاکیزه به درگاه پروردگارت در ریختن سنگینی‌های گناه

فِي حَطِّ الْأَثْقَالِ عَنْ ظَهْرِي، وَتَخْفِيفِهَا عَنِّي،

از دوش من و سبک کردن آنها از من؛ و ترحم فرما

وَارْحَمْ ذُلِّي وَخُسُوعِي لَكَ، وَ لِلْسَيِّدِ

به خواریم و فروتنیم در برابر تو و در برابر پدر بزرگوارت.

أَبِيكَ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكُمَا.

درود خدا بر هر دوی شما باد!

سپس بگو:

زَادَ اللَّهُ فِي شَرَفِكُمْ فِي الْآخِرَةِ، كَمَا شَرَّفَكُمُ

خدا بر شرف شما در آخرت بیفزاید؛ چنانچه در دنیا شرافتمندان

فِي الدُّنْيَا، وَ أَسْعَدَكُمُ كَمَا أَسْعَدَ بِكُمْ، وَ

کرد و سعادتمندان کند چنانچه دیگران را به وسیله شما

أَشْهَدُ أَنَّكُمْ أَعْلَامُ الدِّينِ، وَ نُجُومُ الْعَالَمِينَ،

سعادتمند کرد؛ و گواهی دهم که حقیقتاً شما نشانه‌های دین

وَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

و اختران جهانیان هستید؛ و سلام بر شما و رحمت خدا و برکاتش.

آنگاه رو به سوی سایر شهدا کن و بگو:

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ اللَّهِ وَ أَنْصَارَ

سلام بر شما ای یاوران دین خدا و یاوران رسول خدا

رَسُولِهِ، وَانصَارَ عَلِيَّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَ

و یاوران علی بن ابی طالب و یاوران فاطمه

انصارِ فَاطِمَةَ، وَانصَارَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ

و یاوران حسن و حسین و یاوران دین اسلام.

وَانصَارَ الْاِسْلَامَ، اَشْهَدُ اَنَّكُمْ لَقَدْ نَصَحْتُمْ

گواهی دهم که شما به خوبی برای خدا خیرخواهی کردید

لِلَّهِ وَجَاهَدْتُمْ فِي سَبِيلِهِ، فَجَزَاكُمُ اللّٰهُ

و در راه خدا جهاد کردید. از این رو خدا به خاطر اسلام

عَنِ الْاِسْلَامِ وَاَهْلِهِ اَفْضَلَ الْجَزَاءِ، فُرْتُمْ

و مسلمانان بهترین پاداش را به شما دهد. به خدا سوگند

وَاللّٰهُ فَوْزًا عَظِيْمًا، يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَكُمْ

کاملاً رستگار شدید و ای کاش من با شما بودم و

فَاَفُوْزَ فَوْزًا عَظِيْمًا، اَشْهَدُ اَنَّكُمْ اَحْيَاءٌ عِنْدَ

با شما به رستگاری بزرگی می‌رسیدم. گواهی دهم که حتماً

رَبِّكُمْ تُرْزَقُونَ. اَشْهَدُ اَنَّكُمْ الشُّهَدَاءُ

شما زنده‌اید و در نزد پروردگارتان روزی می‌خورید. گواهی دهم که

وَالسُّعَدَاءُ، وَ اَنَّكُمْ الْفَائِزُونَ فِي دَرَجَاتِ

شما شهید و سعادتمند هستید و شما رستگاران هستید در جایگاه‌های

الْعُلَى، وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ.

رفیع و سلام و رحمت خدا و برکاتش بر شما باد!

بعد از آن برگرد و بالای سر مبارک حضرت،
نماز زیارت بخوان و برای خود و پدر و مادر و
برادران دینی دعا کن^۱.

چهارم: سجده

سجده ذلیل‌ترین حالت بنده در مقابل معبودش
می‌باشد و رسول خدا ﷺ در اوج قلهٔ انسانیت با
خشوع تمام در چنین شبی به خاک می‌افتد و
صورت بر زمین گذاشته و می‌گوید:

سَجَدَ لَكَ سَوَادِي وَ خِيَالِي، وَ آمَنَ
برای تو سراپایم و اندیشه‌ام به خاک افتاد و دلم به
بِكَ فَوَّادِي، هَذِهِ يَدَايَ وَ مَا جَنَيْتُهُ
تو ایمان آورد. اینها دستان من است. هر آنچه کردم
عَلَى نَفْسِي. يَا عَظِيمُ [عَظِيمًا] تُرْجِي
به زیان خود کردم. ای بزرگوار که برای هر کار بزرگی
لِكُلِّ عَظِيمٍ، اِغْفِرْ لِي الْعَظِيمَ؛ فَانَّهُ
از او امید می‌رود، گناهان بزرگ مرا بیامرزد؛
لَا يَغْفِرُ الذَّنْبَ الْعَظِيمَ إِلَّا الرَّبُّ الْعَظِيمُ.
که گناه بزرگ را جز پروردگار بزرگ نمی‌آمرزد.

۱- بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۳۳۷.

سپس پیامبر ﷺ سر برداشته، دوباره به سجده رفت و عرضه داشت:

أَعُوذُ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَضَاءَتْ لَهُ

پناه برم به نور ذات تو که بدو آسمانها و زمینها

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضُونَ، وَانْكَشَفَتْ لَهُ

روشن شد و تاریکیها بدو برچیده شد؛ و اصلاح شد بدو

الظُّلُمَاتِ، وَصَلَحَ عَلَيْهِ أَمْرُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ

کار اولین و آخرین از ناگهانی رسیدن عذابت و از

مِنْ فُجَاءَةٍ نَقِمَتِكَ، وَ مِنْ تَحْوِيلِ عَافِيَتِكَ،

پا برجاشدن تندرستی تو و از زائل شدن نعمت

وَمِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ. اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي قَلْبًا تَقِيًّا

خدایا روزیم گردان دلی پاک و پاکیزه و مبرای از شرک

تَقِيًّا، وَمِنْ الشُّرْكِ بَرِيئًا لَا كَافِرًا وَلَا شَقِيًّا.

که نه کافر باشد و نه اهل شقاوت

سپس دو طرف روی خود را بر خاک نهاد و

عرضه داشت:

عَفَّرْتُ وَجْهِي فِي التُّرَابِ وَحُقَّ لِي

گذاشتم روی خود را بر خاک؛ به من سزاست که

أَنْ أَسْجُدَ لَكَ.

سجده کنم برایت.

در این هنگام همسر پیامبر ﷺ بیدار شده و صدای مناجات و حال گریه او را دیده و پیامبر ﷺ به او فرمود: آیا نمی‌دانی امشب چه شبی است؟ امشب شب نیمه شعبان است که در آن روزی‌ها قسمت شده و اجل‌ها نوشته و روندگان به حج معلوم می‌شوند. خداوند در این شب به تعداد موهای بزهای قبیله کلب از مخلوقاتش می‌آمرزد و فرشتگان را از آسمان به سوی مکه می‌فرستد.^۱

پنجم: زیارت حضرت صاحب الزمان ﷺ

یکی از اعمال این شب زیارت حضرت صاحب الزمان ﷺ است^۲ که ضمن زیارت، خدای تعالی را برای رسیدن به خواسته‌ها به حق آن حضرت سوگند می‌دهیم. زیارت چنین است:

۱- اقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۴؛ مصباح المنهجد، ص ۸۴۱؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۸۸؛ مفاتیح الجنان، اعمال نیمه شعبان؛ فوز اکبر، ص ۲۰۴.

۲- شیخ طوسی در مصباح و سید ابن طاووس در اقبال و علامه مجلسی در زاد المعاد و محدث قمی در مفاتیح الجنان این دعا را نقل کرده‌اند و خواندن آن را به منزله زیارت امام زمان ﷺ قلمداد کرده‌اند.

اللَّهُمَّ بِحَقِّ لَيْلَتِنَا [هَذِهِ] وَ مَوْلُودِهَا، وَ

خدایا، به حق این شبی که در انیم و به حق آن کس که در آن به

حُجَّتِكَ وَ مَوْعُودِهَا الَّتِي قَرَنْتَ إِلَى فَضْلِهَا

دنیا آمده و به حق حجتت و موعود این شب که به فضیلت این شب

فَضْلاً، فَتَمَّتْ كَلِمَتُكَ صِدْقاً وَ عَدْلاً،

فضیلت دیگری را قرین ساخته‌ای و بدین سبب کلمه تو به راستی و

لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِكَ وَ لَا مُعَقِّبَ لآيَاتِكَ،

عدالت تمام شد. هیچ تغییر دهنده‌ای برای کلماتت نیست و پس زنده‌ای

نُورِكَ الْمُتَالِقُ، وَ ضِيَاؤُكَ الْمَشْرِقُ، وَ

برای آیات تو نیست. آن نور درخشانت و آن روشنی فروزانت و آن

الْعَلَمُ النُّورُ، فِي طَخْيَاءِ الدَّيْجُورِ، الْغَائِبُ

نشانه نورانی در شب تاریک ظلمانی، آن پنهان غایب از

الْمَسْتُورُ، جَلَّ مَوْلِدُهُ، وَ كَرَّمَ مَحْتِدُهُ، وَ

انظار که ولادتش بزرگ و شریف‌النسب است. فرشتگان

الْمَلَائِكَةُ شُهَدَاةٌ، وَ اللَّهُ نَاصِرُهُ وَ مُؤَيِّدُهُ،

گواهان اویند و خدا یاور و کمک‌کار او و فرشتگان

إِذَا آتَى مِيعَادَهُ، وَ الْمَلَائِكَةُ أَمْدَادُهُ، سَيْفُ اللَّهِ

مددکار اویند در آن هنگام که وعده‌اش برسد. آن شمشیر بُرنده خدا که

الَّذِي لَا يَنْبُو، وَ نُورُهُ الَّذِي لَا يَخْبُو،

کند نشود و نور خدا که خاموش نگردد و

وَذُو الْحِلْمِ الَّذِي لَا يَصْبُو، مَدَارُ الدَّهْرِ،

بردباری که کار بی‌رویه انجام ندهد. چرخ روزگار به خاطر او

وَنَوَامِيسُ الْعَصْرِ، وَوَلَاةُ الْأَمْرِ، وَالْمُنْزَلُ

گردش کند و او و پدران معصومش نوامیس هر عصر و والیان امر

عَلَيْهِمْ مَا يَتَنَزَّلُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ، وَأَصْحَابُ

خدایند. در شب قدر آنچه نازل شود بر ایشان نازل گردد و

الْحَشْرُ وَالنَّشْرُ، تَرَاجِمَةٌ وَحِيَّةٌ، وَوَلَاةُ أَمْرِهِ

آنهایند صاحبان حشر و نشر و مفسران وحی خدا و

وَنَهْيِهِ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى خَاتِمِهِمْ وَقَائِمِهِمْ

سرپرستان امر و نهی او. خدایا پس درود فرست بر خاتم ایشان

الْمَسْتُورِ عَنِ عَوَالِمِهِمْ. اللَّهُمَّ وَأَذْرِكْ بِنَا

و قائمشان که در پس پرده است از عوالم آنها. خدایا ما را به روزگار او

أَيَّامَهُ، وَظُهُورَهُ وَقِيَامَهُ، وَاجْعَلْنَا مِنْ

و زمان ظهور و قیامت برسان و از جمله یارانش قرارمان ده و

أَنْصَارِهِ، وَاقْرُنْ ثَارَنَا بِثَارِهِ، وَاكْتُبْنَا

خونخواهی ما را به خونخواهی او مقرون گردان و نام ما را

فِي أَعْوَانِهِ وَخُلَصَائِهِ، وَآخِنَا فِي دَوْلَتِهِ

در زمرة یاران و مخصوصانش ثبت فرما و ما را در دولتش

نَاعِمِينَ، وَبِصُحْبَتِهِ غَانِمِينَ، وَبِحَقِّهِ قَائِمِينَ،

شادکام و متنعم و به همنشینیش بهره‌مند و به گرفتن حقش

وَمِنَ السُّوءِ سَالِمِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ،

یا بر جا بدار و از بدی‌ها بر کنارمان دار، ای مهربان‌ترین مهربانان؛

وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ صَلَوَاتُهُ عَلَى

و ستایش خاص خدا پروردگار جهانیان است و درودهای او

[وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى] سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ

بر آقای ما محمد خاتم پیمبران و مرسلین

وَ الْمُرْسَلِينَ، وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الصَّادِقِينَ وَ

و بر خاندان راستگو و عترت حقگویش باد.

عِترته النَّاطِقِينَ، وَ الْعَنُ جَمِيعَ الظَّالِمِينَ،

و همه ستمگران را لعنت کن و بین ما و آنها

وَ احْكُم بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُمْ يَا اَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ۱.

حکم فرما ای بهترین حکم‌کنندگان.

۱- مصباح کفعمی، ص ۵۴۵: البلد الأمين، ص ۱۸۷؛ مصباح
المتجهج، ص ۸۴۲؛ مصباح الزائر، ص ۳۱۵؛ إقبال الأعمال، ج ۳،
ص ۳۳۰. سید مجتبی بحرینی نیز بر این دعای شریف شرحی نوشته
است با عنوان: سوگنده به نور شب تاب.

ششم: تلاوت قرآن

ماه مبارک رمضان ظرف نزول قرآن کریم است و امشب ظرف تجلی قرآن ناطق از ماورای طبیعت به نشئه طبیعت و جهان ماده است.^۱

بعضی بزرگان برای چنین شبی تلاوت ۳ بار **سوره یاسین** را سفارش کرده‌اند.

جبرئیل امین علیه السلام به حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله عرض می‌کند:

يَا مُحَمَّدُ مَنْ أَحْيَاهَا بِتَكْبِيرٍ وَ تَسْبِيحٍ وَ تَهْلِيلٍ وَ
دُعَاءٍ وَ صَلَاةٍ وَ قِرَاءَةٍ وَ تَطَوُّعٍ وَ اسْتِغْفَارٍ كَانَتْ
الْجَنَّةُ لَهُ مَنْزِلًا؛^۲

یا محمد، هر که امشب را با گفتن الله اکبر و سبحان الله و الحمد لله و نماز خواندن و قرائت قرآن و طلب آمرزش و استغفار نمودن احیا نماید؛ در آخرت جایگاهش بهشت است.

امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام می‌فرماید:

۱- عصاره خلقت، آیت الله جوادی آملی، ص ۳۰.

۲- اقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۰؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۳.

إِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تُحَافِظَ عَلَى لَيْلَةِ النُّصْفِ مِنْ
شَعْبَانَ، فَافْعَلْ وَ أَكْثِرْ فِيهِنَّ مِنَ الدُّعَاءِ وَ الصَّلَاةِ
وَ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ؛^۱

اگر می توانی حرمت شب نیمه شعبان را پاس
بداری، چنین کن و در آن، دعا و نماز و
تلاوت قرآن فراوان انجام ده.

هفتم: ذکر و ثنا و استغفار

شایسته و سزاوار است که در این شب از
خواب غفلت برخاسته، از لحظه لحظه آن کمال
استفاده را ببریم و لحظه‌ای را بدون ذکر و فکر و
یاد خدا سپری نکنیم.

یکی از اذکاری که در این شب فضیلت فراوان
دارد، تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام است. امام
محمد باقر علیه السلام می‌فرماید:

... فَاجْتَهِدُوا فِي الدُّعَاءِ وَ الثَّنَاءِ عَلَى اللَّهِ؛ فَإِنَّهُ
مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ تَعَالَى فِيهَا مِائَةَ مَرَّةٍ وَ حَمِدَهُ مِائَةَ
مَرَّةٍ وَ كَبَّرَهُ مِائَةَ مَرَّةٍ [وَ هَلَّلَهُ مِائَةَ تَهْلِيلَةً] غَفَرَ

۱- بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۱۲۳.

اللَّهُ لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ مَعَاصِيهِ، وَ قَضَى لَهُ حَوَائِجَ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ - مَا التَّمَسَّهُ أَمْ لَا - مِئَةً وَ تَفَضُّلاً
عَلَى عِبَادِهِ؛

در این شب به دعا به درگاه خدا و ثنای او
اهتمام بورزید؛ که هر کس در این شب
۱۰۰ مرتبه سبحان الله، ۱۰۰ مرتبه الحمد لله،
۱۰۰ مرتبه الله اکبر [و ۱۰۰ مرتبه لا اله الا الله]
بگوید، خداوند گناهان گذشته‌اش را بیامرزد و
حاجت‌های دنیا و آخرت او را - خواه طلب کند
یا نکند - برآورده می‌سازد.

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۱۵؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۰۹؛ زاد المعاد،
ص ۶۹.

هشتم: دیگر نمازهای شب نیمه شعبان

۱- نماز چهار رکعتی

ابو یحییٰ صنعانی و سی نفر از افراد مورد اطمینان نقل کرده‌اند که امام باقر و امام صادق علیهما السلام فرمودند:

هرگاه شب نیمه شعبان فرا رسید، چهار رکعت نماز بخوان که در هر رکعت آن یک مرتبه سوره حمد و صد مرتبه سوره توحید قرائت شود؛ و پس از نماز بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي إِلَيْكَ فَقِيرٌ، وَ مِنْ
خدایا، من به درگاهت نیازمندم و از عذاب و
عَذَابِكَ خَائِفٌ مُسْتَجِيرٌ. اللَّهُمَّ
شکستجات ترسان و پناه خواهم. خدایا،
لَا تُبَدِّلْ إِسْمِي، وَ لَا تُغَيِّرْ جِسْمِي،
نامم را از زمره موحدان عوض مکن و
وَ لَا تَجْهَدْ بِلَائِي، وَ لَا تُشْمِتْ بِي
جسمم را دگرگون مکن و آزمایشم را
أَعْدَائِي. أَعُوذُ بِعَفْوِكَ مِنْ عِقَابِكَ،
سخت مکن و دشمن شادم مفرما.

وَاعُوذُ بِرَحْمَتِكَ مِنْ عَذَابِكَ،

پناه می‌برم به عفو از کیفرت و پناه می‌برم به

وَاعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ،

رحمت از عذابت و پناه می‌برم به

وَاعُوذُ بِكَ مِنْكَ، جَلَّ ثَنَاؤُكَ،

خوشنودیت از خشمت و پناه می‌برم به

أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ،

خودت از خودت مدح تو والا است و تو چنانی که خود

وَفَوْقَ مَا يَقُولُ الْقَائِلُونَ^۱.

ثنای خود کرده‌ای و بالاتر از آنی که مردم گویند.

۲- نماز چهار رکعتی دیگر

طبق روایتی دیگر، چهار رکعت نماز به دو سلام بخوان که در هر رکعت بعد از حمد ۵۰ مرتبه یا ۲۵۰ مرتبه سوره توحید خوانده شود و بعد از نماز این دعا را بخوان:

۱- مصباح المتعجد، ص ۸۳۰؛ مصباح الزائر، ص ۳۱۲؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۰۹؛ زاد المعاد، ص ۶۴؛ إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۱۴.

اللَّهُمَّ إِنِّي إِلَيْكَ فَقِيرٌ وَمِنْ عَذَابِكَ

خدایا، من به درگاهت نیازمندم و از

خائفٌ وَبِكَ مُسْتَجِيرٌ رَبِّ لَا تُبَدِّلْ

عذاب و شکنجهات ترسان و پناهخواهم.

اسْمِي، وَلَا تُغَيِّرْ جِسْمِي، وَلَا تُجْهِدْ

خدایا نامم را (از زمره موحدان) عوض

بِلَايِي، وَلَا تُشْمِتْ بِي أَعْدَائِي. اللَّهُمَّ

مکن، جسمم را دگرگون، آزمایشم را

إِنِّي أَعُوذُ بِعَفْوِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ

سخت و دشمنم را شاد مکن.

بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَأَعُوذُ بِرَحْمَتِكَ

خدایا از کيفرت به عفت، از خشمت به خوشنودیت

مِنْ عَذَابِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا إِلَهَ

از عذابت به رحمت، و از خودت

إِلَّا أَنْتَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ. لَا أُحْصِي مِدْحَتَكَ

به خودت - ای صاحب مجد و بزرگی - پناه

وَلَا الثَّنَاءَ عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ

می‌برم. تو چنانی که خود ثنای خود کرده‌ای

عَلَى نَفْسِكَ، وَفَوْقَ مَا يَقُولُ

و بالاتر از آنی که مردم گویند؛

الْقَائِلُونَ وَ أَفْعَلُ بِي كَذَا وَ كَذَا ۱ .

پس برایم ... کن.

و به جای «وَ أَفْعَلُ بِي كَذَا وَ كَذَا» حاجات خود را ذکر کن.

۳- نماز ده رکعتی

پیامبر اکرم ﷺ می فرماید:

در چنین شبی جبرئیل بر من نازل شد و گفت: ای محمد، به امت امر کن که در شب نیمه شعبان ۱۰ رکعت نماز بخوانند و در هر رکعت یک مرتبه سوره حمد و ۱۰ مرتبه سوره توحید بخوانند.

پیامبر بعد از این نماز، در سجده این دعا را می خواند:

۱- مصباح المتهجد، ص ۸۳۰؛ مصباح الزائر، ص ۳۱۲؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۰۹؛ زاد المعاد، ص ۶۴؛ إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۱۴.

اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدَ سَوَادِي وَ خَيَالِي

سجده کند برایت سراپایم و خیالم

و بِيَاضِي يَا عَظِيمُ كُلَّ عَظِيمٍ اغْفِرْ لِي

ای بزرگی که بزرگیات خدی ندارد گناه بزرگ مرا ببخش

ذَنْبِي الْعَظِيمَ فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُهُ غَيْرُكَ

چرا که آن را هیچ کس جز تو نمی بخشد.

رسول خدا ﷺ می فرماید:

هر کس این نماز را بخواند، خداوند تبارک و تعالی ۲۷۰ هزار گناه از نامه عملش پاک می کند و به جای آن حسنه می نویسد. همچنین از نامه اعمال پدر و مادرش هفتاد هزار گناه را محو می کند.^۱

۴- صد رکعت نماز

پیامبر اکرم ﷺ می فرماید:

شب نیمه شعبان در خواب بودم که جبرئیل بر من نازل شد و گفت: ای محمد، آیا در این شب به خواب می روی؟ گفتم: مگر چه شبی است؟ گفت: شب نیمه شعبان است.

۱- مصباح المتعجد، ص ۸۳۹؛ زاد المعاد، ص ۶۹.

سپس مرا از خواب بیدار کرد و به بقیع برد و گفت: ای محمد، کسی که در این شب صد رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک مرتبه سوره حمد، ۱۰ مرتبه سوره توحید و پس از نماز ۱۰ بار آیه الكرسي و ۱۰ مرتبه سوره حمد را بخواند و ۱۰۰ بار سبحان الله بگوید، خداوند صد گناه کبیره او را آمرزیده و برای هر سوره و تسبیحی یک کاخ در بهشت به او عنایت می‌کند و شفاعت او را برای صد نفر از خانواده‌اش پذیرفته، او را در ثواب شهیدان شریک می‌کند و به او آنچه را به روزه‌داران این ماه و عبادت‌کنندگان این شب می‌دهد عطا می‌کند، بدون آنکه از پاداش ایشان چیزی بکاهد...^۱

در روایت دیگری که سی نفر از اصحاب پیامبر ﷺ آنرا نقل نموده‌اند درباره فضائل این نماز آمده است:

کسی که این نماز را در این شب بخواند، خداوند هفتاد مرتبه به او نظر میکند و با هر نگاهی هفتاد حاجت را که کمترین آن آمرزش

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۱.

و مغفرت باشد برآورده می‌فرماید؛ و اگر شقی و بدبخت باشد و سعادت و خوشبختی را طلب کند، خداوند او را خوشبخت می‌سازد که «خداوند آنچه را بخواهد نگه می‌دارد و در نزد او مادر کتاب است»؛ و اگر پدر و مادرش از اهل جهنم باشند و برای آنان دعا کند، ایشان را از جهنم خارج می‌سازند، به شرط اینکه به خدا شرک نوززیده باشند.

کسی که این نماز را بخواند، خداوند هر حاجتی را که او خواسته باشد برآورده ساخته و برای او در بهشت آنچه را که چشمی ندیده و گوشی نشنیده مهیا می‌سازد.

قسم به کسی که مرا به راستی مبعوث به رسالت نمود! هرکس این نماز را بخواند در حالی که خدا را در نظر داشته باشد، خداوند به او اجر و مزد تمام عبادت‌کنندگان این شب را عطا می‌فرماید و به فرشتگان گرامی نویسنده امر می‌فرماید که برای او حسنات نوشته، بدی‌هایش را پاک کنند تا آنجا که برای او

۱- «يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَ يَثْبُتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ» سورة رعد، آية ۳۹.

هیچ بدی باقی نماند؛ و از دنیا نمی‌رود مگر اینکه جای خود را در بهشت می‌بیند. خداوند ملائکه‌ای را می‌فرستد که با او مصافحه نموده بر او سلام بدهند و در روز قیامت با گرامی‌داشته‌شدگان محشور می‌شود. اگر قبل از سال بمیرد شهید جان داده و از هفتاد هزار خداپرست شفاعت می‌کند. بنا بر این، از عبادت این شب، جز شقی نگون‌بخت کسی کوتاهی نمی‌کند^۱.

در روایت دیگری امیر مؤمنان علیه السلام می‌فرماید:

هرکس در شب نیمه شعبان صد رکعت نماز با ۱۰۰۰ مرتبه سوره توحید بخواند، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ يَمُوتُ الْقُلُوبُ، وَ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى مِائَةَ مَلَكٍ يُؤْمِنُونَ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ: ثلاثونَ مِنْهُمْ يُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّةِ، وَ ثلاثونَ كانوا يَعصِمُونَهُ مِنَ الشَّيْطَانِ، وَ ثلاثونَ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ، وَ عَشْرَةَ يَكِيدُونَ مَنْ كَادَهُ: قلب او در روزی که دل‌ها می‌میرند زنده می‌ماند و جان

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۲؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۴؛ مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۲۷۸ و ۲۸۸.

نمی‌دهد تا اینکه صد فرشته را می‌بیند که او را از عذاب الهی ایمن می‌دارند که سی نفر از این فرشتگان او را به بهشت بشارت می‌دهند و سی نفر دیگر او را از شیطان حفظ می‌کنند و سی نفر دیگر در دل شب و روز برای او آمزش می‌طلبند و ده نفر دیگر با کسانی که با او مکر و حيله کنند مقابله می‌کنند.^۱

امام باقر علیه السلام نیز می‌فرماید:

هر کس صد رکعت نماز بخواند که در هر رکعت، یک مرتبه حمد و ۱۰ مرتبه سوره توحید بخواند، لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى مَنزِلَهُ فِي الْجَنَّةِ أَوْ يُرَى لَهُ؛ نمی‌میرد تا اینکه جایگاهش را در بهشت می‌بیند یا به او نشان می‌دهند.^۲ شاید مقصود از این روایات، توجه به خداست و خواندن صد رکعت نماز به یکی از کیفیات ذکر شده، برای وصال کافی است.

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۲-۳۲۳؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۵۱۴.

۲- مصباح المتعبد، ص ۸۳۷؛ مصباح الزائر، ص ۳۲۴؛ وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۱۰۷، ح ۵.

۵- نماز شب

خواندن نافله شب در طول سال سفارش شده است، اما نماز انسان ساز بهتر است با حال و هوایی دیگر خوانده شود. بیدار دلان، امشب بعد از خواندن دو رکعت اول نماز شب، این دعا را بخوانند:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
خداوندا به محمد و آل او درود رسان
شَجَرَةَ النَّبُوءَةِ وَ مَوْضِعِ الرِّسَالَةِ وَ مُخْتَلَفِ
که درخت پیامبر و جایگاه رسالت و محل آمد و شد
الْمَلَائِكَةِ وَ مَعْدِنِ الْعِلْمِ وَ أَهْلِ بَيْتِ الْوَحْيِ،
فرشتگان و سرچشمه دانش و اهل بیت وحی اند،
وَ أَعْطِنِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ أُمْنِيَّتِي وَ
و در این شب آرزوهایم را عنایت فرما و
تَقَبَّلْ وَسَيِّلْتِي؛ فَإِنِّي بِمُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَ
وسیلهام را بپذیر پس من به محمد و علی و اوصیایشان
أَوْصِيَاءِهِمَا إِلَيْكَ أَتَوَسَّلُ وَ عَلَيْكَ أَتَوَكَّلُ
به سوی تو متوسل و بر تو توکل
وَ لَكَ أَسْأَلُ. يَا مُجِيبَ الْمُضْطَرِّينَ،
و از تو می خواهم ای اجابت کننده بیچارگان،

يَا مُلْجَأَ الْهَارِبِينَ وَ مُنْتَهَى رَغْبَةِ الرَّاعِبِينَ

ای پناهگاه فراریان و نهایت شوق مشتاقان

وَ نَيْلِ الطَّالِبِينَ. اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ

و نیل درخواست‌کنندگان، خداوندا به محمد

وَ آلِ مُحَمَّدٍ، صَلَاةً كَثِيرَةً طَيِّبَةً تَكُونُ لَهُمْ

و آل او درودی زیاد و پاک برسان که باعث خشودیت بوده

رِضًا وَ لِحَقِّهِمْ قِضَاءً. اَللّٰهُمَّ اَعْمُرْ قَلْبِي

و حقشان را به جا آورد و خداوندا دلم را به طاعت آباد کن

بِطَاعَتِكَ، وَ لَا تُخْزِنِي بِمَعْصِيَتِكَ، وَ ارْزُقْنِي

و مرا به نافرمانیت خوار مساز، و به من همدردی با

مُوَاسَاةً مَنْ قَتَّرْتَ عَلَيْهِ مِنْ رِزْقِكَ،

کسی که روزی او را تنگ کردی به آنچه که به من

بِمَا وَسَّعْتَ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ؛ فَإِنَّكَ

از فضلت گستراندی روزی کن که تو دارای فضل فراوان

وَاسِعُ الْفَضْلِ وَازِعُ الْعَدْلِ لِكُلِّ خَيْرٍ أَهْلٌ.

و گستراننده عدلی، برای هر خیری نیز شایسته‌ای.

سپس دو رکعت دیگر خوانده و بعد از آن

این دعا را زمزمه کنند:

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْمَدْعُوُّ وَ اَنْتَ الْمَرْجُوُّ وَ

خداوندا تو را می خوانند و تو امیدوی

رَازِقُ الْخَيْرِ وَ كَاشِفُ السُّوءِ الْعَفَّارُ ذُو الْعَفْوِ

و روزی دهنده خوبی و بردارنده بدی، آمرزنده دارای بخشش بلند

الرَّفِيعِ وَ الدُّعَاءِ السَّمِيعِ. اَسْأَلُكَ فِي هَذِهِ

و دعای شنوا، از تو در این شب،

اللَّيْلَةِ الْاِجَابَةِ وَ حُسْنَ الْاِثَابَةِ وَ التَّوْبَةِ

اجابت و نیکو بازگشت و توبه و برگشت

وَ الْاَوْبَةِ وَ خَيْرَ مَا قَسَمْتَ فِيهَا وَ فَرَقْتَ

و بهترین چیزی که در آن قسمت کرده و از هر کار با حکمتی

مِنْ كُلِّ اَمْرٍ حَكِيمٍ. فَاَنْتَ بِحَالِي زَعِيمٌ

مشخص می کنی را می خواهم پس تو به حالم

عَلِيمٌ وَ بِي رَحِيمٌ. اَمُنُّ عَلَيَّ بِمَا مَنَنْتَ بِهِ

آگاه دانایی و به من مهربان، به من احسان فرما،

عَلَيَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنْ عِبَادِكَ، وَ اجْعَلْنِي

به آنچه که با آن بر مستضعفین از بندگانت احسان فرمودی

مِنْ الْوَارِثِينَ، وَ فِي جَوَارِكٍ مِنَ اللَّابِثِينَ

و مرا از وارثان و در جوارت از ماندگاران در

فِي دَارِ الْقَرَارِ وَ مَحَلِّ الْاٰخِيَارِ.

خانه همیشهگی و جای نیکان فرار ده.

سپس دو رکعت دیگر خوانده، آنگاه بگویند:

سُبْحَانَ الْوَاحِدِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ الْقَدِيمِ

منزه است یگانه‌ای که به جز او نیست، پیشینی که

الَّذِي لَا بَدَأَ لَهُ، الدَّائِمِ الَّذِي لَا نَفَادَ لَهُ،

آغازی برای او نیست جاودانه‌ای که نیستی در او راه ندارد

الدَّائِبِ الَّذِي لَا فَرَاغَ لَهُ، الْحَيِّ الَّذِي

پایداری که تمامی ندارد زنده‌ای که

لَا يَمُوتُ، خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى.

نمی‌میرد، آفریننده دیدنی‌ها و غیر دیدنی،

عَالِمِ كُلِّ شَيْءٍ بِغَيْرِ تَعْلِيمٍ. السَّابِقِ فِي

دانای به هر چیز بدون آموختن،

عِلْمِهِ مَا لَا يَهْجُسُ الْمَرْءُ فِي وَهْمِهِ.

پیشی‌گیرنده در دانایی‌اش، به طوری که کسی در خیالش هم خطور

سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ. اَللّٰهُمَّ

نمی‌کند، منزه و بلند مرتبه است از آنچه که شرک می‌ورزند خداوندا

إِنِّي أَسْأَلُكَ سُؤَالَ مُعْتَرِفٍ بِبِلَائِكَ الْقَدِيمِ

از تو می‌خواهم خواستن معترفی به عنایت پیشین

وَ نَعْمَائِكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ خَيْرٍ

و نعمت‌هایت، که به محمد بهترین پیامبرت و اهل بیتش

أَنْبِيَاءِكِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ أَصْفِيَاءِكِ وَ أَحِبَّائِكِ،

برگزیدگان و دوستان و درود رسان و

وَ أَنْ تُبَارِكَ لِي فِي لِقَائِكِ.

دیدارت را برایم مبارک گردان.

سپس دو رکعت دیگر خوانده و عرضه بدارند:

يَا كَاشِفَ الْكَرْبِ وَ مُذِلَّ كُلِّ صَعْبٍ،

ای در بردارنده گرفتاری و آسان کننده هر سختی

وَ مُبْتَدِي النُّعْمِ قَبْلَ اسْتِحْقَاقِهَا، وَ يَا

و ابتدا نعمت دهنده قبل از استحقاق آن، ای که

مَنْ مَفْرَعُ الْخَلْقِ إِلَيْهِ وَ تَوَكَّلْهُمْ عَلَيْهِ،

پناه خلق به سوی او و توکلشان بر اوست

أَمَرْتُ بِالِدُّعَاءِ وَ ضَمِنْتَ الْإِجَابَةَ، فَصَلِّ

به دعا فرمان دادی و اجابت را تضمین کردی پس به محمد

عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ ابْدَأْ بِهِمْ فِي كُلِّ

و آل او درود رسان و در هر خیری به ایشان آغاز کن

خَيْرٍ وَ اَفْرُجْ هَمِّي وَ ارْزُقْنِي بَرْدَ عَفْوِكَ

و گرفتاری ام را بگشا و به من لذت بخشش

وَ حَلَاوَةَ ذِكْرِكَ وَ شُكْرِكَ وَ اِنْتَظَارِ أَمْرِكَ.

و شیرینی یاد و شکر و انتظار امرت را روزی فرما

أَنْظِرْ إِلَيَّ نَظْرَةَ رَحِيمَةٍ مِنْ نَظْرَاتِكَ، وَ

با نگاهی مهربانانه از نگاههایت به من نگاه کن

أَحِينِي مَا أَحْيَيْتَنِي مَوْفُورًا مَسْتُورًا، وَ اجْعَلْ

و تا زنده‌ام مرا بی‌نیاز و پوشیده ساز و مرگ را

الْمَوْتَ لِي جَذَلًا وَ سُورًا، وَ أَقْدِرْ لِي وَ

برایم شادی و شادمانی قرار ده و توانایم ساز و روزی‌ام را

لَا تُقْتَرِ فِي حَيَاتِي إِلَى حِينِ وَفَاتِي حَتَّى

در زندگی تا زمان مرگم تنگ مساز تا

الْتِقَاكَ مِنَ الْعَيْشِ سَيِّئًا، وَ إِلَى الْآخِرَةِ

این که تو را دیدار کنم در حالی که از زندگی خسته

قَرَمًا، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

و به سوی آخرت مشتاق باشم که تو بر هر چیزی توانایی.

آنگاه دو رکعت بگزارند و قبل از خواندن

نماز وتر، این دعا را بخوانند:

اللَّهُمَّ رَبَّ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ وَ اللَّيْلِ إِذَا

خداوندا پروردگار زوج و فرد و شب، هنگامی که

يَسْرُ، بِحَقِّ هَذِهِ اللَّيْلَةِ الْمَقْسُومِ فِيهَا بَيْنَ

به آخر رسد به حق این شب که در آن میان بندگانت

عِبَادِكَ مَا تَقْسِمُ وَالْمَحْتَمِ فِيهَا مَا تَحْتِمُ

قسمت می‌شود آنچه را که تقسیم می‌کنی و حتمی است در آنچه که

أَجْزَلُ فِيهَا قِسْمِي وَلَا تُبَدِّلْ اسْمِي وَلَا تُغَيِّرْهُ

قطعی می‌شود در آن بهره‌ام را فراوان ساز و نامم را تبدیل مکن

جِسْمِي وَلَا عَنِ الرَّشْدِ عَمِّي، وَ اِحْتِمُ لِي

و بدنم را تغییر مده و از راه هدایت مرا کور نساز و برایم به

بِالسَّعَادَةِ وَالْقَبُولِ، يَا خَيْرَ مَرْغُوبٍ إِلَيْهِ

خوشبختی و پذیرش به پایان رسان، ای بهترین کسی که به او

و مَسْئُولِ.

اشتیاق داشته و از او خواسته می‌شود.

سپس نماز وتر را بخوانند و بعد از دعای قنوت،

قبل از رفتن به رکوع عرضه بدارند:

اللَّهُمَّ يَا مَنْ شَأْنُهُ الْكِفَايَةُ وَ سُرَادِقُهُ

خداوندا ای که مقامش کفایت کردن و چتر حمایت کردن

الرَّعَايَةُ، يَا مَنْ هُوَ الرَّجَاءُ وَ الْأَمَلُ وَ عَلَيْهِ

است، ای که او امید و آرزو و در سختی‌ها بر او

فِي الشَّدَائِدِ الْمُتَكَلِّ، مَسْنِي الضَّرُّ وَ أَنْتَ

تکیه کردن است گرفتار شدم و تو

أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ، وَضَاقَتْ عَلَيَّ الْمَذَاهِبُ

مهربانترین مهربانانی و راهها بر من تنگ شده

وَ أَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ. كَيْفَ أَخَافُ وَ أَنْتَ

و تو بهترین روزی دهندگانی، چگونه بترسم در حالی که تو

رَجَائِي، وَ كَيْفَ أَضِيعُ وَ أَنْتَ لِشِدَّتِي وَ

امیدم هستی و چگونه از دست بروم در حالی که تو برایم در سختی

رَجَائِي. اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ بِمَا وَاَرْتِ

هستی و امیدم می‌باشی، خداوندا از تو می‌خواهم به آنچه که

الْحُجْبُ مِنْ جَلَالِكَ وَ جَمَالِكَ، وَ بِمَا اَطَافَ

پردهها از شکوه و زیباییات پوشاندند و به آنچه که عرش

الْعَرْشِ مِنْ بَهَاءِ كَمَالِكَ وَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ

از بهاء کمالت طواف می‌کند به جایگاههای عزت از عرش

مِنْ عَرْشِكَ الثَّابِتِ الْاَرْكَانِ، وَ بِمَا تُحِيطُ

که ارکان آن استوار است و به آنچه که با آن قدرتت را

بِهَ قُدْرَتِكَ مِنْ مَلَكَوَتِ السُّلْطَانِ، يَا مَنْ

از قلمرو پادشاهی در بر می‌گیری، ای که

لَا رَادَّ لِأَمْرِهِ، وَ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ، اِضْرِبْ

برگشتی در فرمانش و نه پیامدی در حکمش نیست میان من و

بَيْنِي وَ بَيْنَ اَعْدَائِي سِتْرًا مِنْ سِتْرِكَ، وَ كَافِيَةً

دشمنانم پرده‌ای از پرده‌هایت و کفایتی از امرت

مِنْ أَمْرِكِ. يَا مَنْ لَا تَخْرُقُ قُدْرَتَهُ عَوَاصِفُ

برقرار کن، ای که قدرتت را بادهای تند

الرِّيَّاحِ، وَلَا تَقْطَعُهُ بَوَاتِرُ الصِّفَاحِ، وَ

نمی‌شکافد و شمشیرهای بران آن را نمی‌درد

لَا تَتَنَفَّذُ فِيهِ عَوَامِلُ الرَّمَّاحِ. يَا شَدِيدَ الْبَطْشِ،

و عوامل نیزه در آن کاری نیست، ای سخت حمله کننده،

يَا عَالِيَ الْعَرْشِ، اكْشِفْ ضُرِّي يَا كَاشِفَ

ای دارای عرش بلند، گرفتاری‌ام را بردار، ای بردارنده

ضُرِّ أَيُّوبَ، وَ اضْرِبْ بَيْنِي وَ بَيْنَ مَنْ يَرْمِينِي

گرفتاری ایوب، میان من و کسی که مرا مورد هدف

بِبَوَاتِقِهِ يَسْرِي إِلَى طَوَارِقِهِ بِكَافِيَةٍ مِنْ

با تیرهای نابود کننده‌اش قرار می‌دهد و لشکرانش را

كَوَأَفِيكَ، وَ وَاقِيَةَ مِنْ دَوَاعِيكَ، وَ فَرَجَ هَمِّي

به سوی من گسیل می‌دارد با سپری از حفاظت و زره نگه دارهات

وَ غَمِّي يَا فَارِجَ غَمِّ يَعْقُوبَ، وَ اغْلِبْ لِي

نصب کن و گرفتاری و اندوهم را بگشا، ای گشاینده اندوه یعقوب،

مَنْ غَلَبَنِي يَا غَالِبًا غَيْرَ مَغْلُوبٍ، وَ رَدَّ اللَّهُ

کسی که بر من چیره شود را چیره‌ام ساز ای چیره‌ای که بر او چیره نمی‌شوند

الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَ كَفَى

و خداوند کافران را به کینه‌شان برگرداند که به خیری دست نیافتند

اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ، وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا.

و خداوند مؤمنان را از جنگ کفایت کرد و خداوند نیرومند توانا است

فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلٰى عَدُوِّهِمْ، فَأَصْبَحُوا

پس مؤمنان را بر دشمنانشان یاری کردیم پس پیروز شدند

ظَاهِرِينَ. يَا مَنْ نَجَّيْنَا نُوحًا مِنَ الْقَوْمِ

ای که نوح را از مردم ستمگر نجات دادی

الظَّالِمِينَ، يَا مَنْ نَجَّيْنَا لُوطًا مِنَ الْقَوْمِ

ای که لوط را از مردم فاسق نجات دادی

الْفَاسِقِينَ، يَا مَنْ نَجَّيْنَا هُودًا مِنَ الْقَوْمِ

ای که هود را از مردم بدخواه نجات دادی

الْعَادِينَ، يَا مَنْ نَجَّيْنَا مُحَمَّدًا مِنَ الْقَوْمِ

ای که محمد را از مردم مسخره‌کننده نجات دادی

الْمُسْتَهْزِئِينَ، أَسْأَلُكَ بِحَقِّ شَهْرِنَا هَذَا وَ

از تو به حق این ماه و روزهای آن

أَيَّامِهِ، الَّذِي كَانَ رَسُولُكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

که رسالت (که درود خداوند به او آتش باد)

وَآلِهِ يَدَّأْبُ فِي صِيَامِهِ وَقِيَامِهِ، مَدَى سِنِّيهِ

به روزه و عبادتش در مدت عمر و زندگی خود مشغول بود

وَ أَعْوَامِهِ أَنْ تَجْعَلَنِي فِيهِ مِنَ الْمَقْبُولِينَ

می‌خواهم که مرا در این ماه از کسانی که اعمالشان را پذیرفته

أَعْمَالُهُمُ الْبَالِغِينَ فِيهِ آمَالُهُمْ وَالْقَاضِينَ فِي

به آرزوهایشان رسیده و اجلشان در طاعتت گذشته

طَاعَتِكَ آجَالَهُمْ، وَأَنْ تُذْرِكَ بِي صِيَامَ

قرار دهی و مرا به روزه واجب ماه و

الشَّهْرِ الْمُفْتَرَضِ شَهْرَ الصِّيَامِ عَلَى التَّكْمِلَةِ وَ

ماه روزه به کمال و تمام برسانی

التَّمَامِ، وَأَسْلِخُهُمَا عَنِّي بِأَسْلَاحِي مِنَ الْآثَامِ؛

و پایان آن را پایان گناهانم قرار دهی که

فَإِنِّي مُتَحَصِّنٌ بِكَ ذُو اعْتِصَامٍ، بِأَسْمَائِكَ

من پناهنده به دژ تو، پناه آورنده به نامهای

الْعِظَامِ وَمَوْلَاةِ أَوْلِيَائِكَ الْكِرَامِ، أَهْلِ النَّقْضِ

بزرگت و دوستی گرامیات اهل نقض و

وَالْإِبْرَامِ، إِمَامٍ مِنْهُمْ بَعْدَ إِمَامِ، مَصَابِيحِ الظُّلَامِ

تأیید پیشوایی از ایشان پس از پیشوایی دیگر

وَحُجَجِ اللَّهِ عَلَى جَمِيعِ الْأَنَامِ، عَلَيْهِمْ مِنْكَ

چراغهای تاریکی و حجت‌های خداوند بر تمام مردم که از جانب

أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ، اللَّهُمَّ وَإِنِّي

بر ایشان برترین درود و سلام باد، خداوندا از تو

أَسْأَلُكَ بِحَقِّ الْبَيْتِ الْحَرَامِ، وَالرُّكْنِ وَالْمَقَامِ

به حق بیت‌الحرام و رکن و مقام و

وَالْمَشَاعِرِ الْعِظَامِ أَنْ تَهَبَ لِي اللَّيْلَةَ

مشاعر بزرگ می‌خواهم که در این شب

الْجَزِيلَ مِنْ عَطَائِكَ وَالْإِعَادَةَ مِنْ بَلَائِكَ.

فراوانی از عطایت و برگرداندن و ردّ بلایت را به من عنایت کنی.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الْأَوْصِيَاءِ

خدایا، درود فرست بر محمد و اهل بیتش،

الْهُدَاةِ الدُّعَاءِ، وَ أَنْ لَا تَجْعَلَ حَظِّي مِنْ

خدایا بهره من از این دعا را فقط خواندش

هَذَا الدُّعَاءِ تِلَاوَتَهُ، وَ اجْعَلْ حَظِّي مِنْهُ

قرار مده بلکه بهره من از آن را اجابت خودت

إِجَابَتَهُ؛ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ^۱.

قرار ده که تو بر هر کاری قادر هستی.

۱- مصباح المتعجد، ص ۸۳۳-۸۳۵: اقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۵۰.

۶- نماز جعفر طیار

این نماز آثار بسیار عجیبی دارد و در چنین شبی امام رضا علیه السلام بدان سفارش فرموده است^۱. مرحوم شیخ عباس قمی رحمته الله این نماز را در اوایل *مفاتیح الجنان* بعد از نماز امام زمان علیه السلام نقل نموده، می‌گوید: «نماز جناب جعفر اکسیر اعظم و کبریت احمر است و سبب آمرزش گناهان عظیمه است». سپس نماز را بیان می‌کند، اما صورت مختصر این نماز آن است که چهار رکعت به دو سلام خوانده شود، و بعد از نماز ۳۰۰ مرتبه «سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله أكبر» گفته شود^۲.

۷- نماز برای دیدن رسول خدا صلی الله علیه و آله در خواب

پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

هر کس در شب نیمه شعبان خود را پاکیزه و طاهر کند و لباس تمیز بپوشد و به سوی

۱- مصباح المتعبد، ص ۸۳۸؛ عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۲۹۲؛

وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۶۰، ح ۷.

۲- فوز اکبر، ص ۲۰۳

مصلايش رفته، نماز عشا بخواند؛ سپس دو رکعت نماز بخواند که در رکعت اول بعد از حمد سه آیه اول سورة بقره، آیه الکرسی و سه آیه آخر سورة بقره را بخواند، و در رکعت دوم سورة حمد و بعد هفت مرتبه سورة ناس، هفت مرتبه سورة فلق و هفت مرتبه نیز سورة توحيد را بخواند؛ آنگاه سلام داده، بعد از آن چهار رکعت نماز بخواند که در رکعت اول سورة یس و در رکعت دوم سورة دخان و در رکعت سوم سورة سجده را بخواند (و بعد از خواندن سجده واجب، به سجده برود و دوباره بلند شده، نماز را ادامه دهد) و در رکعت چهارم سورة مُلک را بخواند؛ سپس بعد از آن صد رکعت نماز بخواند که در هر رکعتی سورة توحيد را ده مرتبه و حمد را یک مرتبه بخواند، خداوند تبارک و تعالی برای او سه حاجت در دنیا یا آخرت برآورده می‌سازد؛ و چنانچه بخواهد که مرا در این شب ببیند، می‌بیند^۱.

۱- مصباح المتہجد، ص ۸۳۹؛ وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۱۰۸؛
إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۳؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۵.

نهم: دعای صلوات^۱

صاحب مکیال المکارم درباره آن می‌گوید: «این دعای شریف از دعاهای مهمی است که سزاوار است انسان بر آن مداومت داشته باشد و در هر وقتی از اوقات و هر زمانی از زمان‌ها به خواندن آن مواظبت کند. مخصوصاً اوقاتی که مخصوص مولای ما حضرت صاحب الزمان عجل الله فرجه است؛ مانند: شب و روز نیمه شعبان^۲» و دعا این است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
به نام خداوند بخشنده مهربان
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ، وَ
خدایا، درود فرست بر محمد آقای رسولان و
خاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَ حُجَّةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الْمُنتَجَبِ
خاتم پیمبران و حجت پروردگار جهانیان، برگزیده در
فِي الْمِيثَاقِ، الْمُصْطَفَى فِي الظُّلُمَاتِ، الْمُطَهَّرِ
روز عهد و پیمان، انتخاب شده در عالم آشباح و مجردات، پاکیزه
مِنْ كُلِّ آفَةٍ، الْبَرِيِّ مِنْ كُلِّ عَيْبٍ، الْمُؤَمَّلِ
از هر آفت، مبرا از هر عیب. او امید رهایی از

۱- ر.ک: غیبت شیخ طوسی، ص ۲۴۰. این حکایت به واقعه «صلوات ضرب اصفهانی» نیز مشهور است. ر.ک: صحیفه مهدیه، ص ۲۲۹.

۲- مکیال المکارم مترجم؛ ج ۲، ص ۱۲۶

لِلنَّجَاةِ، الْمُرْتَجَىٰ لِلسَّفَاعَةِ، الْمُفَوَّضِ إِلَيْهِ

عذاب الهی و شفاعت است و (ابلاغ) دین خدا به او واگذار

دِينَ اللَّهِ. اللَّهُمَّ شَرَّفْ بُنْيَانَهُ وَعَظِّمْ

شده است. خدایا پایه و اساس کارش را برافراز و

بُرْهَانَهُ، وَأَقْلَجْ حُجَّتَهُ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ، وَ

برهان و منطقتش را عظمت ده و حجتش را پیروز گردان

أَضِئْ نُورَهُ، وَبَيِّضْ وَجْهَهُ، وَأَعْطِهِ

و درجه اش را بلند کن و نورش را تابان کن و رویش را سفید گردان.

الْفُضْلَ وَالْفُضِيلَةَ، وَالْمَنْزِلَةَ وَالْوَسِيلَةَ وَ

برتری و فضیلت و مقام و منزلت و وسیله (بلندترین درجات بهشت)

الدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا يَغْبُطُهُ بِهِ

و درجه بلند به او عطا کن و او را به مقام (شایسته و) پسندیده ای

الْأَوْلُونَ وَالْآخِرُونَ، وَصَلِّ عَلَىٰ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ،

برگزین که مورد غبطه گذشتگان و آیندگان باشد. و درود فرست بر

وَ وَاثِ الْمُرْسَلِينَ، وَقَائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ، وَ

امیر مؤمنان و وارث (علم) پیامبران و پیشوای سفیدرویان و

سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، وَحُجَّةَ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَصَلِّ

آقای اوصیا و حجت پروردگار جهانیان؛

عَلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَ

و درود فرست بر حسن بن علی رهبر مؤمنان و

وَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ

وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

صَلِّ عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ،

و درود فرست بر حسین بن علی امام مؤمنان و

وَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ،

وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

وَ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ،

و درود فرست بر علی بن الحسین رهبر مؤمنان

وَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ،

و وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ،

و درود فرست بر محمد بن علی امام مؤمنان

وَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ،

و وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

وَ صَلِّ عَلَى جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ،

و درود فرست بر جعفر بن محمد امام مؤمنان

وَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ،

و وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

وَ صَلِّ عَلَى مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ،

و درود فرست بر موسی بن جعفر امام مؤمنان

وَ وَاِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَ حُجَّةَ رَبِّ الْعَالَمِينَ،

و وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

وَ صَلَّى عَلَيَّ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ،

و درود فرست بر علی بن موسی امام مؤمنان

وَ وَاِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَ حُجَّةَ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ

و وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ،

و درود فرست بر محمد بن علی امام مؤمنان

وَ وَاِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَ حُجَّةَ رَبِّ الْعَالَمِينَ،

و وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

وَ صَلَّى عَلَيَّ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ،

و درود فرست بر علی بن محمد امام مؤمنان

وَ وَاِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَ حُجَّةَ رَبِّ الْعَالَمِينَ،

و وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

وَ صَلَّى عَلَيَّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ،

و درود فرست بر حسن بن علی امام مؤمنان

وَ وَاِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَ حُجَّةَ رَبِّ الْعَالَمِينَ،

و وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان؛

وَ صَلَّى عَلَيَّ الْخَلْفِ الْهَادِي الْمُهْدِيَّ،

و درود فرست بر آن یادگار صالح راهنما حضرت مهدی امام مؤمنان

إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ، وَحُجَّةِ

و وارث (علم) پیامبران و حجت پروردگار جهانیان.

رَبِّ الْعَالَمِينَ. اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اَهْلِ بَيْتِهِ

خدایا درود فرست بر محمد و خاندانش

الْاَئِمَّةِ الْهَادِيْنَ، الْعُلَمَاءِ الصَّادِقِيْنَ،

پیشوایان راهنما، دانشمندان راستگو و پرهیزکار که

الْأَبْرَارِ الْمُتَّقِيْنَ، دَعَائِمِ دِينِكَ، وَ أَرْكَانِ

ستونهای دین تو و پایه‌های محکم توحید

تَوْحِيدِكَ، وَ تَرَاجِمَةِ وَحْيِكَ وَ حُجَجِكَ عَلٰى

ومفسران وحی تو و حجت‌های تو بر

خَلْقِكَ، وَ خُلَفَائِكَ فِي أَرْضِكَ، الَّذِينَ

تمام مخلوقات و جانشینانت بر روی زمین هستند.

اخْتَرْتَهُمْ لِنَفْسِكَ، وَ اصْطَفَيْتَهُمْ عَلٰى عِبَادِكَ،

آنان که برای خویش برگزیدی و برای بندگانت انتخاب کردی

وَ ارْتَضَيْتَهُمْ لِدِينِكَ وَ خَصَصْتَهُمْ بِمَعْرِفَتِكَ،

و برای دینت پسندیدی و به معرفت خویش مخصوصشان گرداندی

وَ جَلَّلْتَهُمْ بِكَرَامَتِكَ، وَ غَشَّيْتَهُمْ بِرَحْمَتِكَ،

و به کرامت جلالت و برجستگی‌شان دادی و به رحمت آنها را پوشاندی

وَ رَبَّيْتَهُمْ بِنِعْمَتِكَ، وَ غَدَّيْتَهُمْ بِحِكْمَتِكَ،

و به نعمت آنان را پرورش دادی و به حکمتت غذایشان دادی

وَالْبَسْتَهُمْ نُورًا، وَرَفَعْتَهُمْ فِي مَلَكُوتِكَ،

و نورت را به تنشان پوشاندی و در ملکوت خویش آنها را بالا بردی

وَ حَفَفْتَهُمْ بِمَلَائِكَتِكَ وَ شَرَفْتَهُمْ بِنَبِيِّكَ،

و به فرشتگانت گردآگردشان را پوشاندی و ایشان را به پیامبرت

صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى

- که درود تو بر او و آلش باد - شرافت بخشیدی.

مُحَمَّدٍ وَ عَلَيْهِمْ، صَلَاةً زَاكِيَةً نَامِيَةً كَثِيرَةً

خدایا درود فرست بر محمد و بر ایشان درودی پاک و روینده و بسیار

دَائِمَةً طَيِّبَةً، لَا يُحِيطُ بِهَا إِلَّا أَنْتَ، وَ

و همیشگی و پاکیزه که کسی جز تو بدان احاطه ندارد

لَا يَسَعُهَا إِلَّا عِلْمُكَ، وَ لَا يُحْصِيهَا أَحَدٌ

و جز در علم تو نگنجد و هیچکس جز تو شماره‌اش نتواند.

غَيْرُكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى وَ لِيِّكَ الْمُخْيِي

خدایا و درود فرست بر ولی خود و زنده کننده طریقت آن کس که

سُنَّتِكَ، الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ الدَّاعِي إِلَيْكَ الدَّلِيلِ

به امرت قیام کند و به سویت بخواند و به راه تو دلالت کند. حجت تو

عَلَيْكَ حُجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ وَ خَلِيفَتِكَ

بر خلق و جانشینت در زمین و گواहत بر بندگان. خدایا یاریش را

فِي أَرْضِكَ، وَ شَاهِدِكَ عَلَى عِبَادِكَ. اللَّهُمَّ

نیرومند و با شوکت کن و بر عمرش بیفزای زمین را به طول بقایش

أَعِزَّ نَصْرَهُ، وَ مَدَّ فِي عُمُرِهِ، وَ زَيَّنَ الْأَرْضَ

زیور بخش. خدایا او را از ستم حسودان کفایت کن و از شر مکاران

بَطُولِ بَقَائِهِ. اللَّهُمَّ اكْفِهِ بَغْيَ الْحَاسِدِينَ، وَ

محافظتش کن و ارادهٔ ستمکاران را از او بگردان

أَعِذْهُ مِنْ شَرِّ الْكَائِدِينَ، وَ ازْجُرْ عَنْهُ إِرَادَةَ

و از دست گردنکشان خلاصش کن. خدایا به او عطا کن

الظَّالِمِينَ، وَ خَلِّصْهُ مِنْ أَيْدِي الْجَبَّارِينَ. اللَّهُمَّ

دربارهٔ خودش و فرزندان و شیعیان و رعایای او و نزدیکانش

أَعْطِهِ فِي نَفْسِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ وَ شِيعَتِهِ وَ رَعِيَّتِهِ وَ

و عموم پیروانش و نیز دربارهٔ دشمنان او و تمام مردم دنیا

خَاصَّتِهِ وَ عَامَّتِهِ وَ عَدُوَّهُ وَ جَمِيعِ أَهْلِ الدُّنْيَا

آنچه را که چشمش بدان روشن شود و دلش بدان شاد گردد؛

مَا تُقَرُّ بِهِ عَيْنُهُ، وَ تَسْرُّ بِهِ نَفْسُهُ، وَ بَلَّغُهُ أَفْضَلَ

و او را به بهترین چیزی که در دنیا و آخرت آرزو دارد برسان

مَا أَمَّلَهُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

که همانا تو بر هر چیز توانایی. خدایا تازه کن به وسیلهٔ او

قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ جَدِّدْ بِهِ مَا أَمْتَحَى [أَمْتَحَى] مِنْ

آنچه را که از دینت محو شده و زنده کن به دست او آنچه را

دِينِكَ، وَ أَحْيِ بِهِ مَا بُدِّلَ مِنْ كِتَابِكَ، وَ أَظْهِرْ

که از کتابت تبدیل یافته و آشکار ساز به وسیلهٔ او آنچه را

بِهَ مَا غُيِّرَ مِنْ حُكْمِكَ حَتَّى يَعُودَ دِينِكَ بِهِ، وَ

که از حکم تو تغییر یافته، تا آنجا که دین تو به وسیله او برگردد

عَلَى يَدَيْهِ غَضًّا جَدِيدًا خَالِصًا مُخْلِصًا، لَا شَكَّ

و به دست او ترو تازه و پاک و بی‌الایش شود که شکی در آن

فِيهِ، وَلَا شُبُهَةَ مَعَهُ، وَلَا بَاطِلَ عِنْدَهُ وَلَا بَدْعَةَ

نباشد و شبهه‌ای به جای نماند و باطلی در آن نباشد و بدعتی

لَدَيْهِ. اَللّٰهُمَّ نُوِّرْ نُورَهُ كُلَّ ظُلْمَةٍ، وَ هُدِّ

به جای نماند. خدایا روشن کن به نور او هر تاریکی را و درهم شکن

بِرُكْنِهِ كُلَّ بَدْعَةٍ، وَ اِهْدِمْ بَعْرَهُ كُلَّ ضَلَالَةٍ،

به قدرتش هر بدعتی را و ویران کن به وسیله عزتش هر گمراهی را و

وَ اَقْصِمْ بِهِ كُلَّ جَبَّارٍ، وَ اَخْمِدْ بِسَيْفِهِ

بشکن به دست او (پشت) هر گردنکشی را و خاموش کن به شمشیرش

كُلَّ نَارٍ، وَ اَهْلِكْ بَعْدْلِهِ جَوْرَ كُلِّ جَائِرٍ،

آتش هر فتنه را و نابود ساز با عدالت او ستم هر ستمگری را

وَ اَجْرِ حُكْمِهِ عَلَى كُلِّ حُكْمٍ، وَ اَذِلَّ

و حکمش را فوق تمام حکم‌ها بگردان و به وسیله سلطنتش

لِسُلْطَانِهِ كُلَّ سُلْطَانٍ. اَللّٰهُمَّ اَذِلَّ كُلَّ مَنْ

هر سلطانی را زبون کن. خدایا خوار کن هر که را قصد سوئی

نَاوَاهُ، وَ اَهْلِكْ كُلَّ مَنْ عَادَاهُ، وَ اَمْكُرْ بِمَنْ

نسبت به او کند و نابود ساز هر که با او دشمنی کند و به مکر خویش

كَادَهُ، وَاسْتَأْصَلَ مَنْ جَحَدَهُ حَقَّهُ، وَ

دچار کن آنکه درباره‌اش کیدی کند و ریشه‌کن ساز

اسْتَهَانَ بِأَمْرِهِ، وَ وَسَعَى فِي إِطْفَاءِ نَوْرِهِ،

هر که را منکر حقش گردد و کارش را سبک شمارد و در

وَ أَرَادَ إِخْمَادَ ذِكْرِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ

خاموش کردن نورش کوشا باشد و بخواهد او را از یاد ببرد خدایا.

الْمُصْطَفَى، وَعَلَى الْمُرْتَضَى، وَ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ،

درود فرست بر محمد مصطفی و علی مرتضی و فاطمه زهرا

وَ الْحَسَنَ الرَّضَا، وَ الْحُسَيْنَ الْمُصْطَفَى، وَ جَمِيعِ

و بر حسن (دارای مقام تسلیم و) رضا و بر حسین مصطفی

الْأَوْصِيَاءِ مَصَابِيحِ الدُّجَى، وَ أَعْلَامِ الْهُدَى، وَ

و تمامی اوصیاء که چراغ‌های تاریکی و نشانه‌های هدایت

مَنَارِ التَّقَى، وَ الْعُرْوَةِ الْوُثْقَى، وَ الْحَبْلِ الْمَتِينِ،

و مشعل‌های پرهیزکاری و دست‌آویزهای محکم و رشته‌های استوار

وَ الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ، وَ صَلِّ عَلَى وَليِّكَ وَ

و راه راستند؛ و درود فرست بر ولی خود و سرپرستان عهد

وُلَاةِ عَهْدِكَ، وَ الْأَيْمَةَ مِنْ وُلْدِهِ، وَ مَدِّ

و پیمان‌ت و امامان از نسل او، و عمرشان را دراز گردان

فِي أَعْمَارِهِمْ، وَ زِدْ فِي آجَالِهِمْ، وَ بَلِّغْهُمْ

و مدت زندگانشان را زیاد کن و به منتهای آرزوهایشان

أَفْصَىٰ آمَالِهِمْ دِينًا وَ دُنْيَا وَ آخِرَةً؛ إِنَّكَ

در دین و دنیا و آخرت برسان که تو

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

بر هر چیزی قادر و توانایی.

دهم: زیارت امام حسین علیه السلام مخصوص نیمه شعبان
برای نیمه شعبان زیارت دیگری نیز نقل شده
که شیخ کفعمی در *البلد الامین* آن را از امام
صادق علیه السلام این چنین آورده است:
بعد از اذن دخول در حالی که غسل کرده‌ای
نزد قبر آن حضرت می‌ایستی و می‌گویی:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، وَالسَّلَامُ

ستایش خاص خدای والای بزرگ است؛ و سلام بر تو

عَلَيْكَ أَيُّهَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ الزَّكِيُّ،

ای بنده شایسته پاکیزه خدا. گواهی خود را

أُودِعُكَ شَهَادَةً مِنِّي لَكَ تَقْرُبُنِي إِلَيْكَ

به تو می‌سپارم که در روز شفاعت کردنت مرا به تو

فِي يَوْمِ شَفَاعَتِكَ. أَشْهَدُ أَنَّكَ قُتِلْتَ

نزدیک کند. گواهی می‌دهم که کشته شدی،

وَلَمْ تَمُتْ، بَلْ بَرَجَاءِ حَيَاتِكَ

ولی نمردی، بلکه به امید زنده بودنت دل‌های شیعیانت

حَيَّيْتُ قُلُوبَ شِيعَتِكَ، وَبَضِيَاءِ نَوْرِكَ

زنده است و به پرتو نور تو طالبان به درگاہت ره یافتند؛

اهْتَدَى الطَّالِبُونَ إِلَيْكَ. وَأَشْهَدُ أَنَّكَ

و گواهی می‌دهم که براستی تویی نور خدا که خاموش نگشت

نُورُ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يُطْفَأْ وَلَا يُطْفَأُ أَبَدًا،

و (از این پس نیز) هرگز خاموش نشود؛ و تویی آن روی خدا

وَأَنَّكَ وَجْهُ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يَهْلِكْ وَ

که نابود نگشت و هرگز نابود نشود؛ و گواهی می‌دهم که

لَا يَهْلِكُ أَبَدًا. وَأَشْهَدُ أَنَّ هَذِهِ التُّرْبَةَ

این خاک، تربت شریف توست و این حرم حرم مطهر توست

تُرْبَتُكَ، وَ هَذَا الْحَرَمَ حَرَمُكَ، وَ هَذَا

و همین جا جای افتادن پیکر نازنین توست.

الْمَصْرَعُ مَصْرَعُ بَدَنِكَ، لَا ذَلِيلَ وَاللَّهِ

به خدا سوگند! آنکه تو را تقویت کند خوار نیست

مُعِزُّكَ، وَلَا مَغْلُوبَ وَاللَّهِ نَاصِرُكَ.

و آنکه یاریت دهد شکست‌خورده نیست.

هَذِهِ شَهَادَةٌ لِي عِنْدَكَ إِلَى يَوْمِ قَبْضِ

این گواهی من است در پیش تو تا

رُوْحِي بِحَضْرَتِكَ. وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ وَ

روز گرفتن جانم در حضور تو؛ و سلام بر تو

رَحْمَةً اللّٰهِ وَ بَرَكَاتِهِ^۱.

و رحمت خدا و برکاتش.

یازدهم: دعای کمیل

یکی از دعاهایی که در این شب وارد شده، دعای شریف کمیل است. کمیل بن زیاد نخعی می‌گوید: در مسجد بصره همراه با مولایم امیر مؤمنان علی علیه السلام نشسته بودیم. یکی از یاران از مقصود و منظور آیه شریفه «فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ»^۲ سؤال کرد، حضرت فرمود: مقصود شب نیمه شعبان است. قسم به خدایی که جان علی به دست اوست! هیچ بنده‌ای نیست مگر آنکه تمام چیزهایی که از خیر و شرّ برای او تا آخر سال اتفاق می‌افتد، در شب نیمه شعبان در نظر گرفته و قسمت می‌شود؛ و بنده‌ای نیست که آن را احیا کند و دعای خضر را بخواند، جز اینکه دعایش مستجاب می‌شود.

هنگامی که امیر مؤمنان علیه السلام تشریف بردند،

۱- بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۳۴۵، ح ۱.

۲- دخان (۴)، ۴.

به خدمتشان رفتیم. حضرت فرمود: ای کمیل، برای چه آمده‌ای؟ عرض کردم: ای امیر مؤمنان، برای دعای خضر. فرمود: بنشین ای کمیل، همراهی و مصاحبت تو با ما لازم کرده که آنچه را خواستی به تو عنایت کنیم. آنگاه فرمود بنویس:

<p>اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ</p>
<p>خداایا، من از تو می‌خواهم به حق آن رحمتت که همه چیز را فرا گرفته.</p>
<p>كُلِّ شَيْءٍ، وَبِقُوَّتِكَ الَّتِي قَهَرْتَ بِهَا</p>
<p>و به آن نیرویت که همه چیز را به وسیله آن مقهور خویش</p>
<p>كُلِّ شَيْءٍ، وَخَضَعَ لَهَا كُلُّ شَيْءٍ، وَذَلَّ لَهَا</p>
<p>کرده ای، و همه چیز در برابر آن خاضع و همه در پیش آن خوارند،</p>
<p>كُلِّ شَيْءٍ، وَبِجَبْرُوتِكَ الَّتِي غَلَبْتَ بِهَا</p>
<p>و به جبروت تو که به وسیله آن بر هر چیز چیره گشتی،</p>
<p>كُلِّ شَيْءٍ، وَبِعِزَّتِكَ الَّتِي لَا يَقُومُ لَهَا شَيْءٌ،</p>
<p>و به عزتت که چیزی در برابرش نیستند،</p>
<p>وَبِعِظَمَتِكَ الَّتِي مَلَأَتْ كُلَّ شَيْءٍ، وَ</p>
<p>و به آن عظمت و بزرگیت که هر چیز را پر کرده است،</p>
<p>بِسُلْطَانِكَ الَّذِي عَلَا كُلَّ شَيْءٍ،</p>
<p>و به آن سلطنت و پادشاهیت که بر هر چیز برتری یافته،</p>

وَبُوجْهِكَ الْبَاقِيَ بَعْدَ فَنَاءِ كُلِّ شَيْءٍ، وَ

و به ذات پاکت که پس از نابودی هر چیز باقی است،

بِأَسْمَائِكَ الَّتِي مَلَأْتَ أَرْكَانَ كُلِّ شَيْءٍ،

و به نام‌های مقدست که اساس هر موجودی را پر کرده،

وَبِعِلْمِكَ الَّذِي أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ، وَ

و به آن علم و دانشت که به هر چیز احاطه یافته،

بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَضَاءَ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ، يَا

و به نور ذاتت که در پرتوش هر چیز روشن شد، ای نور حقیقی

نُورُ يَا قُدُّوسُ، يَا أَوَّلَ الْأَوَّلِينَ، وَيَا آخِرَ

و ای منزّه از هر عیب، ای آغاز موجودات اولین و ای پایان آخرین.

الْآخِرِينَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي

خدایا، آن گناهان من که پرده‌ها را می‌درد بیمارز.

تَهْتِكُ الْعِصْمَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي

خدایا، آن گناهان من که عقاب و کیفرها را فروریزد بیمارز.

تُنزِلُ النَّقْمَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي

خدایا، آن گناهان من که نعمت‌ها را تغییر دهد بیمارز.

تُغَيِّرُ النِّعْمَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي

خدایا، آن گناهان من را که از (اجابت) دعا جلوگیری می‌کند بیمارز.

تَحْبِسُ الدُّعَاءَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي

خدایا، آن گناهان من را که بلا نازل کند بیمارز.

تَنْزِلُ الْبَلَاءِ. [اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَقْطَعُ

خدایا، هر گناهی که کرده‌ام و هر خطایی که از من سر زده را بیامرز.

الرَّجَاءِ] اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ، وَ كُلَّ

خدایا، من به وسیله ذکر تو به سوی تو

خَطِيئَةً أَخْطَأْتُهَا. اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِذِكْرِكَ

تقرب می جویم و خودت را به درگاهت شفیع می اورم،

وَ أَسْتَشْفِعُ بِكَ إِلَى نَفْسِكَ وَ أَسْأَلُكَ بِجُودِكَ

و به جود و کرمت از تو می خواهم که مرا به مقام قرب خویش

أَنْ تُدْنِيَنِي مِنْ قُرْبِكَ، وَ أَنْ تُوزِعَنِي شُكْرَكَ، وَ

نزدیک سازی و شکر و سپاسگذاری را روزی من کنی

أَنْ تُلْهِمَنِي ذِكْرَكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ سُؤَالَ

و ذکر خود را به من الهام کنی. خدایا، از تو درخواست می کنم چنان

خَاضِعٍ مُتَذَلِّلٍ خَاشِعٍ، أَنْ تُسَامِحَنِي وَ تَرْحَمَنِي

درخواست شخص فروتن خوار ترسان که بر من آسان گیری

وَ تَجْعَلَنِي بِقِسْمِكَ رَاضِيًا قَانِعًا، وَ فِي جَمِيعِ

و به من رحم کنی و مرا به آنچه برایم قسمت کرده‌ای راضی و

الْأَحْوَالِ مُتَوَاضِعًا. اللَّهُمَّ وَ أَسْأَلُكَ سُؤَالَ مَنْ

قانع سازی و در تمام حالات فروتنم کنی. خدایا از تو درخواست کنم

أَشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ، وَ أَنْزَلَ بِكَ عِنْدَ الشَّدَائِدِ حَاجَتَهُ

چنان درخواست کسی که سخت فقیر و بی چیز شده و خواسته‌اش را

وَ عَظُمَ فِيمَا عِنْدَكَ رَغْبَتُهُ. اَللّٰهُمَّ عَظُمَ

هنگام سختی‌ها پیش تو آورده و امیدش بدان چه نزد توست بسیار

سُلْطَانِكَ، وَ عَلَا مَكَانِكَ، وَ خَفِيَ مَكْرُكَ، وَ

بزرگ است. خدایا، سلطنت و پادشاهیت بس بزرگ و مقامت بسی بلند

ظَهَرَ أَمْرُكَ، وَ غَلَبَ قَهْرُكَ، وَ جَرَتْ قُدْرَتُكَ،

است. مکر و تدبیرت در کارها پنهان و امر و فرمانت آشکار است.

وَ لَا يُمَكِّنُ الْفِرَارُ مِنْ حُكُومَتِكَ. اَللّٰهُمَّ

قهرت غالب و قدرت و نیرویت نافذ است و گریز از تحت حکومت تو

لَا أَجِدُ لِذُنُوبِي غَافِرًا، وَ لَا لِقَبَائِحِي سَاتِرًا،

ممکن نیست. خدایا، جز تو آمرزنده‌ای برای گناهانم و پرده‌پوشی

وَ لَا لِشَيْءٍ مِنْ عَمَلِي الْقَبِيحِ بِالْحَسَنِ

بر کارهای زشتم و تبدیل‌کننده کارهای زشت من به کارهای نیک

مُبَدَّلًا غَيْرِكَ. لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، سُبْحَانَكَ وَ

نمی‌یابم. معبودی جز تو نیست. تو منزهی و به حمد تو مشغولم.

بِحَمْدِكَ، ظَلَمْتُ نَفْسِي، وَ تَجَرَّاتُ بُجْهَلِي،

من به خویشتم ستم کردم و در اثر نادانیم جسارت کردم

وَ سَكَنْتُ إِلَى قَدِيمِ ذِكْرِكَ لِي وَ مِنْكَ

و به اینکه همیشه از قدیم به یاد من بوده و بر من لطف و بخشش

عَلَيَّ. اَللّٰهُمَّ مَوْلَايَ، كَمْ مِنْ قَبِيحٍ سَتَرْتَهُ! وَ كَمْ

داشتمی آسوده‌خاطر نشستم. ای خدا، ای مولای من، چه بسیار زشتی‌ها

مِنْ فَادِحٍ مِنَ الْبَلَاءِ أَقْلَتَهُ! وَ كَمْ مِنْ عِثَارٍ

که از من پوشاندی و چه بسیار بلاهای سنگین که از من بازگرداندی و

وَقَيْتَهُ! وَ كَمْ مِنْ مَكْرُوهٍ دَفَعْتَهُ! وَ كَمْ مِنْ ثَنَاءٍ

چه بسیار لغزش‌ها که از آن نگهم داشتی و چه بسیار ناراحتی‌ها که

جَمِيلٍ لَسْتُ أَهْلًا لَهُ نَشَرْتَهُ! اَللّٰهُمَّ عَظُمَ

از من دور کردی و چه بسیار مدح و ثنای خوبی که من شایسته‌اش

بَلَائِي، وَ أَفْرَطَ بِي سَوْءُ حَالِي، وَ قَصْرَتِ

نبودم و تو آن را منتشر ساختی. خدایا بلای من بسی بزرگ است

بِي اَعْمَالِي، وَ قَعَدَتُ بِي اَغْلَالِي، وَ حَبَسَنِي

و بدی حالم از حد گذشته و اعمالم نارساست و زنجیرهای علایق

عَنْ نَفْعِي بَعْدُ اَمَلِي [اَمَالِي]، وَ خَدَعْتَنِي الدُّنْيَا

مرا خانه‌نشین و آرزوهای دور و دراز مرا از رسیدن

بِعُرُورِهَا وَ نَفْسِي بِجَنَائِيَّتِهَا [بِخِيَانَتِهَا] وَ مِطَالِي

به منافعم بازداشته و دنیا با ظواهر فریبده‌اش

يَا سَيِّدِي، فَاسْأَلُكَ بِعِزَّتِكَ اَنْ لَا يَحْجُبَ

و نفسم به وسیله جنایتش مرا فریب داده است؛ ای آقای من

عَنْكَ دُعَائِي سَوْءُ عَمَلِي وَ فِعَالِي، وَ

به مسامحه گذراندم، پس از تو به عزت می‌خواهم که بدی رفتار

لَا تَفْضَحْنِي بِخَفِيِّ مَا اَطَّلَعْتَ عَلَيْهِ مِنْ سِرِّي،

و کردار من دعایم را از اجابت جلوگیری نکند و مرا به آنچه از

وَلَا تُعَاجِلْنِي بِالْعُقُوبَةِ عَلَيَّ مَا عَمِلْتُهُ

اسرار پنهانی من اطلاع داری و در مجازات من به خاطر رفتار بد

فِي خَلَوَاتِي، مِنْ سُوءِ فِعْلِي وَإِسَاءَتِي، وَ

و کارهای بدی که در خلوت انجام دادم و ادامه دادن آن به تقصیر

دَوَامِ تَفْرِيطِي وَجَهَائَتِي، وَكَثْرَةِ شَهَوَاتِي

و نادانی و زیادی شهوت رانی و بی خبریم شتاب نکنی. خدایا، به عزتت

وَغَفْلَتِي، وَكُنِ اللَّهُمَّ بِعِزَّتِكَ لِي فِي كُلِّ

سوگند که در تمام احوال نسبت به من مهربان باش و در تمام امور

الْأَحْوَالِ رَوْفًا [فِي الْأَحْوَالِ كُلِّهَا رَوْفًا] وَعَلَيَّ

بر من عطفت فرما. ای معبود من و ای پروردگار من، جز تو

فِي جَمِيعِ الْأُمُورِ عَطُوفًا. إِلَهِي وَرَبِّي مَنْ لِي

که را دارم که رفع گرفتاری و توجه در کارم را از او درخواست کنم؟

غَيْرُكَ، أَسْأَلُهُ كُشْفَ ضُرِّي وَالنَّظَرَ فِي أَمْرِي،

ای خدای من و ای مولای من، تو بر من حکمی را مقرر داشتی که

إِلَهِي وَمَوْلَايَ، أَجْرَيْتَ عَلَيَّ حُكْمًا، اتَّبَعْتُ فِيهِ

در اجرای آن از هوای نفسم پیروی کردم و از فریبکاری دشمنم

هَوَى نَفْسِي، وَلَمْ أَحْتَرَسْ فِيهِ مِنْ تَزْيِينِ

در این باره نهراسیدم؛ پس او هم طبق دلخواه خویش فریبم داد و قضا

عَدُوِّي، فَغَرَّنِي بِمَا أَهْوَى، وَاسْعَدَهُ عَلَيَّ

(و قدر) نیز به او کمک کرد؛ و در اثر همین ماجرای شومی که

ذَلِكَ الْقَضَاءُ، فَتَجَاوَزْتُ بِمَا جَرَىٰ عَلَيَّ مِنْ

بر سرم آمد از حدود و احکامات تجاوز کردم، و در برخی از

ذَلِكَ بَعْضَ حُدُودِي، وَ خَالَفْتُ بَعْضَ

دستوراتت راه مخالفت را پیمودم. پس در تمام آنچه

أوامرك. فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَيَّ فِي جَمِيعِ

پیش آمده تو را ستایش می‌کنم و اکنون از

ذَلِكَ، وَلَا حُجَّةَ لِي فِيمَا جَرَىٰ عَلَيَّ

حکمی که درباره کفر من جاری گشته

فِيهِ قَضَاؤُكَ، وَالزَّمَنِي حُكْمُكَ وَبَلَاؤُكَ،

و قضا و آزمایش تو مرا بدان ملزم ساخته حجت

وَ قَدْ آتَيْتُكَ يَا إِلَهِي بَعْدَ تَقْصِيرِي وَ

و برهانی ندارم. و اینک ای معبود من،

إِسْرَافِي عَلَيَّ نَفْسِي، مُعْتَذِرًا نَادِمًا، مُنْكَسِرًا

پس از کوتاهی ام و زیاده رویم عذرخواه و پشیمان و دل‌شکسته و

مُسْتَقِيلًا، مُسْتَغْفِرًا مُنِيبًا، مُقِرًّا مُذْعِنًا مُعْتَرِفًا،

پوزش‌جو و آمرزش‌طلب و بازگشت‌کنان و اقرارکنان و تصدیق‌کننده

لَا أَجِدُ مَفْرَأًا مِمَّا كَانَ مِنِّي، وَ لَا مَفْزَعًا

و معترف‌کننده به گناه، به درگاهت آمده‌ام. راه‌گریزی از آنچه

أَتَوَجَّهُ إِلَيْهِ فِي أَمْرِي، غَيْرَ قَبُولِكَ عُذْرِي،

از من سر زده نمی‌یابم و پناهگاهی که بدان در کار خویش

وَ إِدْخَالِكَ إِيَّايَ فِي سَعَةِ رَحْمَتِكَ.

روی اورم ندارم جز اینکه تو عذرم بپذیری و مرا در

اللَّهُمَّ فَاقْبَلْ عُذْرِي، وَ ارْحَمْ شِدَّةَ ضُرِّي،

فراخای رحمت درآوری. پس ای خدای من، عذرم بپذیر و بر

وَ فَكُنِّي مِنْ شَدِّ وَ ثِقَاقِي، يَا رَبِّ ارْحَمْ

سخت‌پیشانیم رحم کن و از بند سخت گناهانم رهاکنیم ده.

ضَعْفَ بَدَنِي، وَ رِقَّةَ جُلْدِي، وَ دِقَّةَ عَظْمِي،

ای پروردگار من، بر ناتوانی بدنم و نازکی پوست‌تنم و باریکی استخوانم

يَا مَنْ بَدَأَ خَلْقِي وَ ذِكْرِي، وَ تَرْبِيَّتِي وَ بَرِّي

رحم کن. ای کسی که آفرینش من، یاد من، پرورشم، احسان به من

وَ تَغْذِيَّتِي، هَبْنِي لِابْتِدَاءِ كَرَمِكَ، وَ سَالِفِ

و خوراک‌دادنم را آغاز کردی. اکنون به همان بزرگواری و کرم‌نخست

بِرِّكَ بِي، يَا إِلَهِي وَ سَيِّدِي وَ رَبِّي، أَتُرَاكَ

و سابقه احسانی که به من داشتی مرا ببخش. ای معبود من و ای آقای من

مُعَذِّبِي بِنَارِكَ بَعْدَ تَوْحِيدِكَ، وَ بَعْدَ مَا

و ای پروردگارم، آیا تو به‌راستی چنانی که مرا به آتش عذاب کنی،

انطوى عليه قلبى من معرفتك، و لهج

آن هم پس از آنکه به یگانگیت اقرار دارم و دلم به نور معرفت

به لسانى من ذکرک، و اعتقده ضمیری من

آباد گشته و زبانت به ذکر تو گویا شده و نهادم به دوستی تو پیوند یافته

حُبُّكَ؟ وَ بَعْدَ صِدْقِ اعْتِرَافِي وَ دُعَائِي

و پس از اعتراف صادقانه و دعای خاضعانه‌ام به مقام بنده‌پروری

خَاضِعاً لِرُبُوبِيَّتِكَ؟ هَيْهَاتَ! أَنْتَ أَكْرَمُ

و ربوبیت؟! بسیار دور است! تو بزرگوارتر از آنی که

مَنْ أَنْ تُضَيِّعَ مَنْ رَبَّيْتَهُ، أَوْ تُبَعِّدَ مَنْ

از نظر دور داری کسی را که خود پرورش داده‌ای یا دور گردانی

أَدْبَيْتَهُ، أَوْ تُشَرِّدَ مَنْ آوَيْتَهُ، أَوْ تُسَلِّمَ

کسی را که خود نزدیکش کرده‌ای یا تسلیم بلا و گرفتاری کنی

إِلَى الْبَلَاءِ مَنْ كَفَيْتَهُ وَ رَحِمْتَهُ! وَ لَيْتَ

کسی را که خود سرپرستی کرده و به لطف پروریده‌ای.

شِعْرِي يَا سَيِّدِي وَ إِلَهِي وَ مَوْلَايَ، أَتَسَلِّطُ

و کاش می‌دانستم ای آقا و معبود و مولایم! آیا چیره می‌کنی

النَّارَ عَلَيَّ وَ جُوهَ خَرَّتْ لِعَظَمَتِكَ سَاجِدَةً؟

آتش دوزخ را بر چهره‌هایی که در برابر عظمتت به سجده افتاده

وَ عَلَيَّ أَلْسُنٌ نَطَقَتْ بِتَوْحِيدِكَ صَادِقَةً؟ وَ

و بر زبان‌هایی که صادقانه به یگانگیت گویا شده و سپاسگزارانه

بشُكْرِكَ مَادِحَةً؟ وَ عَلَيَّ قُلُوبٌ اعْتَرَفَتْ

به شکر تو باز شده و بر دل‌هایی که از روی یقین به خدائیت

بِالْهَيْتِكَ مُحَقَّقَةً؟ وَ عَلَيَّ ضَمَائِرٌ حَوَتْ

اعتراف کرده‌اند و بر نهادهایی که علم و معرفتت آنها را فرا گرفته

مِنَ الْعِلْمِ بِكَ حَتَّى صَارَتْ خَاشِعَةً؟ وَ عَلَيَّ

تا به جایی که در برابرت خاشع گشته و بر اعضا و جوارحی که

جَوَارِحَ سَعَتْ إِلَى أَوْطَانِ تَعَبُدِكَ طَائِعَةً؟

مشتاقانه به پرستشگاه‌هایت شتافته و با حال اقرار به گناه جویای

وَ أَشَارَتْ بِاسْتِغْفَارِكَ مُذْعِنَةً؟ مَا هَكَذَا

آمزش تو هستند؟! چنین گمانی به تو نیست و از فضل

الظَّنُّ بِكَ، وَ لَا أُخْبِرُنَا بِفَضْلِكَ عَنْكَ،

تو چنین خبری به ما نرسیده است. ای خدای کریم،

يَا كَرِيمُ يَا رَبِّ، وَ أَنْتَ تَعْلَمُ ضَعْفِي عَنْ

ای پروردگار من، و تو ناتوانی مرا در مقابل اندکی از بلای دنیا و

قَلِيلٍ مِنَ بَلَاءِ الدُّنْيَا وَ عُقُوبَاتِهَا، وَ مَا يَجْرِي

کیفرهای ناجیز آن و ناملایماتی که بر اهل آن

فِيهَا مِنَ الْمَكَارِهِ عَلَى أَهْلِهَا، عَلَيَّ أَنْ

می‌رسد می‌دانی، این که این بلا

ذَلِكَ بَلَاءٌ وَ مَكْرُوهٌ قَلِيلٌ مَكْثُهُ، يَسِيرٌ

با و ناراحتی دوامش کم است و دورانش اندک و

بَقَائُهُ، قَصِيرٌ مُدَّتُّهُ، فَكَيْفَ أَحْتِمَالِي لِبَلَاءِ

مدتش کوتاه است، حال چگونه عذاب آخرت و

الْآخِرَةِ، وَ جَلِيلٍ وَ قُوعِ الْمَكَارِهِ فِيهَا، وَ هُوَ

آن ناملایمات بزرگ در آنجا را تحمل کنم،

بَلَاءٌ تَطُولُ مُدَّتُهُ، وَيَدُومُ مَقَامُهُ، وَلَا

که آن عذاب مدتش طولانی و دوامش همیشگی است

يُخَفِّفُ عَنْ أَهْلِهِ؛ لِأَنَّهُ لَا يَكُونُ إِلَّا عَن

و تخفیفی برای مبتلایان به آن نیست؛ زیرا آن عذاب

غَضَبِكَ وَانْتِقَامِكَ وَ سَخَطِكَ، وَ هَذَا مَا

از خشم و انتقام و غضب تو سرچشمه گرفته و

لَا تَقُومُ لَهُ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ. يَا سَيِّدِي،

آن هم چیزی است که آسمانها و زمین تاب تحمل آن را ندارند

فَكَيْفَ لِي وَ أَنَا عَبْدُكَ الضَّعِيفُ الذَّلِيلُ

- ای آقای من - چه رسد به من بنده ناتوان خوار ناچیز

الْحَقِيرُ الْمُسْكِينُ الْمُسْتَكِينُ؟! يَا إِلَهِي وَ

مستمند بیچاره! ای معبود و

رَبِّي وَ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ، لِأَيِّ الْأُمُورِ

پروردگار و آقا و مولای من، برای کدام یک از

إِلَيْكَ أَشْكُو، وَ لِمَا مِنْهَا أَضِجُّ وَ أَبْكِي؟،

گرفتاری‌هایم به تو شکوه برم و برای کدام یک از آنها شیون و گریه کنم؟

لِإِلِيمِ الْعَذَابِ وَ شِدَّتِهِ، أَمْ لِطُولِ الْبَلَاءِ وَ

آیا برای عذاب دردناک و سخت، یا برای بلای طولانی

مُدَّتِهِ؟ فَلَيْنَ صَيَّرْتَنِي لِلْعُقُوبَاتِ مَعَ أَعْدَائِكَ،

و مدید. پس اگر مقرر است مرا به خاطر کیفرهایم در زمره دشمنانت

وَ جَمَعْتَ بَيْنِي وَ بَيْنَ أَهْلِ بَلَائِكَ، وَ فَرَّقْتَ

اندازی و مرا با گرفتاران در بلا و عذابت در یک جا گردآوری

بَيْنِي وَ بَيْنَ أَحِبَّائِكَ وَ أَوْلِيَائِكَ، فَهَبْنِي

و میان من و دوستانت جدایی اندازی، گیرم که ای معبود

يَا إِلَهِي وَ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ وَ رَبِّي، صَبْرْتُ

و آقا و مولا و پروردگارم، من بر عذاب تو صبر کنم،

عَلَى عَذَابِكَ، فَكَيْفَ أَصْبِرُ عَلَى فِرَاقِكَ؟

چگونه بر دوری از تو طاقت آورم؟! و گیرم که

وَ هَبْنِي صَبْرْتُ عَلَى حَرِّ نَارِكَ، فَكَيْفَ أَصْبِرُ

ای معبود من، حرارت آتشت را تحمل کنم،

عَنِ النَّظَرِ إِلَى كِرَامَتِكَ؟ أَمْ كَيْفَ أَسْكُنُ

چگونه چشم پوشیدن از بزرگواریت را

فِي النَّارِ وَ رَجَائِي عَفْوِكَ؟! فَبِعِزَّتِكَ!

بر خود هموار سازم؟! یا چگونه در میان آتش بمانم با اینکه

يَا سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ، أَقْسِمُ صَادِقًا لئنُ تَرَكَتَنِي

امید عفو تو را دارم؟! پس به عزتت سوگند! ای آقا و مولای من،

نَاطِقًا، لَأُضِجَنَّ إِلَيْكَ بَيْنَ أَهْلِهَا ضَجِيجَ

بهراستی سوگند می‌خورم که اگر زبانم را در آنجا باز بگذاری،

الْأَمَلِينَ، وَ لَأُصْرُخَنَّ إِلَيْكَ صُرَاخَ

حتماً در میان دوزخیان شیون را به سویت سردهم

الْمُسْتَصْرِخِينَ، وَاللَّابِكِينَ عَلَيْكَ بُكَاءٌ

چنان شیون اشخاص آرزومند، و مسلماً چون فریادرس خواهان

الْفَاقِدِينَ، وَ لَأُنَادِيَنَّكَ آيُنَ كُنْتَ يَا

به درگاہت فریاد برآرم، و قطعاً مانند عزیزگم گشتگان بر دوری تو گریه

وَلِيَّ الْمُؤْمِنِينَ، يَا غَايَةَ آمَالِ الْعَارِفِينَ،

و زاری کنم، و با صدای بلند تو را می خوانم و می گویم: کجایی ای یار

يَا غِيَاثَ الْمُسْتَعِيثِينَ، يَا حَبِيبَ قُلُوبِ

و نگهدار مؤمنان؟ ای منتهای آرزوی عارفان؟ ای فریادرس در ماندگان؟

الصَّادِقِينَ، وَيَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ. أَفْتِرَاكُ،

ای محبوب دل راستگویان؟ ای حیران کننده عالمیان؟ آیا به راستی

سُبْحَانَكَ! يَا إِلَهِي وَ بِحَمْدِكَ، تَسْمَعُ فِيهَا

- ای که منزهی و به ستایشت مشغولم - به من خبر ده، می شنوی

صَوْتَ عَبْدٍ مُسْلِمٍ سَجِنَ فِيهَا بِمُخَالَفَتِهِ، وَ

در آن آتش صدای بنده مسلمانی را که در اثر مخالفتش در آنجا

ذَاقَ طَعْمَ عَذَابِهَا بِمَعْصِيَتِهِ، وَ حُبْسَ بَيْنَ

زندانی شده، و مزه عذاب آتش را به خاطر نافرمانیش چشیده

أَطْبَاقِهَا بِجُرْمِهِ وَ جَرِيرَتِهِ، وَ هُوَ يَضْجُ إِلَيْكَ

و در میان طبقات دوزخ به واسطه جرم و جنایتش گرفتار شده،

ضَجِيجٌ مُؤَمِّلٌ لِرَحْمَتِكَ، وَ يُنَادِيكَ بِلِسَانِ

و در آن حال به درگاہت شیون کند چنان شیون شخصی که آرزومند

أَهْلَ تَوْحِيدِكَ، وَ يَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِرُبُوبِيَّتِكَ.

رحمت توست، و به زبان یگانه‌پرستان تو را فریاد زند

يَا مَوْلَايَ، فَكَيْفَ يَبْقَى فِي الْعَذَابِ وَ

و به بنده‌پروریت متوسل گردد؟ ای مولای من، چگونه در عذاب بماند

هُوَ يَرْجُو مَا سَلَفَ مِنْ حِلْمِكَ؟ أَمْ كَيْفَ

که او به بردباری سابقه‌داری چشم امید دارد، یا چگونه

تَوَلَّمَهُ النَّارُ وَ هُوَ يَأْمَلُ فَضْلَكَ وَ رَحْمَتَكَ؟

آتش او را بیازارد که او آرزوی فضل و رحمت تو را دارد؟

أَمْ كَيْفَ يُحْرِقُهُ لَهَيْبِهَا وَ أَنْتَ تَسْمَعُ صَوْتَهُ

یا چگونه شعله آتش او را بسوزاند که تو صدایش را می‌شنوی

وَ تَرَى مَكَانَهُ؟ أَمْ كَيْفَ يَشْتَمِلُ عَلَيْهِ

و جایش را می‌بینی؟ یا چگونه شراره‌های آتش او را دربرگیرد

زَفِيرُهَا وَ أَنْتَ تَعْلَمُ ضَعْفَهُ؟ أَمْ كَيْفَ يَتَقَلَّقُ

که تو ناتوانیش را می‌دانی؟ یا چگونه در میان طبقات آتش

[يَتَغَلَّغُ] بَيْنَ أَطْبَاقِهَا وَ أَنْتَ تَعْلَمُ صِدْقَهُ؟ أَمْ

دست و پا می‌زند که تو صدق و راستگویش را می‌دانی؟

كَيْفَ تَزْجُرُهُ زَبَانِيَّتُهَا وَ هُوَ يُنَادِيكَ يَا رَبَّهُ؟

یا چگونه موکلان دوزخ او را با تندگی می‌رانند که او تو را

أَمْ كَيْفَ يَرْجُو فَضْلَكَ فِي عِتْقِهِ مِنْهَا

به پروردگاری می‌خواند؟ یا چگونه ممکن است که امید فضل تو را

فَتَرَكُهُ فِيهَا؟ هَيْهَاتَ! مَا ذَلِكَ الظَّنُّ بِكَ،

در آزادی خویش داشته باشد ولی تو او را به حال خود واگذاری؟

وَلَا الْمَعْرُوفُ مِنْ فَضْلِكَ، وَلَا مُشْبَهُ لِمَا

چه بسیار از تو دور است! و چنین گمانی به تو نیست و آنچه از فضل

عامَلْتَ بِهِ الْمُؤَحِّدِينَ مِنْ بَرِّكَ وَ إِحْسَانِكَ.

شناخته شده است چنین نیست و شبیه به آن نیکی و احسانت هم نیست

فَبِالْيَقِينِ أَقْطَعُ لَوْلَا مَا حَكَمْتَ بِهِ مِنْ

که با موحدان داشته‌ای. من به طور قطع می‌دانم که اگر فرمان تو

تَعَذِّبِ جاحِدِيكَ، وَقَضَيْتَ بِهِ مِنْ إِخْلَادِ

در معذب ساختن منکرانت صادر نشده بود، و حکم تو در جاودان ماندن

مُعَانِدِيكَ، لَجَعَلْتَ النَّارَ كُلَّهَا بَرْدًا وَسَلَامًا،

دشمنانت در عذاب نبود، حتماً آتش دوزخ را هر چه بود سرد و سالم

وَمَا كَانَ لِأَحَدٍ فِيهَا مَقَرًّا وَلَا مَقَامًا،

می‌کردی، و هیچ‌کس در آن، منزل و مأوا نداشت، ولی تو

لَكِنَّكَ - تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ - أَقْسَمْتَ

- ای خدایی که تمام نام‌هایت مقدس است - سوگند یاد کرده‌ای که

أَنْ تَمَلَّأَهَا مِنَ الْكَافِرِينَ مِنَ الْجَنَّةِ وَ

دوزخ را از کافران از پریان و آدمیان پر کنی و دشمنانت را

النَّاسِ أَجْمَعِينَ، وَ أَنْ تُخَلِّدَ فِيهَا الْمُعَانِدِينَ،

برای همیشه در آن جا دهی، و تو - ای آنکه حمد و ثنایت برجسته

وَ أَنْتَ - جَلَّ ثَنَاؤُكَ - قُلْتَ مُبْتَدِئًا وَ

است - در ابتدا و بدون سابقه فرمودی و به این انعام از روی بزرگواری

تَطَوَّلْتَ بِالْإِنْعَامِ مُتَكْرِمًا: «أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا

تفضل کردی که: «آیا کسی که مؤمن است مانند کسی است که

كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ». إِلَهِي وَسَيِّدِي،

نافرمان است؟ نه، یکسان نیستند». ای معبود من و ای آقای من،

فَأَسْأَلُكَ بِالْقُدْرَةِ الَّتِي قَدَّرْتَهَا، وَ بِالْقَضِيَّةِ

به حق آن نیرویی که مقدرش کردی و به فرمانی که مسلمش کردی

الَّتِي حَتَمْتَهَا وَ حَكَمْتَهَا، وَ غَلَبْتَ مَنْ عَلَيْهِ

و صادر فرمودی و بر هر کس آن را اجرا کردی مسلط گشتی،

أَجْرِيَّتَهَا، أَنْ تَهَبَ لِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَ

از تو می‌خواهم که در این شب و در این ساعت،

فِي هَذِهِ السَّاعَةِ كُلَّ جُرْمٍ أَجْرَمْتُهُ، وَ كُلَّ

بیخشی هر جرمی را که مرتکب شده‌ام و هر گناهی را

ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ، وَ كُلَّ قَبِيحٍ أَسْرَرْتُهُ، وَ كُلَّ

که از من سر زده و هر کار زشتی را که پنهان کرده‌ام و هر نادانی

جَهْلٍ عَمِلْتُهُ، كَتَمْتُهُ أَوْ أَعْلَنْتُهُ، أَخْفَيْتُهُ

که کردم؛ چه آن را کتمان کردم و چه آشکار، چه در نمان کردم

أَوْ أَظْهَرْتُهُ، وَ كُلَّ سَيِّئَةٍ أَمَرْتُ بِإِثْبَاتِهَا

و چه در عیان، و (ببیماری) هر کار بدی را که به نویسندگان گرامیت

الْكَرَامَ الْكَاتِبِينَ، الَّذِينَ وَكَّلْتَهُمْ بِحِفْظِ

دستور نوشتن را داده‌ای؛ همان نویسندگانی که آنها را کارگذار

مَا يَكُونُ مِنِّي، وَجَعَلْتَهُمْ شُهُودًا عَلَيَّ مَعَ

ثبت اعمال من کرده‌ای و آنها را به ضمیمه اعضا و جوارحم

جَوَارِحِي، وَكُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيَّ مِنْ

گواه بر من کردی، و اضافه بر آنها خودت نیز

وَرَائِهِمْ، وَالشَّاهِدَ لِمَا خَفِيَ عَنْهُمْ، وَ

مراقب من بودی و گواه اعمالی بودی که از ایشان

بِرَحْمَتِكَ أَخْفَيْتَهُ وَبِفَضْلِكَ سَتَرْتَهُ، وَ

پنهان می‌ماند، و البته به واسطه رحمتت بود که

أَنْ تُوفِّرَ حَظِّي مِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَنْزَلْتَهُ [تَنْزِلُهُ]، أَوْ

آنها را پنهان داشتی و از روی فضل خود پوشاندی؛

إِحْسَانَ فَضْلَتَهُ [تَفْضُلُهُ]، أَوْ بِرِ شَرَّتَهُ [تَنْشُرُهُ]،

و نیز خواهم که بهره‌ام را وافر و سرشار گردانی از هر خیری که

أَوْ رِزْقَ بَسْطَتَهُ [تَبْسُطُهُ] أَوْ ذَنْبَ تَغْفِرُهُ، أَوْ خَطَأً

فرو ریزی یا احسانی که بفرمائی یا نیکی‌هایی که بخش کنی یا رزقی که

تَسْتُرُهُ. يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي

بگسترانی یا گناهی که بیامری یا خطایی که پوشانی. پروردگارا،

و مَوْلَايَ وَمَالِكَ رَقِّي، يَا مَنْ بِيَدِهِ نَاصِيَّتِي،

پروردگارا، پروردگارا، ای معبود من، ای آقا و مولایم، و ای مالک من،

يَا عَلِيمًا بَضْرِيَّ وَ مَسْكَنَتِي، يَا خَيْرًا بَفَقْرِي

ای کسی که اختیارم به دست اوست، ای آگاه به پریشانی و بینوائیم،

وَ فَاقَتِي، يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، أَسْأَلُكَ

ای آگه از بی چیزی و نداریم. پروردگارا، پروردگارا، پروردگارا،

بِحَقِّكَ وَ قُدْسِكَ، وَ أَعْظَمِ صِفَاتِكَ وَ

از تو می خواهم به حق خودت و به ذات مقدست و به بزرگترین صفات

أَسْمَائِكَ، أَنْ تَجْعَلَ أَوْقَاتِي مِنَ اللَّيْلِ وَ

و اسمانت که اوقاتم را در شب و روز به یاد خودت معمور و

النَّهَارِ بِذِكْرِكَ مَعْمُورَةً، وَ بِخِدْمَتِكَ

آباد گردانی، و به خدمت پیوسته داری،

مَوْصُولَةً، وَ أَعْمَالِي عِنْدَكَ مَقْبُولَةً، حَتَّى

و اعمالم را مقبول درگاهت گردانی تا

تَكُونِ أَعْمَالِي وَ أَوْرَادِي كُلُّهَا وَرِدًا وَاحِدًا،

اعمال و گفتارم همه یکدل برای تو باشد و

وَ حَالِي فِي خِدْمَتِكَ سَرْمَدًا. يَا سَيِّدِي،

زندگیم همیشه در خدمت تو مصروف گردد. ای آقای من،

يَا مَنْ عَلَيْهِ مُعْوَلِي، يَا مَنْ إِلَيْهِ شَكْوَتُ أَحْوَالِي،

ای کسی که تکیه گاهم اوست، ای کسی که شکایت احوال خویش به

يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، قَوِّ عَلَى خِدْمَتِكَ

درگاه او برم، پروردگارا، پروردگارا، پروردگارا، به اعضای من برای

جَوَارِحِي، وَ أَشَدُّ عَلَيَّ الْعَزِيمَةَ جَوَانِحِي،

انجام خدمتت نیرو ده، و دلم را برای عزیمت به سویت محکم گردان

وَ هَبْ لِي الْجِدَّ فِي حَشِيَّتِكَ، وَ الدَّوَامَ

و به من در ترس از خود جدیتی عطا فرما و استمرار در خدمت

فِي الْإِتِّصَالِ بِخِدْمَتِكَ، حَتَّى أَسْرَحَ إِلَيْكَ

به خود عطا فرما تا تن و جان را در میدانهای پیشتازان به سویت

فِي مِيَادِينِ السَّابِقِينَ، وَ أَسْرِعَ إِلَيْكَ فِي

برانم، و در زمره شتابندگان به سویت بشتابم،

الْبَارِزِينَ، وَ أَشْتَقُ إِلَى قُرْبِكَ فِي الْمُشْتَقِينَ،

و در صف مشتاقان اشتیاق تقربت را جویم،

وَ أَدْنُو مِنِّي دُنُو الْمُخْلِصِينَ، وَ أَخَافُكَ

و چون نزدیک شدن مخلصان به تو نزدیک کردم،

مَخَافَةَ الْمُوقِنِينَ، وَ أَجْتَمِعُ فِي جَوَارِكِ

و چون یقین‌کنندگان از تو بترسم، و در جوار رحمتت با مؤمنان

مَعَ الْمُؤْمِنِينَ. اللَّهُمَّ وَ مَنْ أَرَادَنِي بِسُوءٍ

در یک جا گرد آیم. خدایا، هر که بد مرا خواهد بدش را بخواه

فَأَرِدُهُ، وَ مَنْ كَادَنِي فَكِدْهُ، وَ اجْعَلْنِي مِنْ

و هر که به من مکر کند به مکر خویش دچارش کن،

أَحْسَنِ عَيْدِكَ نَصِيبًا عِنْدَكَ، وَ اقْرَبِهِمْ

و نصیبم را پیش خود بهتر از دیگر بندگان قرار ده

مَنْزَلَةً مِنْكَ، وَ أَحْصَهُمْ زُلْفَةً لَدَيْكَ؛ فَإِنَّهُ

و منزلتم را نزد خود نزدیک‌تر از ایشان کن، و رتبه‌ام را در پیشگاهت

لَا يُنَالُ ذَلِكَ إِلَّا بِفَضْلِكَ، وَ جُدْ لِي

مخصوص‌تر از دیگران گردان که به راستی جز به فضل تو کسی به

بِجُودِكَ، وَ اعْطِفْ عَلَيَّ بِمَجْدِكَ، وَ احْفَظْنِي

این مقام نرسد؛ و به جود و بخشش خود به من جود کن و به مجد

بِرَحْمَتِكَ، وَ اجْعَلْ لِسَانِي بِذِكْرِكَ لَهْجًا، وَ

و بزرگواری خود بر من توجه فرما، و به رحمت خود مرا ننگه دار،

قَلْبِي بِحُبِّكَ مُتَيِّمًا، وَ مِنْ عَلَيَّ بِحُسْنِ

و زبانم را به ذکرت گویا کن، و دلم را به دوستیت بی‌قرار

اجابَتِكَ، وَ اَقْلِنِي عَشْرَتِي، وَ اغْفِرْ زَنْتِي،

و شیدا گردان، و با اجابت نیکت بر من منت بنه،

فَأِنَّكَ قَضَيْتَ عَلَيَّ عِبَادَكَ بِعِبَادَتِكَ، وَ

و لغزشم را نادیده گیر و گناهم را بیامرز؛ زیرا که تو خود بندگانت را

أَمَرْتَهُمْ بِدُعَائِكَ، وَ ضَمِنْتَ لَهُمُ الْإِجَابَةَ.

به پرستش خویش فرمان دادی و به دعا کردن به درگاهت مأمور ساختی

فَالْيَا رَبُّ نَصَبْتُ وَجْهِي، وَ إِلَيْكَ

و اجابت دعایشان را ضمانت کردی. پس ای پروردگار من، به سوی تو

يَا رَبِّ مَدَدْتُ يَدِي، فَبِعِزَّتِكَ اسْتَجِبْ

روی خود بداشتم و به درگاه تو - ای پروردگارم - دست حاجت

لِي دُعَائِي، وَبَلِّغْنِي مُنَايَ، وَلَا تَقْطَعْ

دراز کردم. پس به عزتت دعایم را مستجاب فرما، و مرا به آرزویم

مِنْ فَضْلِكَ رَجَائِي، وَاكْفِنِي شَرَّ الْجِنِّ وَ

برسان، و امیدم را از فضل خویش قطع منما، و شر دشمنانم را

الْإِنْسِ مِنْ أَعْدَائِي، يَا سَرِيعَ الرِّضَا، اغْفِرْ

از جن و انس کفایت فرما، ای خدای سریع‌آمرزش، ببامرز

لِمَنْ لَا يَمْلِكُ إِلَّا الدُّعَاءُ، فَإِنَّكَ فَعَالٌ

کسی را که جز دعا چیزی ندارد؛ که حقیقتاً تو هر چه را بخواهی

لِمَا تَشَاءُ، يَا مَنْ اسْمُهُ دَوَاءٌ، وَ ذِكْرُهُ شِفَاءٌ،

انجام می‌دهی. ای کسی که نامش دواست و یادش شفاست

وَ طَاعَتُهُ غِنَى، اِرْحَمْ مَنْ رَأْسُ مَالِهِ الرَّجَاءُ

و طاعتش توانگری است، ترحم فرما بر کسی که سرمایه‌اش امید

وَ سِلَاحُهُ الْبُكَاءُ، يَا سَابِغَ النِّعَمِ، يَا دَافِعَ

وساز و برگش گریه و زاری است. ای تمام‌دهنده نعمت‌ها

النِّقَمِ، يَا نُورَ الْمُسْتَوْحِشِينَ فِي الظُّلَمِ، يَا

و ای برطرف‌کننده گرفتاری‌ها، ای روشنی وحشت‌زدگان در تاریکی‌ها،

عَالِمًا لَا يَعْلَمُ، صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ

ای دانای بی‌معلم، درود فرست بر محمد و آل محمد،

مُحَمَّدٍ، وَ افْعَلْ بِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ، وَ صَلِّ

و انجام ده درباره من آنچه را تو شایسته آنی

اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ وَ الْأَئِمَّةِ الْمَيَامِينِ

و درود و سلام فراوان خداوند،

مِنْ آلِهِ [أَهْلِهِ]، وَ سَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا^١.

بر پیامبر و پیشوایان با برکت از خاندانش باد!

کمیل بن زیاد نخعی نقل می کند:

أَنَّ كُمَيْلَ بْنَ زِيَادِ النَّخَعِيِّ رَأَى أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ
سَاجِدًا يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ فِي لَيْلَةِ النُّصْفِ مِنْ
شَعْبَانَ.

دیدم امیر مؤمنان حضرت علی علیه السلام که در
شب نیمه شعبان این دعای ملکوتی را در
سجده اش می خواند.^٢

١- إقبال الأعمال، ج ٣، ص ٣٣١؛ مصباح الزائر، ص ٣١٧؛ فوز اکبر،
ص ٢٥٨.

٢- مصباح المتعجل، ص ٨٤٤؛ البلد الأمين، ص ١٨٨؛ جمال الأسبوع،
ص ٥٤٢؛ زاد المعاد، ص ٧١.

دوازدهم: انتظار فرج

در شب ولادت منجی عالم بشریت، یکی از بهترین اعمال، انتظار فرج اوست. امام صادق علیه السلام فرمودند:

أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ أَنْتِظَارُ الْفَرَجِ^۱

بهترین کارها، انتظار فرج است.

باید چشم براه بود، منتظر فرج یک مصلح کل، که جهان را پر از عدل و داد کند. تا ریشه‌های ظلم و فساد را بر کند، آنگاه که صدای «الله اکبر» او از کنار کعبه معظمه بلند شود، و آیه «جَاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْبَاطِلُ»^۲ در عالم، طنین‌انداز شود، و مهدی موعود علیه السلام یاران واقعی خود را صدا بزند و قیام جهانی او آغاز شود و انتقام خون هزاران شهید بخون غلتیده، از دشمنان و ظالمین گرفته شود.

او که در قرآن کریم خیر پیرویش بر همه کافرین و مشرکین ثبت شده است:

۱- بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۲۰۸.

۲- ترجمه: «حق آمد و باطل نابود شد.» اسراء (۱۷)، ۸۱.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظَاهِرَهُ عَلَىٰ الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ^۱

او کسی است که پیامبرش را با مشعل هدایت و
دین حق فرستاد تا بر همه ادیان غلبه کند و پیروز
شود اگر چه مشرکین بدشان بیاید.

در قرآن نیز به یاد روز ظهورش می فرماید:

وَ اللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ * وَ النَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ^۲

قسم به آنگاه که شب سپری شود و روز آشکار
شود و همه جا را فرا گیرد.

روشن است که تأویل شب، دوران تاریک
ظلم و بی عدالتی نسبت به حقوق مردم و حقوق
خدا و حقوق نفس آدمی است، و دوران طلایی
روز که مورد قسم پروردگار واقع شده، دوران
شکوفایی و شفاف بودن حق محوری و
عدالت گستری است که مجری آن و برپا کننده
آن، عصارة عالم خلقت و هدف بعثت تمام ادیان
و انبیاء، حضرت مهدی موعود عجل الله فرجه است.

۱- توبه (۹)، ۳۳.

۲- لیل (۹۲)، ۱ و ۲.

البته او خواهد آمد، زمانی که همه تشنه
 ظهورش و فرجش باشند. وقتی که همه مردم
 عالم از ظلم به تنگ آمده باشند و بفهمند و بدانند
 تنها راه نجات بشر، آمدن اوست.
 راستی او کجاست؟! و کی خواهد آمد؟!
 آن روز که مؤمنین از صدق دل صدا بزنند:

أَيْنَ بَقِيَّةِ اللَّهِ الَّتِي لَا تَخْلُو مِنَ الْعِتْرَةِ الْهَادِيَةِ؟
 أَيْنَ الْمَعْدُّ لِقَطْعِ دَابِرِ الظُّلْمَةِ؟ أَيْنَ الْمُنتَظَرُ
 لِإِقَامَةِ الْأَمْتِ وَالْعُوجِ؟ أَيْنَ الْمُرْتَجَى لِإِزَالَةِ
 الْجَوْرِ وَالْعُدْوَانِ؟ أَيْنَ الْمُدَّخِرُ لِتَجْدِيدِ
 الْفَرَائِضِ وَالسُّنَنِ؟ أَيْنَ الْمُتَخَيَّرُ [الْمُتَّخِذُ]
 لِإِعَادَةِ الْمِلَّةِ وَالشَّرِيعَةِ؟ أَيْنَ الْمُؤَمَّلُ لِإِحْيَاءِ
 الْكِتَابِ وَحُدُودِهِ؟ أَيْنَ مُحْيِي مَعَالِمِ الدِّينِ وَ
 أَهْلِهِ؟ أَيْنَ قَاصِمُ شَوْكَةِ الْمُعْتَدِينَ؟ أَيْنَ هَادِمُ
 أُبْنِيَةِ الشُّرْكِ وَالنِّفَاقِ؟ أَيْنَ مُبِيدُ أَهْلِ الْفُسُوقِ
 وَالْعِصْيَانِ وَالطُّغْيَانِ؟ أَيْنَ حَاصِدُ فُرُوعِ الْغَيِّ
 وَالشَّقَاقِ [النِّفَاقِ]؟ أَيْنَ طَامِسُ آثَارِ الزَّيْغِ وَ
 الْأَهْوَاءِ؟ أَيْنَ قَاطِعُ حَبَائِلِ الْكُذْبِ [الْكَذِبِ] وَ

الافتراء؟ أين مُبِيدُ الْعُتَاةِ وَالْمَرَدَّةِ؟ أينَ
 مُسْتَأْصِلُ أَهْلِ الْعِنَادِ وَالْتَّضْلِيلِ وَالْإِلْحَادِ؟
 أينَ مُعِزُّ الْأَوْلِيَاءِ وَمُذِلُّ الْأَعْدَاءِ؟ أينَ جَامِعُ
 الْكَلِمَةِ [الْكَلِمِ] عَلَى التَّقْوَى؟ أينَ بَابُ اللَّهِ
 الَّذِي مِنْهُ يُؤْتَى؟ أينَ وَجْهُ اللَّهِ الَّذِي إِلَيْهِ
 يَتَوَجَّهُ الْأَوْلِيَاءُ؟ أينَ السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَيْنَ
 الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ؟ أينَ صَاحِبُ يَوْمِ الْفَتْحِ وَ
 نَاشِرُ رَايَةِ الْهُدَى؟ أينَ مُؤَلِّفُ شَمْلِ الصَّلَاحِ وَ
 الرِّضَا؟ أينَ الطَّالِبُ بِذُحُولِ الْأَنْبِيَاءِ وَ أبنَاءِ
 الْأَنْبِيَاءِ؟ أينَ الطَّالِبُ [المُطَالِبُ] بِدَمِ الْمُقْتُولِ
 بِكَرْبَلَاءِ؟

كجاست حضرت بقیہ اللہ کہ بیرون نیست از
 خاندان پاک هادیان؟ کجاست آن کہ برای بر
 کندن ریشہ ظالمان و ستمگران عالم، مہیّا
 گردیدہ؟ کجاست آن مورد انتظاری کہ
 کج رفتاریہا را بہ راستی اصلاح کند؟ کجاست آن
 کہ امید داریم اساس ظلم و عدوان را از عالم
 بر اندازد؟ و کجاست آن کہ برای تجدید واجبات
 و مستحبات، ذخیرہ شدہ است؟ کجاست آن کہ

برای برگردانیدن (حقایق) ملت و شریعت مقدّس اسلام اختیار گردیده؟ کجاست آن که آرزومندیم کتاب آسمانی قرآن و حدود آن را احیا سازد؟ کجاست آن که دین و ایمان و اهل ایمان را زنده گرداند؟ کجاست آن که شوکت ستمکاران متعذیان را در هم می‌شکند؟ کجاست آن که بنا و سازمان‌های شرک و نفاق را ویران می‌کند؟ کجاست آن که فسق و عصیان و ظلم و طغیان را هلاک و نابود می‌گرداند؟ کجاست آن که نهال گمراهی و دشمنی و عناد را از زمین بر می‌کند؟ کجاست آن که آثار اندیشه باطل و هواهای نفسانی را محو و نابود می‌سازد؟ کجاست آن که متکبران سرکش عالم را هلاک و نابود می‌گرداند؟ کجاست آن (امام مقتدری) که مردم ملحد معاند با حق را و گمراه‌کننده خلق را ریشه‌کن خواهد کرد؟ کجاست آن که دوستان خدا را عزیز و دشمنان خدا را ذلیل خواهد کرد؟ کجاست آن که مردم را بر وحدت کلمه تقوی و دین، مجتمع می‌سازد؟ کجاست باب‌اللهی که از آن درگاه (به شهر علم و ایمان) وارد می‌شوند؟ کجاست آن وجه‌اللهی که دوستان خدا به سوی او روی آورند؟ کجاست آن وسیله حق که بین آسمان و زمین پیوسته است؟ کجاست صاحب

روز فتح و براندازنده پرچم هدایت در جهانیان؟
کجاست آن که پریشانی‌های خلق را اصلاح و
دل‌ها را خشنود می‌سازد؟ کجاست آن که از ظلم
و ستم امت بر پیغمبران و اولاد پیغمبران
دادخواهی می‌کند؟ کجاست آن که از خون شهید
کربلا انتقام خواهد گرفت؟

ای کاش در لیلۃ القدر اهل بیت علیهم‌السلام او را به
مادرش فاطمه علیها‌السلام قسم می‌دادیم. فاطمه علیها‌السلام
که ظرف لیلۃ القدر است و قرآن‌های ناطق از
بطن او برخاسته‌اند. امام صادق علیه‌السلام درباره
فاطمه علیها‌السلام فرمودند:

اللَّيْلَةُ فَاطِمَةٌ وَالْقَدْرُ اللَّهُ، فَمَنْ عَرَفَ فَاطِمَةَ

حَقَّ مَعْرِفَتِهَا فَقَدْ أَدْرَكَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ^۱

«لیلۃ» فاطمه است و «قدر» الله است. پس

هر کس فاطمه را آنطور بشناسد که سزاوار
مقام والای اوست شب قدر را درک کرده است.

در شب نیمه شعبان، لحظات تولد
مهدی موعود علیه‌السلام فرا می‌رسد و
امام حسن عسکری علیه‌السلام به عمه خود حکیمه

۱- بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۶۵.

خاتون امر می‌فرماید: سوره قدر را بر او بخوان.
 حکیمه خاتون می‌گوید: نرجس را در آغوش
 گرفته بودم، از درد شدید می‌نالید، دلداریش
 می‌دادم و سوره قدر تلاوت می‌کردم، بعد از دو بار
 خواندن سوره قدر، اینبار صدای جنین همراهی
 نمود و سوره قدر را خواند^۱.

ای کاش اسرار لیلۃ القدر فاطمه ع با
 صاحب لیلۃ القدر و تعیین مقدرات و سحرگاه
 شب نیمه شعبان و ولادت صاحب الزمان ع و
 تلاوت سوره قدر در آن لحظات خاص و بسیار
 حیاتی برای ما معلوم می‌گشت و آنگاه دست به
 دعا بر می‌داشتیم و می‌گفتیم:

اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيِّكَ الْحُجَّةَ بْنِ الْحَسَنِ

خدایا، در این لحظه و در تمام لحظات، سرپرست

صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آبَائِهِ فِي هَذِهِ

و نگاهدار و راهبر و یاری‌گر و راهنما و دیدبان ولایت

السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ وَلِيًّا وَحَافِظًا

حضرت حجة بن الحسن - که دروذهای تو بر او و

۱- اقتباس از بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۱۳ و ۱۴.

وَقَائِدًا وَ نَاصِرًا وَ دَلِيلًا وَ عَيْنًا

بر پدراش باد - باش، تا او را به صورتی که

حَتَّى تُسْكِنَهُ أَرْضَكَ طَوْعًا وَ تُمَتِّعَهُ

خوشایند اوست ساکن زمین گردانیده، و مدت زمان طولانی

فِيهَا طَوِيلًا^۱.

در آن بهره‌مند سازی.

۱- مصباح کفعمی، ص ۵۸۶.

بخش ششم:

در این شب از خدا چه خواهیم؟

در شب قدر، شب نیمه شعبان (بهترین شب سال بعد از شب قدر)، شب عید فطر، شب و روز عرفه، شب عید قربان، شب عید مبعث، شبهای جمعه، در ایام زیارت بیت الله الحرام، مدینه منوره، عتبات عالیات، مشاهد مشرفه و خلاصه در تمام اوقاتی که به وصال معشوق راه یافته‌ایم، از خداوند متعال چه خواهیم؟

پاسخ آن است که باید دید معصومین علیهم‌السلام از خداوند چه خواسته‌اند؟ ما بعضی از دعاهای اهل بیت علیهم‌السلام را خواندیم و آنها را به زبان ساده برای استفاده بهتر عموم نوشتیم. البته چنین برداشت نشود که دیگر از اصل کلمات ائمه اطهار علیهم‌السلام

بی‌نیازیم؛ که هیچ عبارتی جای کلام ملکوتی
ایشان را نمی‌گیرد.

پس از دعاهای کتاب شریف *مفاتیح الجنان*
نیز که گفتار خودِ معصومین علیهم‌السلام است استفاده
کنید.

* دعاهایی دربارهٔ معرفت

- ۱- خدایا قلب ما را از ایمان به خودت لبریز فرما.
- ۲- خدایا بهترین هدایت و یقین را به ما مرحمت
فرما.
- ۳- خدایا دین ما را از شک و شرک و فساد حفظ
فرما.
- ۴- خدایا ما را به مقام قرب خود نزدیک فرما.
- ۵- خدایا بهترین نصیب و بهره از معرفت را به ما
عطا فرما.
- ۶- خدایا زبان ما را به ذکرت گویا فرما.
- ۷- خدایا قلب ما را در دوستی‌ات بی‌قرار فرما.
- ۸- خدایا توفیق شناخت بیشتر خودت را به ما
عطا فرما.

۹- خدایا گناھانی را که موجب بی‌معرفتی ما می‌شود بیامرز.

۱۰- خدایا گناھانی که نعمت‌ها را از ما می‌گیرد بیامرز.

۱۱- خدایا گناھانی که بلاها را بر ما نازل می‌کند بیامرز.

۱۲- خدایا گناھانی را که مانع اجابت دعا می‌شود بیامرز.

۱۳- خدایا گناھانی که پردهٔ حیا را پاره می‌کند بیامرز.

۱۴- خدایا همهٔ گناھان و خطاهای ما را بیامرز.

۱۵- خدایا ما را از اطاعت هوای نفس دور فرما.

۱۶- خدایا توفیق توبهٔ واقعی را به ما مرحمت فرما.

۱۷- خدایا یاد خودت را همواره روز و شب به ما عطا فرما.

* دقای دربارۀ عبادت

۱۸- خدایا شیرینی و لذت عبادت را به ما بچشان.

- ۱۹- خدایا عبادت و بندگی خودت را محبوب دل
ما قرار ده.
- ۲۰- خدایا نشاط و حال خوش در عبادت به ما
عطا فرما.
- ۲۱- خدایا توفیق نماز اول وقتِ مقبول به ما عطا
فرما.
- ۲۲- خدایا ما را از سبک‌شماران نماز قرار نده.
- ۲۳- خدایا توفیق خواندن نماز قضاهایمان را به
ما عطا فرما.
- ۲۴- خدایا توفیق نماز با خضوع و خشوع به ما
عطا فرما.
- ۲۵- خدایا توفیق روزه‌داری واقعی به ما عطا
فرما.
- ۲۶- خدایا این ماه رمضان را آخرین ماه رمضان
ما قرار نده.
- ۲۷- خدایا ما را از محرومین ماه رمضان قرار نده.
- ۲۸- خدایا توفیق درک شب قدر را به ما عطا
فرما.
- ۲۹- خدایا قوّت قلب برای پرداخت خمس و
زکات به ما عطا فرما.

۳۰- خدایا توفیق حج و عمره مقبول به ما عطا فرما.

۳۱- خدایا توفیق تلاوت قرآن همراه با تدبیر و عمل مرحمت فرما.

۳۲- خدایا توفیق امر به معروف و نهی از منکر به ما عطا فرما.

۳۳- خدایا توفیق دفاع از ارزش‌های دین را به ما عطا فرما.

۳۴- خدایا توفیق انجام اعمالی را که رضایت تو در آن است مرحمت فرما.

۳۵- خدایا ما را از سبقت‌گیرندگان در کار خیر و در جهاد مقرر فرما.

*** دعاهایی درباره دوستی پیغمبر ﷺ و**

عترت ایشان

۳۶- خدایا بهترین درودهایت را بر محمد و آل محمد فرو فرست.

۳۷- خدایا ما را در راه طاعت پیغمبر و ائمه ثابت‌قدم بدار.

۳۸- خدایا ما را در تمام عمر مطیع فرمان ایشان
قرار ده.

۳۹- خدایا محبت پیغمبر و آل او علیهم السلام را از دل ما
بیرون مبر.

۴۰- خدایا دشمنی دشمنان ایشان را از دل ما
پاک نفرما.

۴۱- خدایا محبت دوستان ایشان را در دل ما
دائمی فرما.

۴۲- خدایا توفیق احسان و همدردی نسبت به
شیعیان را به ما عطا فرما.

۴۳- خدایا زیارت محمد و آل محمد را به ما عطا
فرما.

۴۴- خدایا شفاعت محمد و آل محمد را به ما
عطا فرما.

۴۵- خدایا ما را با محمد و آل محمد محشور
فرما.

۴۶- خدایا در فرج امام زمان تعجیل فرما.

۴۷- خدایا امام زمان ما را محافظت و یاری فرما.

۴۸- خدایا قلب مقدس ایشان را از ما خشنود
فرما.

۴۹- خدایا دعاهای آن حضرت را در حق ما مستجاب فرما.

۵۰- خدایا ما را به زیارت چهره مبارک امام زمان موفق بدار.

۵۱- خدایا ما را از دفاع کنندگان امام زمان مقرر فرما.

۵۲- خدایا ما را لبیک گوی دعوت امام زمان مقرر فرما.

۵۳- خدایا به ما توفیق پرداخت حق امام زمان را بده.

۵۴- خدایا بی پناهان را با ظهور امام زمان پناه ده.

۵۵- خدایا حق مظلومان را با ظهور امام زمان به ایشان بازگردان.

* دعاهایی درباره حسن عاقبت

۵۶- خدایا توفیق ده همیشه آخرت را بر دنیا ترجیح دهیم.

۵۷- خدایا آنچه از اسرار ما می دانی رسوا نکن.

- ۵۸- خدایا به خاطر آنچه از اعمال پنهان ما می‌دانی
عجله در عذابت نکن.
- ۵۹- خدایا ما را برای مرگ و بعد از آن پاک
گردان.
- ۶۰- خدایا سَکَرَات و عَقَبَات مرگ را بر ما راحت
فرما.
- ۶۱- خدایا توبه قبل از مرگ و راحتی هنگام
مرگ را عطا فرما.
- ۶۲- خدایا حساب قبر و قیامت را بر ما آسان
فرما.
- ۶۳- خدایا عذرهای ما را بپذیر و بر بدن ضعیف
ما رحم فرما.
- ۶۴- خدایا ما را از آتش جهنم حفظ فرما.
- ۶۵- خدایا جایگاه امن همراه با رحمت و کرامت
را به ما عطا فرما.
- ۶۶- ما را با فضل و رحمتت داخل بهشت فرما.
- ۶۷- خدایا ما را عاقبت به خیر فرما.
- ۶۸- خدایا شهادت در راه خودت را نصیب ما
فرما.

* دعاهایی دربارهٔ بستگان و مردم

۶۹- خدایا دل و جان ما را نسبت به دوستانت
مهربان فرما.

۷۰- خدایا پدر و مادر ما را و برادران و خواهران
ما را بیامرز.

۷۱- خدایا اجداد و جدّات ما را بیامرز.

۷۲- خدایا عموها و عمه‌ها و دایی‌ها و خاله‌های
ما را بیامرز.

۷۳- خدایا اولاد و همسرانِ همهٔ اینها را بیامرز.

۷۴- خدایا همسر و اولاد و نسل خود ما را بیامرز.

۷۵- خدایا خویشان و دوستان و همسایگان ما را
بیامرز.

۷۶- خدایا برادران دینی ما را در شرق و غرب
عالم بیامرز.

۷۷- خدایا همهٔ مردان و زنان مؤمن را بیامرز.

۷۸- خدایا هر کس را که به ما خیری یاد داده،
بیامرز.

۷۹- خدایا هرکس را که ما به او خیری یاد
داده‌ایم، بیامرز.

۸۰- خدایا شرّ هر ظالم و طغیانگری را از ما دور
فرما.

۸۱- خدایا شرّ هر کس را که به نعمت‌های ما حسد
می‌برد از ما دور فرما.

۸۲- خدایا شرّ کسی را که قصد بدی یا اذیتی به
ما دارد دور فرما.

۸۳- خدایا شرّ شیطان و حاکم بی‌دین را از ما
دور فرما.

۸۴- خدایا هر کس را که حقی به گردن ما دارد
بیامرزد.

۸۵- خدایا همسر صالح نصیب (جوانان) ما بفرما.
۸۶- خدایا همسر و اولاد و نسل ما را اهل قرآن و
دوستدار اهل بیت گردان.

۸۷- خدایا اولاد و نسل ما را مروج دین و
اقامه‌کننده نماز گردان.

۸۸- خدایا اولاد و نسل ما را مایه عاقبت به‌خیری
و روشنی چشم ما قرار ده.

۸۹- خدایا اولاد و نسل ما را پیشوای متّین قرار
ده.

* دعاهایی دربارهٔ اخلاق

۹۰- خدایا اخلاق خوش همراه با شرح صدر را
به ما عطا فرما.

۹۱- خدایا ادب و شعور عالی و بهترین اخلاق را
به ما مرحمت فرما.

۹۲- خدایا ما را شیفتهٔ کار حلال کن.

۹۳- خدایا محبت حرام را از دل ما بیرون ببر.

۹۴- خدایا ما را از بخل در کار خیر دور فرما.

۹۵- خدایا ما را از نفاق و دورویی دور فرما.

۹۶- خدایا ما را از دروغ و غیبت و تهمت دور
فرما.

۹۷- خدایا ما را از ناحق گفتن و ناحق شنیدن
حفظ فرما.

۹۸- خدایا ما را از تکبر و ریا و منت‌گذاری دور
فرما.

۹۹- خدایا ما را از حسادت و بدگمانی نسبت به
مردم دور فرما.

۱۰۰- خدایا ما را از کارهای بیهوده منصرف
گردان.

۱۰۱- خدایا ما را از شنیدن صدای حرام (موسیقی طرب‌انگیز) و از نگاه حرام (به نامحرم) دور فرما.

۱۰۲- خدایا ما را شیفتهٔ تملق و ستایش مردم قرار نده.

۱۰۳- خدایا توفیق گذشت از خطاهای مردم را به ما عطا فرما.

۱۰۴- خدایا توفیق وفای به عهد به ما عطا فرما.

۱۰۵- خدایا راستی در گفتار و درستی در کردار به ما مرحمت فرما.

۱۰۶- خدایا ما را از ظلم و سرقت و رباخواری و رشوه دور فرما.

* دعاهایی دربارهٔ حاجات شخصی

۱۰۷- خدایا بهترین زندگی و بهره‌ها را به ما عطا فرما.

۱۰۸- خدایا بهترین تقدیرها و قسمت‌ها را نصیب ما فرما.

۱۰۹- خدایا ما را راضی به مقدراتت فرما.

- ۱۱۰- خدایا جدیت و خیر و برکت در کارهایمان
قرار ده.
- ۱۱۱- خدایا توفیق پندآموزی به ما مرحمت فرما.
- ۱۱۲- خدایا علم ما را زیاد فرما.
- ۱۱۳- خدایا عافیت و سلامت به اعضا و جوارح
ما عطا فرما.
- ۱۱۴- خدایا عزت پایدار و قلب سلیم به ما عطا
فرما.
- ۱۱۵- خدایا نیت پاک و عمل خالص به ما عطا
فرما.
- ۱۱۶- خدایا عقل کامل و دانایی روزافزون به ما
عطا فرما.
- ۱۱۷- خدایا ما را در طریق عدالت و راه مستقیم
قرار ده.
- ۱۱۸- خدایا ما را شکرگزار نعمت‌هایت گردان.
- ۱۱۹- خدایا به ما رزق حلال و وسیع همراه با
خیر و برکت عطا فرما.
- ۱۲۰- خدایا نعمت امنیت و عافیت در دین و دنیا و
آخرت را به ما عطا فرما.
- ۱۲۱- خدایا ما را از آرزوهای ناروا حفظ فرما.

- ۱۲۲-خدایا ما را از بلای ناامیدی دور فرما.
- ۱۲۳- خدایا خوف خودت را در دل ما مقرر فرما.
- ۱۲۴- خدایا ما را از بلاها و بیماری‌های سخت و خطرات و حوادث حفظ فرما.
- ۱۲۵- خدایا ما را به امتحانات سخت دچار نکن.
- ۱۲۶-خدایا ما را از امتحانات خودت سربلند بیرون بیاور.
- ۱۲۷- خدایا هر چه صلاح من است که فکر من به آن نمی‌رسد عطا فرما.
- ۱۲۸- خدایا سیئات ما را به حسنات مبدل کن.
- ۱۲۹- خدایا حسنات ما را چندین برابر کن.
- ۱۳۰- خدایا ما را در دنیا و آخرت اهل حسرت و خسارت قرار نده.
- ۱۳۱- خدایا عمر ما را در مسیر خیر و عمل صالح قرار بده.

بخش هفتم:

مناجات شعبانیه

چون نقل شده این مناجات را همه امامان علیهم‌السلام در ماه شعبان می‌خوانده‌اند، به عنوان مکمل اعمال شب نیمه شعبان ذکر می‌نماییم.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاسْمَعْ

خدایا، درود فرست بر محمد و آل محمد، و بشنو

دُعَائِي إِذَا دَعَوْتُكَ، وَاسْمَعْ نِدَائِي إِذَا

دعایم را هنگامی که تو را خوانم؛ و بشنو صدایم را هر گاه

نَادَيْتُكَ، وَأَقْبِلْ عَلَيَّ إِذَا نَاجَيْتُكَ.

تو را صدا زدم؛ و رو به من کن هرگاه با تو راز گویم؛

فَقَدْ هَرَبْتُ إِلَيْكَ، وَوَقَفْتُ بَيْنَ يَدَيْكَ،

زیرا من به سوی تو گریختم و پیش رویت ایستادم

مُسْتَكِينًا لَكَ، مُتَضَرِّعًا إِلَيْكَ رَاجِيًا لِمَا لَدَيْكَ

در حال بیچارگی و فروتنی به درگاهت، و امیدوارم توایم را

ثَوَابِي، وَتَعَلَّمُ مَا فِي نَفْسِي، وَتَخْبِرُ حَاجَتِي،

که در پیش توست؛ و تو آنچه را من در دل دارم می‌دانی،

وَتَعْرِفُ ضَمِيرِي، وَلَا يَخْفَى عَلَيْكَ أَمْرٌ

و حاجتم را آگاهی و از نهادم با خبری، و سرانجام کار و سرمنزل من

مُنْقَلَبِي وَ مَثْوَايَ، وَ مَا أُرِيدُ أَنْ أُبَدِيَ بِهِ مِنْ

بر تو روشن است؛ و نیز آنچه را می‌خواهم از گفتارم بدان لب گشایم،

مَنْطِقِي، وَ اتَّفَوَّهُ بِهِ مِنْ طَلِبَتِي، وَ أَرْجُوهُ

و آن طلبی را که می‌خواهم به زبان آرم، و امید آن را

لِعَاقِبَتِي، وَ قَدْ جَرَتْ مَقَادِيرُكَ عَلَيَّ يَا سَيِّدِي

برای سرانجام کارم دارم. ای آقای من، مقدرات تو

فِي مَا يَكُونُ مِنِّي إِلَى آخِرِ عُمْرِي، مِنْ سَرِيرَتِي

بر من جاری گشته در آنچه از من تا آخر عمر سرزند؛ چه از

وَ عِلَانِيَتِي، وَ بِيَدِكَ لَا بِيَدِ غَيْرِكَ زِيَادَتِي وَ

کارهای پنهانم و چه آشکارم، و کم و زیاد شدن و سود

نَقْصِي وَ نَفْعِي وَ ضَرِّي، إِلَهِي إِنْ حَرَمْتَنِي

و زیان من به دست توست نه به دست دیگری. خدایا،

فَمَنْ ذَا الَّذِي يَرْزُقُنِي؟، وَ إِنْ خَذَلْتَنِي فَمَنْ ذَا

اگر توام محروم کنی کیست که روزیم دهد؟ و اگر تو خوارم کنی

الَّذِي يَنْصُرُنِي؟ إِلَهِي أَعُوذُ بِكَ مِنْ غَضَبِكَ

کیست که یاریم کند؟ خدایا، پناه می‌برم به تو از خشمت

وَ حُلُولِ سَخَطِكَ. إِلَهِي إِنْ كُنْتُ غَيْرَ مُسْتَأْهِلٍ

و فروریختن عذابت. خدایا، اگر من شایستگی رحمت تو را

لِرَحْمَتِكَ، فَأَنْتَ أَهْلٌ أَنْ تَجُودَ عَلَيَّ

ندارم، ولی تو شایسته آنی که از زیادی بخششت به من احسان کنی.

بِفَضْلِ سَعَتِكَ، إِلَهِي كَأَنِّي بِنَفْسِي وَاقِفَةٌ

خدایا، خود را چنان می‌نگرم که گویا در برابرت

بَيْنَ يَدَيْكَ، وَقَدْ أَظَلَّهَا حُسْنُ تَوَكُّلِي عَلَيْكَ،

ایستاده‌ام، و آن توکل نیکویی که بر تو دارم بر سر من سایه افکنده،

فَقُلْتُ: مَا أَنْتَ أَهْلُهُ، وَتَعَمَّدَتْنِي بِعَفْوِكَ،

و تو نیز آنچه را شایسته آنی درباره من فرموده‌ای، و مرا

إِلَهِي إِنْ عَفَوْتَ فَمَنْ أَوْلَى مِنْكَ بِذَلِكَ؟

در سرپرده عفو خویش پوشانده‌ای. خدایا، اگر بگذری، کیست که

وَإِنْ كَانَ قَدْ دَنَا أَجَلِي وَ لَمْ يُدْنِنِي مِنْكَ

از تو بدین کار سزاوارتر باشد؟ و اگر مرگم نزدیک شده و عملم مرا به تو

عَمَلِي، فَقَدْ جَعَلْتُ الْإِقْرَارَ بِالذَّنْبِ إِلَيْكَ

نزدیک نکرده، من به ناچار اقرار به گناه را وسیله خویش به درگاهت

وَسَيَلْتِي، إِلَهِي قَدْ جُرْتُ عَلَى نَفْسِي فِي

قرار می‌دهم. خدایا، من بر خویشتم ستم کردم با توجهی که

النَّظَرِ لَهَا، فَلَهَا الْوَيْلُ إِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَهَا،

به نفسم کردم؛ پس وای بر او اگر نیامرزش!

إِلَهِي لَمْ يَزَلْ بِرُكِّ عَلَيَّ أَيَّامَ حَيَاتِي،

خدایا، پیوسته در دوران زندگی نیکی تو بر من می‌رسد،

فَلَا تَقْطَعُ بَرَكَ عَنِّي فِي مَمَاتِي؛ إِلَهِي

پس نیکیت را در هنگام مرگ نیز از من مگیر. خدایا،

كَيْفَ آيَسُ مِنْ حُسْنِ نَظْرِكَ لِي بَعْدَ مَمَاتِي،

من چگونه مأیوس شوم از اینکه پس از مرگ مورد حسن نظر تو

وَ أَنْتَ لَمْ تُؤَلِّنِي إِلَّا الْجَمِيلَ فِي حَيَاتِي؟

واقع کردم، در صورتی که در دوران زندگیم جز به نیکی سرپرستیم

إِلَهِي تَوَلَّ مِنْ أَمْرِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ، وَ عُدَّ

نکردی؟! خدایا، سرپرستی کن کار مرا چنان که تو شایسته آنی،

عَلَيَّ بِفَضْلِكَ عَلَى مُذْنِبٍ قَدْ غَمَرَهُ جَهْلُهُ،

و توجه کن بر من به فضل خویش که همچون کتلهکاری هستم که نادانیش

إِلَهِي قَدْ سَتَرْتَ عَلَيَّ ذُنُوبًا فِي الدُّنْيَا وَ

سرایا او را فراقرفتهاست. خدایا، به راستی تو گناهای را در دنیا بر من

أَنَا أَحْوَجُ إِلَى سِتْرِهَا عَلَيَّ مِنْكَ فِي الْآخِرِي،

پوشاندی که من به پوشاندن آنها در آخرت محتاج‌ترم،

إِلَهِي قَدْ أَحْسَنْتَ إِلَيَّ إِذْ لَمْ تُظْهِرْهَا لِأَحَدٍ مِنْ

و برای هیچ یک از بندگان شایستهات آشکارش نکردی.

عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ، فَلَا تَفْضَحْنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ

ای خدا، در روز قیامت در برابر دیدگان مردم مرا رسوا مکن.

عَلَيَّ رُؤُوسِ الشُّهَادِ، إِلَهِي جُودُكَ بَسِطَ أَمَلِي

خدایا، جود و بخشش آرزویم را گستاخ کرده و گذشت تو از عمل من

وَعَفْوُكَ أَفْضَلُ مِنْ عَمَلِي، إِلَهِي فَسِرْنِي بِلِقَائِكَ

برتر است. خدایا، مرا در آن روزی که میان بندگانت داوری کنی

يَوْمَ تَقْضَى فِيهِ بَيْنَ عِبَادِكَ، إِلَهِي اعْتِدَارِي

به دیدارت مسرور ساز. خدایا، عذرخواهی من به درگاهت

إِلَيْكَ اعْتِدَارُ مَنْ لَمْ يَسْتَعْنِ عَنْ قَبُولِ عُدْرِهِ،

عذرخواهی کسی است که از پذیرفتن عذرش بی‌نیاز نشده؛

فَأَقْبَلْ عُدْرِي يَا أَكْرَمَ مَنْ اعْتَذَرَ إِلَيْهِ

پس عذر مرا بپذیر ای بزرگواریترین کسی که گنهکاران به درگاهش

الْمُسِيئُونَ، إِلَهِي لَا تَرُدُّ حَاجَتِي، وَلَا تُخَيِّبُ

معذرت‌خواهی‌کنند. خدایا حاجتم را بازگردان و طعمم را

طَمَعِي، وَلَا تَقْطَعْ مِنْكَ رَجَائِي وَ أَمَلِي.

به نومیدی مکشان و امید و آرزویم را از درگاهت قطع مفرما.

إِلَهِي، لَوْ أَرَدْتَ هَوَانِي لَمْ تَهْدِنِي، وَ لَوْ أَرَدْتَ

خدایا، اگر خواری مرا خواسته بودی راهنماییم نمی‌کردی؛

فَضِيحَتِي لَمْ تُعَافِنِي، إِلَهِي مَا أَظُنُّكَ تَرُدُّنِي

و اگر رسوائیم را می‌خواستی تندرستیم نمی‌دادی. خدایا،

فِي حَاجَةٍ قَدْ أَفْنَيْتُ عُمْرِي فِي طَلَبِهَا مِنْكَ،

گمان ندارم که مرا بازگردانی در مورد حاجتی که عمر خویش را

إِلَهِي فَلَكَ الْحَمْدُ أَبَدًا أَبَدًا دَائِمًا سَرْمَدًا،

در خواستن آن از تو سپری کردم. خدایا، ستایش خاص توست آن هم

يَزِيدُ وَلَا يَبِيدُ كَمَا تُحِبُّ وَتَرْضَى، إِلَهِي

ستایش ابدی جاویدان همیشگی که فزون شود ولی کم نگردد، بدان نحو که

إِنْ أَخَذْتَنِي بِجُرْمِي أَخَذْتُكَ بِعَفْوِكَ،

دوست داری و خوشنود شوی. خدایا، اگر مرا به جنایتم مأخوذ داری،

وَإِنْ أَخَذْتَنِي بِذُنُوبِي أَخَذْتُكَ بِمَغْفِرَتِكَ،

من هم تو را به عفوَت بگیرم؛ و اگر به گناهم بگیری، من هم تو را به

وَإِنْ أَدْخَلْتَنِي النَّارَ أَعْلَمْتُ أَهْلَهَا أَنِّي أُحِبُّكَ،

آمرزشت بگیرم؛ و اگر به دوزخم ببری، به دوزخیان اعلام می‌کنم که

إِلَهِي إِنْ كَانَ صَغُرَ فِي جَنْبِ طَاعَتِكَ

من تو را دوست دارم. خدایا، اگر عمل من در جنب اطاعت تو

عَمَلِي، فَقَدْ كَبُرَ فِي جَنْبِ رَجَائِكَ أَمَلِي،

کوچک است، ولی آرزویم در کنار امید تو بزرگ است.

إِلَهِي، كَيْفَ أَنْقَلِبُ مِنْ عِنْدِكَ بِالْخِيَّةِ

خدایا، چگونه من از پیش تو محروم برگردم با اینکه چنان حسن ظنی

مَحْرُومًا، وَقَدْ كَانَ حُسْنُ ظَنِّي بِجُودِكَ

به جود و بخششت داشتم که مرا مورد رحمت خویش قرار داده،

أَنْ تَقْلِبَنِي بِالنَّجَاةِ مَرْحُومًا؟! إِلَهِي،

با نجات بازم خواهی گرداند؟! خدایا،

وَقَدْ أَفْنَيْتُ عُمُرِي فِي شِرَّةِ السَّهْوِ عَنكَ،

من عمرم را در حرص غفلت از تو سپری کردم

وَ أَبْلَيْتُ شَبَابِي فِي سَكْرَةِ التَّبَاعُدِ مِنْكَ.

و جوانیم را در مستی دوری از تو از بین بردم؛

إِلٰهِي، فَلَمْ أَسْتَيْقِظْ أَيَّامَ اغْتِرَارِي بِكَ، وَ

از این رو خدایا، بیدار نشدم در آن روزگاری که به کرم تو مغرور بودم،

رُكُونِي إِلَى سَبِيلِ سَخَطِكَ. إِلٰهِي، وَ أَنَا

و به راه خشم تو متمایل گشته بودم.

عَبْدُكَ وَ ابْنُ عَبْدِكَ، قَائِمٌ بَيْنَ يَدَيْكَ،

خدایا، من بنده تو و فرزند بنده توام که در برابرت ایستاده،

مُتَوَسِّلٌ بِكَرَمِكَ إِلَيْكَ. إِلٰهِي، أَنَا عَبْدٌ

و به وسیله کرم تو به درگاهت توسل جویم. خدایا،

أَتَنَصَّلُ إِلَيْكَ مِمَّا كُنْتُ أُوَاجِهُكَ بِهِ

من بنده‌ای هستم که می‌خواهم از آلودگی آنچه بدان با تو

مِنْ قِلَّةِ اسْتِحْيَائِي مِنْ نَظْرِكَ، وَ أَطْلُبُ الْعَفْوَ

روبرو شدم از بی‌حیایی خودم در پیش روی تو خود را پاک سازم

مِنْكَ؛ إِذِ الْعَفْوُ نِعْتُ لِكَرَمِكَ. إِلٰهِي، لَمْ يَكُنْ

و از تو گذشت می‌خواهم؛ زیرا گذشت وصف شناسای کرم توست.

لِي حَوْلٌ، فَأَنْتَقِلَ بِهِ عَنْ مَعْصِيَتِكَ إِلَّا فِي

خدایا، من آن نیرویی که بتوانم به وسیله آن خود را از نافرمانیت

وَقْتُ أَيْقَظْتَنِي لِمَحَبَّتِكَ، وَ كَمَا أَرَدْتُ

منتقل سازم ندارم، مگر در آن وقت که تو برای دوستیت بیدارم کنی؛

أَنْ أَكُونَ كُنْتُ، فَشَكَرْتُكَ بِإِذْخَالِي فِي

و آن طور که خواهی باشم. پس تو را سپاس گویم که مرا

كَرَمِكَ، وَ لِتَطْهِيرِ قَلْبِي مِنْ أَوْسَاخِ الْغَفْلَةِ

در کرم خویش داخل کردی و دلم را از چرکی‌های بی‌خبری و

عَنْكَ. إِلَهِي، أَنْظِرْ إِلَيَّ نَظْرَ مَنْ نَادَيْتَهُ

غفلت از خویش پاکیزه ساختی. خدایا، به من بنگر نگرستن کسی که

فَاجَابِكَ، وَ اسْتَعْمَلْتَهُ بِمَعُونَتِكَ فَاطَاعَكَ.

او را خوانده‌ای و او پاسخت داده، و به یاری خویش به کارش

يَا قَرِيبًا لَا يَبْعُدُ عَنِ الْمُعْتَرِّ بِهِ، وَ يَا جَوَادًا

و داشته‌ای و فرمانبریت کرده. ای نزدیکی که دور نگردی از آن کس که

لَا يَبْخُلُ عَمَّنْ رَجَا ثَوَابَهُ. إِلَهِي، هَبْ لِي

بدو شیفته گشته و ای بخشنده‌ای که بخل نوزد از آن کس که امید نیکیش

قَلْبًا يُدْنِيهِ مِنْكَ شَوْقُهُ، وَ لِسَانًا يُرْفَعُ إِلَيْكَ

دارد. خدایا، دلی به من بده که اشتیاقش به تو موجب نزدیکیش به تو

صِدْقُهُ، وَ نَظْرًا يُقَرِّبُهُ مِنْكَ حَقُّهُ. إِلَهِي، إِنَّ

گردد، و زبانی که صدق گفتارش به سوی تو بالا آید، و نظر حقیقت‌بینی که

مَنْ تَعَرَّفَ بِكَ غَيْرُ مَجْهُولٍ، وَ مَنْ لَادَ بِكَ

همان حقیقتش او را به تو نزدیک گرداند. خدایا، کسی که به وسیله تو

غَيْرُ مَخْذُولٍ، وَ مَنْ أَقْبَلَتْ عَلَيْهِ غَيْرُ مَمْلُوكٍ.

شناخته شد گمنام نیست، و کسی که به تو پناهنده شد خوار نیست،

إِلَهِي، إِنَّ مَنْ انْتَهَجَ بِكَ لِمُسْتَتِيرٍ، وَإِنَّ مَنْ

و کسی که تو به سویش رو کنی بنده دیگری نخواهد بود. خدایا، به راستی

اعْتَصَمَ بِكَ لِمُسْتَجِيرٍ، وَقَدْ لُذْتُ بِكَ

که هر کس به تو راه جوید راهش روشن است، و هر که به تو پناه جوید

يَا إِلَهِي، فَلَا تُخَيِّبْ ظَنِّي مِنْ رَحْمَتِكَ،

پناه دارد، و من - ای خدا - به تو پناه آورده‌ام. پس گمانی را که به

و لَا تَحْجُبْنِي عَنْ رَأْفَتِكَ. إِلَهِي، أَقْمِنِي

رحمتت دارم نومید مکن و از مهر خویش منعم مکن. خدایا،

فِي أَهْلِ وَلَايَتِكَ مَقَامَ مَنْ رَجَا الزِّيَادَةَ

جای مرا در میان دوستدارانت جای آن دسته از ایشان قرار ده

مِنْ مَحَبَّتِكَ. إِلَهِي، وَالْأَهْمَنِي وَلَهَا بِذِكْرِكَ

که امید افزایش دوستیت را دارند. خدایا، در دلم انداز شیدایی و

إِلَى ذِكْرِكَ، وَ هِمَّتِي فِي رَوْحِ نَجَاحِ أَسْمَائِكَ

شیفتگی ذکر خود را پیاپی و همتم را در نشاط فیروز شدن اسمانت

و مَحَلِّ قُدْسِكَ. إِلَهِي، بِكَ عَلَيْكَ إِلَّا الْحَقَّنِي

و محل قدست قرار ده. خدایا، به حق خودت بر خودت سوگند که مرا

بِمَحَلِّ أَهْلِ طَاعَتِكَ، وَالْمَثْوَى الصَّالِحِ مِنْ

به محل فرمانبرداریت و جایگاه شایسته‌ای از مقام خوشنودیت برسانی؛

مَرْضَاتِكَ؛ فَإِنِّي لَا أَقْدِرُ لِنَفْسِي دَفْعًا،

زیرا که من قادر به دفع چیزی از خود نیستم و مالک سودی هم برای

وَلَا أَمْلِكُ لَهَا نَفْعًا. إِلَهِي، أَنَا عَبْدُكَ الضَّعِيفُ

خود نیستم. خدایا، من بنده ناتوان گنهکار تو

الْمُذْنِبُ، وَ مَمْلُوكُكَ الْمُنِيبُ [الْمَعِيبُ]،

و مملوک زاری‌کننده و توبه‌کننده به درگاہت هستم. پس مراد در

فَلَا تَجْعَلْنِي مِمَّنْ صَرَفَتْ عَنْهُ وَجْهَكَ، وَ حَجَبَهُ

زمره کسانی که روی از آنها گرداندی و غفلتشان مانع از گذشت تو گشته

سَهْوَهُ عَنْ عَفْوِكَ، إِلَهِي هَبْ لِي كَمَالَ الْإِنْقِطَاعِ

قرار مده. خدایا، بریدن کاملی از خلق به سوی خود به من

إِلَيْكَ، وَ أُنِرْ أَبْصَارَ قُلُوبِنَا بَضِيَاءَ نَظَرِهَا

عنایت کن و دیده‌های دل‌مان را به نور توجهشان به سوی خود

إِلَيْكَ، حَتَّى تَخْرُقَ أَبْصَارُ الْقُلُوبِ حُجُبَ النُّورِ،

روشن گردان تا دیده‌های دل پرده‌های نور را پاره کند و

فَتَصِلَ إِلَى مَعْدِنِ الْعِظْمَةِ، وَ تَصِيرَ أَرْوَاحُنَا

به مخزن اصلی بزرگی و عظمت برسد، و ارواح ما آویخته به گردد.

مُعَلَّقَةً بِعِزِّ قُدْسِكَ. إِلَهِي، وَ اجْعَلْنِي مِمَّنْ

عزت مقدست خدایا، از کسانی قرارم ده که آنها را خواندی و

نَادَيْتَهُ فَأَجَابَكَ، وَ لَا حَظَّتْهُ فَصَعِقَ لِجَلَالِكَ،

پاسخت دادند، و در معرض توجه قرارشان دادی و آنها در برابر جلال تو

فَنَاجَيْتَهُ سِرًّا وَ عَمِلَ لَكَ جَهْرًا. إِلَهِي،

مدهوش گشتند؛ از این رو در پنهانی با آنها به رازگویی پرداختی،

لَمْ أَسْلُطْ عَلَى حُسْنِ ظَنِّي قُنُوطَ الْأَيَّاسِ،

و آنها اشکارا برایت کار کردند. خدایا، بر خوش بینی من ناامیدی را

و لَا انْقَطَعَ رَجَائِي مِنْ جَمِيلِ كَرَمِكَ.

مسلط مکن، و امیدم را که به کرم نیکویت دارم قطع مکن.

إِلَهِي، إِنْ كَانَتْ الْخَطَايَا قَدْ اسْتَقَطَّتْ لَدَيْكَ،

خدایا، اگر خطاهایم مرا از نظرت انداخته، بدان اعتماد خوبی که

فَأَصْفَحْ عَنِّي بِحُسْنِ تَوَكُّلِي عَلَيْكَ. إِلَهِي،

به تو دارم از من درگذر. خدایا، اگر گناهانم به واسطه بزرگواری های

إِنْ حَطَّتْ لِي الذُّنُوبُ مِنْ مَكَارِمِ لُطْفِكَ،

لطفت مرا بی مقدار ساخته، ولی در عوض یقین به بزرگی توجه تو مرا

فَقَدْ نَبَّهْتَنِي الْيَقِينَ إِلَى كَرَمِ عَطْفِكَ. إِلَهِي،

هشیار کرده. خدایا، اگر بی خبری از آماده شدن برای دیدارت

إِنْ أَنَامْتَنِي الْغَفْلَةَ عَنِ الْإِسْتِعْدَادِ لِلِقَائِكَ،

مرا به خواب فرو برده، ولی در عوض معرفت به

فَقَدْ نَبَّهْتَنِي [نَبَّهْتَنِي] الْمَعْرِفَةَ بِكَرَمِ آلائِكَ.

بزرگی نعمت های تو مرا بیدار کرده،

إِلَهِي، إِنْ دَعَانِي إِلَى النَّارِ عَظِيمٍ عِقَابِكَ،

معبودا اگر بخواند مرا به دوزخ بزرگی کیفرت ثوابت

فَقَدْ دَعَانِي إِلَى الْجَنَّةِ جَزِيلٍ ثَوَابِكَ. إِلَهِي،

می خواند مرا به بهشت فراوانی خدایا،

فَلَكَ أَسْأَلُ وَ إِلَيْكَ أَبْتَهْلُ وَ أَرْغَبُ،

از تو خواهم و به سوی تو زاری کنم و بگرایم

وَ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ،

و از تو خواهم که درود فرستی بر محمد و آل محمد،

وَ أَنْ تَجْعَلَنِي مِمَّنْ يُدِيمُ ذِكْرَكَ، وَ لَا يَنْقُضُهُ

و مرا از کسانی قرارم دهی که پیوسته به یاد تواند و پیمانت را

عَهْدَكَ، وَ لَا يَعْقِلُ عَنْ شُكْرِكَ، وَ لَا يَسْتَخْفِئُ

نمی‌شکنند و از شکر تو غافل نشوند و دستور تو را سبک ن شمارند.

بِأَمْرِكَ. إِلَهِي، وَ الْحَقِيقِي بِنُورِ عِزِّكَ الْأَبْهَجِ،

خدایا، برسان مرا به نور درخشان عزت تا

فَأَكُونَ لَكَ عَارِفًا، وَ عَنْ سِوَاكَ مُنْحَرِفًا،

عارف به ذات باشم و از غیر تو روگردان باشم

وَ مِنْكَ خَائِفًا مُرَاقِبًا. يَا ذَا الْجَلَالِ

و از تو ترسان و نگران باشم. ای صاحب جلالت و بزرگواری،

وَ الْإِكْرَامِ، وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ رَسُولِهِ

و درود خدا بر محمد پیامبرش و بر آل پاکش باد

وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ، وَ سَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا.

و سلام بسیار بر ایشان باد!

بخش هشتم:

اعمال روز نیمه شعبان

در اخبار وارد شده است که شرافت روز و شب ملازم یکدیگر است. یعنی شرافت شب به روز سرایت می‌کند، چنان‌که شرافت روز به شب تسری می‌یابد؛ از این رو روز قدر را مثل شب قدر باید قدر دانست^۱ و در این روز عید علاوه بر زیارت نمودن و دعا برای تعجیل فرج به هنگام زیارت^۲، اعمال دیگری نیز در روایات وارد شده که عبارت است از:

۱- **روزه؛** امیر مؤمنان امام علی علیه السلام به نقل از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

«إِذَا كَانَ لَيْلَةُ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، فَقوموا لَيْلَهَا
وَ صوموا نهارها»؛

۱- المراقبات، اعمال شب‌های قدر ماه رمضان.

۲- مفاتیح الجنان، اعمال نیمه شعبان.

زمانی که نیمه شعبان فرا رسید، شبش را به عبادت و روزه سپری کنید^۱.

۲- زیارت امام حسین علیه السلام؛ با توجه به روایاتی که «لیل» را در کنار «نصف من شعبان» ذکر فرموده، این چنین استفاده می‌شود که زیارت امام حسین علیه السلام در روز نیمه شعبان نیز مستحب مؤکد است. امام باقر علیه السلام می‌فرماید:

«زائرُ الحُسَيْنِ فِي النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، يُغْفَرُ لَهُ ذُنُوبُهُ، وَ لَنْ يُكْتَبَ عَلَيْهِ سَيِّئَةٌ فِي سَنَّتِهِ حَتَّى يُحَوَّلَ عَلَى الْحَوْلِ. فَإِنْ زَارَ فِي السَّنَةِ الْمُقْبِلَةِ، غَفَرَ اللَّهُ ذُنُوبَهُ»؛

آنکه حسین را در نیمه شعبان زیارت کند، گناهانش بخشوده می‌شود و تا سال دیگر گناهی برایش نوشته نمی‌شود؛ اگر سال دیگر زیارت کنند، خداوند آن گناهان را نیز می‌بخشد^۲.

۱- إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۳۲۳؛ بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴۱۵؛ وسائل الشیعة، ج ۸، ص ۱۰۵.

۲- کامل الزیارات، ص ۱۹۸، ح ۵؛ مصباح المتعجد، ص ۸۳۰؛ بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۹۴؛ وسائل الشیعة، ج ۱۴، ص ۴۶۸.

این مهلت و إمهال الهی در همه گناهان تا نه ساعت یا دوازده ساعت است؛ در روز عید غدیر خم تا سه روز است؛ در زیارت عرفه تا هفتاد روز است، اما در نیمه شعبان کامل تر است و این مهلت تا یک سال است^۱.

خلاصه که آنچه در مورد شب نیمه شعبان گفتیم، در مورد روز نیمه شعبان نیز صادق است. امیدواریم خداوند دعا‌های امام زمان علیه السلام را در این شب مقدس شامل حال همه ما بفرماید و خواسته و آرزوی ما را که ظهور حضرتش می‌باشد برآورده بفرماید.

۱- فوز اکبر، ص ۲۰۷.

فهرست منابع

- ۱- قرآن
- ۲- اصول کافی، ثقة الاسلام كليني
- ۳- اعمال شعبانیه، محمدرضا فؤاديان
- ۴- إقبال الأعمال، سيد بن طاووس
- ۵- أمالی، شيخ طوسي
- ۶- بحار الأنوار، علامه مجلسي
- ۷- البلد الأمين، ابراهيم بن علي عاملي كفعمي
- ۸- تهذيب الأحكام، شيخ طوسي
- ۹- ثواب الأعمال، شيخ صدوق
- ۱۰- جمال الأسبوع، سيد بن طاووس
- ۱۱- زاد المعاد، علامه مجلسي
- ۱۲- صحيفة مهديّه، سيد مرتضى مجتهدى
- ۱۳- عصارة خلقت، آيه الله جوادى آملی
- ۱۴- عيون أخبار الرضا، شيخ صدوق
- ۱۵- الغيبة، شيخ طوسي
- ۱۶- فوز اكبر، محمد باقر فقيه ايماني
- ۱۷- كامل الزيارات، ابن قولويه قمی
- ۱۸- المراقبات، ميرزا جواد ملكي تبريزي
- ۱۹- مستدرک الوسائل، محدث نوري
- ۲۰- مصباح الزائر،

- ٢١- مصباح المتهجد، شيخ طوسي
- ٢٢- مصباح كفعمي، ابراهيم بن علي عاملي كفعمي
- ٢٣- مفاتيح الجنان، شيخ عباس قمي
- ٢٤- مكياال المكارم، ميرزا محمد تقى اصفهاني
- ٢٥- من لا يحضره الفقيه، شيخ صدوق
- ٢٦- منتخب الاثر،
- ٢٧- وسائل الشيعه، شيخ حرّ عاملي